

# ОДБРАНА

Година VIII ■ Број 169 ■ 1. октобар 2012. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

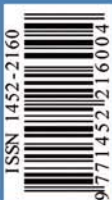


## У строју мира



Бригадни генерал Душан Стојановић  
командант Команде за обуку

## Сложенији систем обучавања



# КАПИТАЛНО ИЗДАЊЕ „ИСТОРИЈА ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ“

ИСКОРИСТИТЕ ЈЕДИНСТВЕНУ ПРИЛИКУ ДА УПОТПУНИТЕ СВОЈУ БИБЛИОТЕКУ

# -50%

## ЛЕТЊИ ПОПУСТ

### ИСТОРИЈА ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ

Вил Дјурант

Тврди повез, ф. 17×24, 10.500 стр.

**12 томова**

1. Источне цивилизације;
2. Живот Грчке;
3. Цезар и Христ;
4. Доба вере (I);
5. Доба вере (II);
6. Ренесанса;
7. Реформација;
8. Почетак доба разума;
9. Доба Луја XIV;
10. Волтерово доба;
11. Русо и револуција;
12. Наполеоново доба.

НА  
**18**  
РАТА

**БЕЗ**  
КАМАТЕ

**БЕЗ**  
ЖИРАНАТА

**БЕЗ**  
ЧЕКОВА

~~38.880,00~~  
**19.440,00**



## НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд,  
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363  
Жиро-рачун: 840-312849-56

Наручујем \_\_\_\_\_ комплекта едиције  
„ИСТОРИЈА ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ“  
по повлашћеној цени од **19.440,00 динара**.  
Издања ћу платити на кредит у \_\_\_\_\_ рата  
(највише 18), путем административне забране.

Купац \_\_\_\_\_

ЈМБГ \_\_\_\_\_

Број личне карте \_\_\_\_\_

МУП \_\_\_\_\_

Адреса становања, улица и број: \_\_\_\_\_

Место \_\_\_\_\_

Телефон \_\_\_\_\_

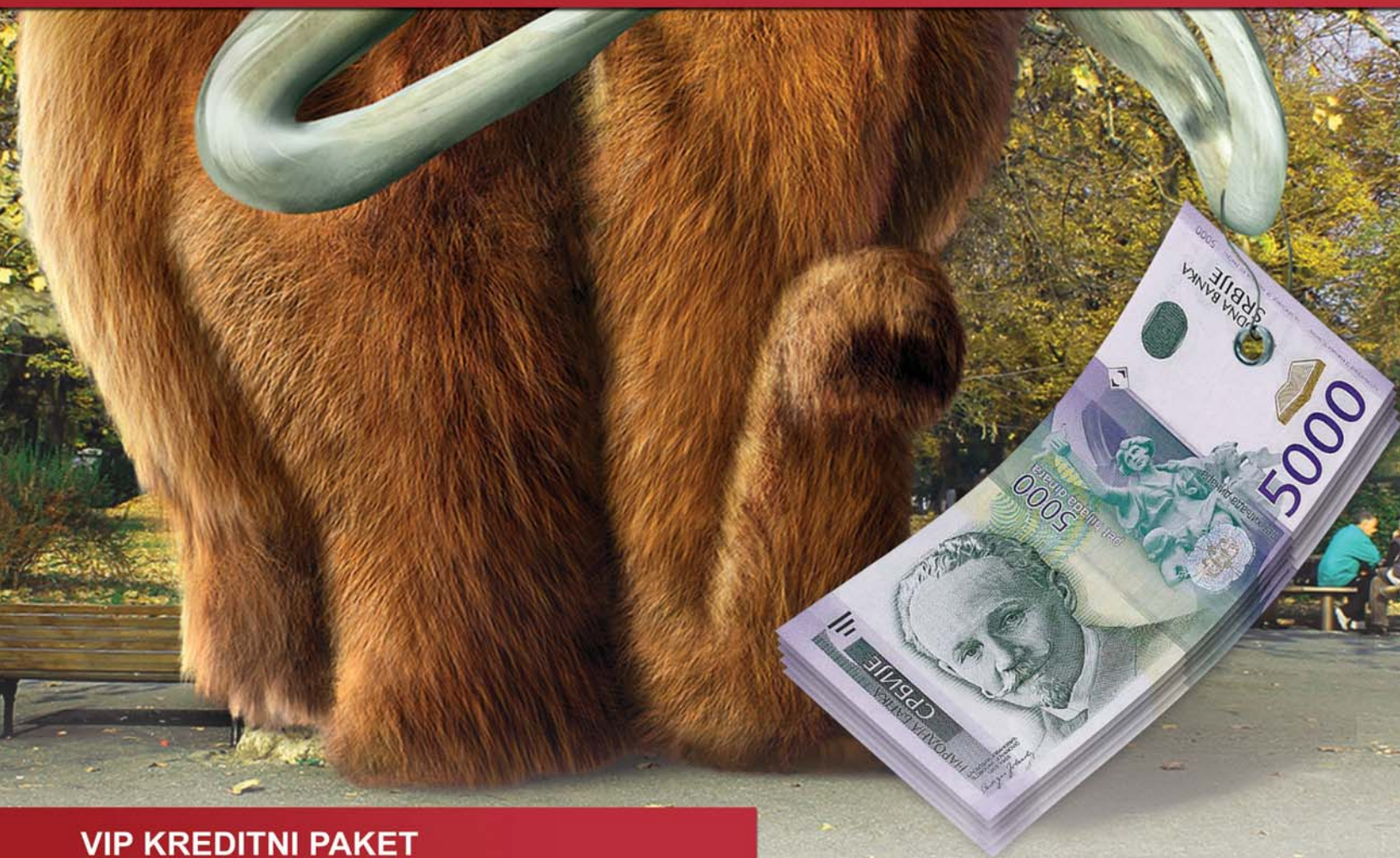
Потпис наручиоца \_\_\_\_\_

Попуњену наруцбеницу послати на адресу МЦ „Одбрана“, након чега ће књицима бити достављена административна забрана ради овере.  
Након прихватања забране и уилаше ирве раше од стране исилатиоца зараде, издања ће бити достављена иушем Посш експиреса, на шереш књица.

# ОДБРАНА

Медија центар „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд  
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363  
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs, www.mod.gov.rs

Сва издања можете купити по истим ценама и у продавници „Војна књига“, Васина 22, Београд, 011/2184-925



## VIP KREDITNI PAKET

Ponudom specijalnih uslova kreditiranja zaposlenima u Ministarstvu odbrane Republike Srbije, Moskovska banka a.d. Beograd svrstala je Ministarstvo odbrane u red klijenata od posebnog značaja. Za sigurno rešenje nudimo Vam sigurno dinarsko zaduženje po nižim kamatnim stopama.

Vip uslove ostvarujete:

- bez uslova prenosa zarade
- bez depozita i učešća
- bez troškova podnošenja zahteva
- bez troškova godišnjeg održavanja kredita
- bez troškova prevremene otplate kredita

Vi birate:

- datum dospeća rate
- način otplate kredita

## U PONUDI VIP PAKETA SU:

**Dinarski refinansirajući kredit** uz mogućnost dodatnog keša – smanjite svoje mesečne obaveze, spojite ih u jednu i ostvarite druge planove dodatnim kešom.

**Kratkoročni keš kredit sa fiksnom kamatom** – iskoristite popuste dok traju, na kratak rok raspodelite iznos kupovine na jednake mesečne rate.

**Visa Classic kreditna kartica** – stalni kredit u džepu, uz internacionalno korišćenje kartice, nudimo Vam:

- mogućnost refinansiranja drugih obaveza
- bez obračuna kamate u prvom mesecu
- plaćanje u zemlji i inostranstvu bez troškova
- uslugu Card alarma
- paket putnog i zdravstvenog osiguranja

# ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије

„Одбрана“ наставља традицију „Рајника“, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

## Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“  
Београд, Браће Југовића 19  
medijacentar@mod.gov.rs

## Директор

Славољуб М. Марковић, потпуковник

## Главни и одговорни уредник

мр Раденко Мутавцић

## Заменик главног уредника

Владимир Почуч, мајор

## Уредници

Мира Шведић, Душан Глишић, Славица Лужник

## Новинари

Сања Анђелковић  
Мирјана Боровина, потпоручница  
Владимир Вјештић  
Биљана Миљић

## Стални сарадници

Станислав Арсић, др Себастиан Балаш,  
мр Славиша Влачић, Милосав Ц. Ђорђевић,  
др Милан Мијалковски, мр Зоран Миладиновић,  
мр Милан Милкић, Крсман Милошевић,  
Никола Остојић, Никола Оташ, Влада Ристић,  
Иштван Пољанац, Будимир М. Попадић

## Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),  
Станислава Струњаш, Бранко Сиљевски,  
Марија Марић и Слободан Михаиловић  
(технички уредници)

## Фотографија

Стефана Савић (уредница),  
Горан Станковић, Душка Стефановић,  
Јово Мамула, Даримир Банда, (фоторепортери)

## Језички редактор

мр Наташа Николић

## Коректор

Слађана Грба

## Секретар редакције

Вера Бјеловук

## Документација

Радован Поповић (фото-центар)

## ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809  
Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808  
Секретар редакције 3201-809; 23-079  
Прелом 3240-019; 23-583  
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765  
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995  
ТЕЛЕФАКС 3241-363

## АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19  
odbrana@mod.gov.rs  
redakcija@odbrana.mod.gov.rs  
www.odbrana.mod.gov.rs

## Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана“

## Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЦ  
месечно 160 динара. За претплатнике преко  
Поштанске штедионице месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,  
ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу



„Одбрана“ је члан  
Европског удружења  
војних новинара

БРОЈ 169



## НА НАСЛОВНОЈ СТРАНИ

Припадници Војске Србије  
у бази Југ, на поласку у мировне мисије  
на Кипру и у Либану

Снимио Даримир БАНДА

## САДРЖАЈ

- **ДОГАЂАЈИ**
- 6** Погинуо пилот мајор Горан Савић  
**ПОЖРТВОВАЊЕ ПЛАЋЕНО ЖИВОТОМ**
- 8** Министар Вучић на Кипру  
**ПОХВАЛЕ СРПСКИМ МИРОВЊАЦИМА**
- 10** Завршени радови на основној школи  
у Прањанима  
**ПРИЈАТЕЉСТВО НИЈЕ ЗАБОРАВЉЕНО**
- 12** Други Београдски безбедносни форум  
**СУОЧАВАЊЕ СА КРИЗОМ**



Регионална сарадња и сарадња са Европском унијом, као и са свим земљама у свету, умногоме ће помоћи да допринесемо стабилности и да сачувамо мир и безбедност у региону

- 19** Полагање заклетве војника, кадета Војне академије, слушалаца за резервне официре и професионалних војника  
**ПРИВИЛЕГИЈА ОДАБРАНИХ**
- **ИНТЕРВЈУ**
- 20** Командант Команде за обуку бригадни генерал Душан Стојановић  
**СЛОЖЕНИЈИ СИСТЕМ ОБУЧАВАЊА**



Специјални прилог

## ПАДОБРАНАЦ



### ■ ОДБРАНА

**26** Мировњаци испраћени у мисије на Кипру и у Либану

**МИР РЕЧИМА И ДЕЛИМА**

**28** Вежба „Штит 02” у Сомбору

**ПРОВЕРА ОСПОСОБЉЕНОСТИ**

**32** Поводом Дана службе телекомуникација

**УВОЂЕЊЕ НОВИХ ТЕХНОЛОГИЈА**

**34** Први радни дан најмлађих потпоручника у Гарди

**ИЗАЗОВИ ПЛАВЕ БЕРЕТКЕ**

**36** Првенство јединица специјалне намене

**ТЕСТ ВЕШТИНЕ И ИЗДРЖЉИВОСТИ**

На Фрушкој гори одржано је традиционално, петнаесто спортско надметање вишебојца, припадника специјалних јединица Војске Србије, оружаних снага Румуније и Бугарске



**38** Стрелачки турнир „Несаломиви”

**ЗА МИРНУ РУКУ И СИГУРНО ОКО**

### ■ КУЛТУРА

**43** Изложба у Дому војске у Београду

**УСПОМЕНЕ ИЗ ВОЈСКЕ**

## Реч уредника

Уводну тему за овај број „Одбране”, похвале које српски мировњаци на Кипру добијају за свој професионални однос према задацима мировне мисије, баш као и њихов сусрет са министром Вучићем, прекида вест о трагедији – пилот мајор Горан Савић подлегао је повредама задобијеним приликом пада авиона „ласта” у Новој Пазови, којим је пилотирао на редовном задатку техничке пробе ваздухоплова.

Лет је истовремено био и његов испит за опитног пилота пред потпуковником Томиславом Беђаговићем, који је искачући из авиона падобраном са мале висине, задобио лакше повреде.

Своју храброст и пожртвованост, да авион, коме су вероватно отказале команде, приземљи на безбедно место како не би угрозио животе људи, мајор Савић платио је властитим животом. Прекасно је искочио из летелице да би себе спасао.

А пре само двадесетак дана, после веома успелог наступа на аеромитингу „Батајница 2012” на авиону „супергалеб Г-4”, изјавио је да је пружио свој максимум „да посетиоцима приредим представу коју ће дуго памтити”. Нажалост, била је то и последња представа коју је овај врсни пилот приказао, прерано одлазећи са задатка којима је потпуно био посвећен.

Министар Вучић одмах је прекинуо посету Кипру, где је требало да присуствује сусрету министара одбране земаља Европске уније и земаља кандидата. Пре тога састао се са кипарским министром одбране и шефицом мисије УН на Кипру, који су му рекли да су српски војници међу најбољима.

Наши војници поносно носе српску тробојку и на најбољи начин представљају нашу земљу, што у великој мери подиже њен углед у свету, истакао је министар одбране.

Контингент Војске Србије смештен је у бази „Стефан Немања”. Укупно 46 припадника ангажовано је у мировној операцији Уједињених нација UNFICYP, на задацима надгледања линије раздвајања, спречавања обнове непријатељстава између сукобљених страна, пружања подршке у спровођењу хуманитарних операција и успостављању и одржавању владавине права.

Тренутно је у осам мировних мисија у свету, у Конгу, Либерiji, Обали Слоноваче, Кипру, Либану, на Блиском истоку, у Уганди и Сомалији, ангажовано 109 припадника Министарства одбране и Војске Србије. ■

Раденко МУТАВЏИЋ



О п р о ш т а ј о д

# Пожртво

Пилот Техничког опитног центра Војске Србије мајор Горан Савић подлегао је на ВМА повредама задобијеним приликом пада авиона „ласта“ у Новој Пазови, 26. септембра око 10,15 часова

**П**ретпоставља се да је узрок пада авиона отказивање команди, али ће истрага утврдити стварни разлог. Пре пада оба пилота су искочила из ваздухоплова. Копилот потпуковник Томислав Бећаговић из Техничког опитног центра је лакше повређен. Пилоти су били на редовном задатку техничке пробе ваздухоплова, а лет је истовремено био и испит за опитног пилота који је мајор Савић полагао.

Авион „ласта“, тип В-54, број 201, у Војсци Србије је од 18. јуна 2012. године када је примљен од фабрике „Утва“. До сада је остварио 39 сати и 50 минута налета. Авион је пао у Улицу Краља Петра у Новој Пазови и међу грађанима нема повређених.

Министар одбране Александар Вучић, који је боравио у службеној посети Кипру, прекинуо је посету и вратио се у земљу.

# ВАЊЕ ПЛАЋЕНО ЖИВОТОМ

– Изражавам саучешће породици погинулог мајора Горана Савића. Наредио сам хитну истрагу о случају и посету прекидам одмах. Одуштаћемо од свих билатералних састанака јер је живот сваког нашег човека важнији од било каквих разговора. Надам се да ћемо у будућности успети да спречимо овакве несреће. Бити војник је тежак и одговоран посао који носи ризике, а наш је задатак да овакве случајеве смањимо на најмању могућу меру – изјавио је министар Вучић.

Начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић и државни секретар Министарства одбране Александар Николић посетили су повређеног pilota Бећаговића на ВМА.

После посете генерал Диковић је изјавио да је до удеса највероватније дошло због отказивања команди на авиону.

Пилот потпуковник Бећаговић први је искочио из авиона и уз помоћ падобрана пао је на тротоар, задобивши лакше повреде. Мајор Савић успео је у намери да пронађе погодно место за пад авиона како нико од грађана не би страдао, али је тада било прекасно за њега. Пронађен је десетак метара од авиона. По пребацивању хеликоптером на ВМА подлегао је повредама. Храброст и пожртвовање платио је властитим животом.

На трагичан исход лета утицао је и тип авиона, јер „ласта“, намењена за обуку pilota, није опремљена катапултом који избацује седиште, већ су се пилоти спасавали падобраном.

## Комеморативни скуп

У Дому ваздухопловства у Земуну одржан је комеморативан скуп ко-

ме су присуствовали министар одбране Александар Вучић, државни секретари и помоћници министра, начелник Генералштаба са члановима Колегијума, припадници Техничког опитног центра, породица, родбина и пријатељи настрадалог pilota.

О преминулом pilotу говорио је директор Техничког опитног центра пуковник др Слободан Илић. Он је рекао да је Савић блиставу официрску каријеру pilota започео у 242. ловачко-бомбардерско авиацијској ескадри, а крунисао је добијањем звања фабричког пробног pilota, обављајући дужност референта за безбедност летења у Одсеку за летачке послове Центра за летна испитивања ТОЦ-а.

У pilotској каријери остварио је велике домете. Летео је на више типова авиона. Поред захтевних pilotских дужности, мајор Горан Савић био је и наставник летења, командир одељења и помоћник команданта за навигацију. Истакао се у изради софтвера за симулатор летења за авионе „утва-75“, „галеб“ и „супергалеб“ и као радио-аматер.

У име припадника 50. класе Војне академије од пријатеља и класића опростио се потпуковник Горан Радосављевић. Он је рекао да је Савићеве програме за симулаторе летења и „Мајкрософт“ уврстио у своје званичне флајт-симулаторе.

Породици мајора Савића – супрузи Гордани и синовима Андреју и Стефану, телеграме саучешћа упутили су председник Србије Томислав Николић, министар одбране Александар Вучић и начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић. ■

Мајор Горан Савић рођен је 5. децембра 1973. године у Зеници, Босна и Херцеговина. По завршетку основне школе уписао је Војну гимназију, коју завршава 1993. године са одличним успехом. Исте године уписао је 50. класу Војне академије – смер авијација. У Војсци је од 27. септембра 1997. године, а у Центру за летна испитивања ТОЦ-а од 13. јула 2011. године.

Живео је у Београду са супругом Горданом, а њихови синови Андреј и Стефан имају шест и три године. Горанова мајка Радмила живи у Чајетини где је и он провео добар део живота.

Недавно је на аеромитингу на Батајници приказао летне могућности „супергалеба Г-4“ и после наступа изјавио да га врућина није омела да публици пружи максимум својих могућности и „да им приредим представу коју ће дуго памтити“.

Нажалост, била је то и последња представа коју је овај врсни pilot приказао, прерано одлазећи са задатка којима је потпуно био посвећен.

Сахрањен је у Чајетини, 28. септембра, где је и почео дечачке снове о pilotском позиву.

## Министар Вучић на Кипру



# Похвале српским мировњацима

Задовољан сам што су ми кипарски министар одбране и шефица мисије УН на Кипру рекли да су наши војници међу најбољима, да обављају посао према правилима службе и потребама становништва, не мешајући се у политику, изјавио је министар одбране Александар Вучић после сусрета са српским мировњацима у бази „Стефан Немања“

**П**отпредседник владе и министар одбране Александар Вучић боравио је на Кипру где је требало да учествује на састанку министара одбране Европске уније, а у плану су били и билатерални сусрети са више министара одбране земаља Европске уније и земаља кандидата.

Другог дана посете министар Вучић је због пада авиона „ласта“ у коме је живот изгубио пилот мајор Горан Савић прекинуо посету и вратио се у земљу.

На почетку посете он се у Никозији састао са министром одбране Републике Кипар Деметрисом Елиадесом и том приликом нагласио потребу за развојем војно-економске сарадње, предложио извоз нашег наоружања и муниције на Кипар и позвао кипарског колегу да посети фабрике наменске индустрије у Србији.



## ПОСЕТА БАЗИ „СТЕФАН НЕМАЊА“

Током боравка на Кипру министар Вучић посетио је контингент Војске Србије, смештен у бази „Стефан Немања“. Укупно 46 припадника ангажовано је у мировној операцији Уједињених нација UNFICYP, на задацима надгледања линије раздвајања, спречавања обнове непријатељстава између сукобљених страна, пружања подршке у спровођењу хуманитарних операција и успостављању и одржавању владавине права.

Након обиласка базе, Вучић је истакао задовољство што наши војници поносно носе српску тробојку и што на најбољи начин представљају нашу земљу, што у великој мери подиже њен углед у свету.



Вучић је изразио захвалност Србије за принципијелни став Кипра у односу на косовско питање и истакао важност кипарске подршке у процесу прикључења Србије Европској унији.

– Срби су не само добри партнери, него и пријатељи и то је став целог народа, а не само кипарске владе – изјавио је министар Елиадес и нагласио подршку Србији на путу ка Европској унији. Он је током састанка истакао да Кипар никада неће признати Косово и да је то питање принципа, али и међународног права.

Министар Елиадес је истакао песимизам поводом решавања кипарског питања и захвалио министру Вучићу на учешћу припадника Војске Србије у мировној мисији Уједињених нација на Кипру, истакавши да су српски војници међу најбољима.

Министар Вучић састао се и са шефицом Мисије Уједињених нација на Кипру Лизом Бу-



Сусрет са кипарским министром Деметрисом Елиадесом

тенхајм. На почетку разговора он је истакао да је велика част што српски војници помажу одржању мира на острву и да је поносан што сви високо цене припаднике српске војске.

– Поносни смо на нашу историју, а војска је велики део те историје – изјавио је Вучић. Он је захвалио за помоћ коју Мисија Уједињених нација пружа нашим војницима на Кипру и изразио очекивање да ће Србија повећати број војника у мировним операцијама УН.

Шефица Мисије Лиза Бутенхајм нагласила је да је изузетно задовољна што су српски војници део мисије, оцењујући да су врло професионални, добро припремљени и под добром командом.

– Кипарско питање је нерешен проблем и циљ наше мисије је да помогнемо Кипранима да реше ову ситуацију – нагласила је Бутенхајмова. ■





Завршени радови на основној школи у Прањанима

## Пријатељство није заборављено

Пројекат „Хуманитарна асистенција“ пружиће деци савремене школске просторије, а уједно ће представљати и меморијални центар који ће нас све заједно подсећати на херојска дела грађана Србије, истакао државни секретар Александар Николић на свечаности

Државни секретар Министарства одбране Александар Николић и амбасадор САД у Србији Мајкл Кирби, 25. септембра су, свечаним пресецањем врпце, обележили завршетак радова у Основној школи „Иво Андрић“ у Прањанима. У свечаном чину пресецања врпце учествовали су и директорка школе Горица Станојевић и председник општине Горњи Милановац Милисав Мирковић.

Обраћајући се присутнима, државни секретар Николић изразио је задовољство, у своје и у име Министарства одбране, што са представницима Амбасаде САД и Европске команде оружаних снага САД присуствује свечаности која показује обострану жељу ка унапређењу пријатељских односа две земље.

– Желим да захвалим у име српског народа што нисте заборавили оно што се десило пре више од пола века. Пројекат „Хуманитарна асистенција“ пружиће овој деци савремене школске просторије, а уједно ће представљати и меморијални центар који ће нас све заједно подсећати на хе-

### Мисија Халијард

Прањани су место где је током Другог светског рата организована највећа акција за спасавање савезничких pilota из непријатељских линија. Мисија Халијард омогућила је да се више од 500 ваздухопловаца спаси уз великодушну помоћ локалног становништва, које је саградило привремену писту да би омогућили пилотима да слећу.

ројска дела грађана Србије - рекао је државни секретар Николић и додао да је српски народ на том простору, а и широм Шумадије, показао своју величину, храброст и пожртвованост.

Амбасадор Кирби захвалио је свима који су учествовали у том пројекту.

– Иако овде стојим само ја, много је њих који су омогућили овај пројекат. Посебно Европска команда оружаних снага САД чији су људи радили на пројекту и која је издвојила новац и време. Хвала српском народу који је помогао нашим пилотима током рата, а деци бих поручио да запамте своје претке - рекао је амбасадор Кирби.

Изградња школске спортске сале као и обнова неколико просторија, изведена је уз помоћ донације Европске команде оружаних снага САД у износу од 640.000 долара.■

С. АНЂЕЛКОВИЋ  
Снимео Г. СТАНКОВИЋ

## Састанак са амбасадором САД Кирбијем

На почетку разговора са новоименованим амбасадором САД у Србији Мајклом Кирбијем, 20. септембра, потпредседник владе Србије и министар одбране Александар Вучић нагласио је да ће наставити беспопштедну борбу против системске корупције, као и да ће Србија створити повољну климу за долазак нових инвестиција.

Вучић је потврдио спремност Србије да настави дијалог са Приштином и испуни обавезе које је преузела претходна влада.

Обе стране констатовале су да се одвија веома добра сарадња у војној области, а посебно је истакнута улога Националне гарде Охаја која је у великој мери подржала процес реформе система одбране.

Српска и америчка страна су нагласиле потребу за унапређењем билатералних односа. Новоименовани амбасадор САД Кирби изразио је пуну подршку процесу европских интеграција Србије. ■

## Сусрет са амбасадорком Ворлик

Први потпредседник владе и министар одбране Александар Вучић примио је 13. септембра амбасадорку САД Мери Ворлик која завршава свој мандат у Србији.

Министар Вучић је нагласио да ће Влада Србије наставити да сарађује са Сједињеним Америчким Државама у циљу даљег унапређења односа двеју земаља у свим областима.

Амбасадорка Ворлик је истакла да је у претходне две и по године постигнуто много у домену билатералних односа, као и напретка Србије у процесу евроинтеграција, у чему има пуну подршку Сједињених Америчких Држава. ■

## Посета немачких парламентарца

На састанку са делегацијом посланичке групе Хришћанско демократске уније/Хришћанско социјалне уније (CDU/CSU) немачког Савезног парламента, министар Александар Вучић је истакао спремност Србије да настави дијалог са Приштином и испуни обавезе које је преузела претходна влада.

Немачки парламентарци су током разговора показали велику заинтересованост за наставак европских интеграција и обећали подршку Србији на путу ка Европској унији.

На састанку је било речи и о јачању економске сарадње двеју земаља. ■



## Унапређење сарадње са Бугарском

Помоћник министра за политику одбране Мирослав Јовановић примио је 21. септембра заменицу министра одбране Републике Бугарске Августину Цветкову.

Током састанка размотрена су питања достигнутог степена сарадње у области одбране и приоритети за наредни период. Досадашња сарадња обострано је оцењена као врло успешна и суштинска, што потврђује изузетно висок степен реализације активности у претходном периоду, као и узлазни тренд у броју активности обухваћених годишњим плановима билатералне војне сарадње. Сарадња се тежишно одвија кроз заједничке вежбе и обуку, војнотехничку и сарадњу у домену служби војне полиције и кодификације. ■

## Припадници Речне флотиле на гађању у Мађарској

У оквиру вежбе „Iron Cat 2012“ припадници речних јединица артиљеријске специјалности Првог речног одреда Речне флотиле Војске Србије и Првог пука за противминска дејства оружаних снага Мађарске извели су средином септембра на полигону „Zero point“ у Варпалоти заједничко гађање циљева на копну и у ваздушном простору.

Гађањем је руководио заменик команданта Првог пука за противминска дејства потпуковник Золт Силађи, а присуствовали су команданти Копнене војске и Речне флотиле генерал-мајор Милан Мојсиловић и пуковник Андрија Андрић, као и команданти Здружене оперативне команде и Првог пука за разминирање, бригадни генерал Јанош Хусар и потпуковник Атила Курго.

Са стационарних платформи, на три мете – оклопни транспортер на даљини од 850 метара, хеликоптер на даљини од 650 метара и оклопно возило пешадије на даљини од 450 метара – гађало је дванаест извршилаца двадесетмилиметарским једноцевним и четвороцевним топовима. ■

Б. М. П.



## Други Београдски безбедносни форум



Снимио Ј. МАМУЛА

# Суочавање са кризом

Регионална сарадња и сарадња са Европском унијом, као и са свим земљама у свету, умногоме ће нам помоћи да допринесемо стабилности и да сачувамо мир и безбедност у региону, оценио је министар одбране Александар Вучић у панел-дискусији на тему „Нова парадигма региона: да ли је Балкан коначно успешна прича”

Други Београдски безбедносни форум, који су заједнички организовали Београдски фонд за политичку изузетност, Европски покрет у Србији и Београдски центар за безбедносну политику, окупио је у хотелу „Хаджат” од 20. до 23. септембра више од 300 домаћих и страних стручњака који се баве безбедносним, спољнополитичким и економским темама од регионалног и глобалног значаја. Тема овогодишњег скупа била је „Суочавање са кризом: изазови за демократију и безбедност”.

Први потпредседник владе и министар одбране Александар Вучић учествовао је у панел-дискусији на тему „Нова парадигма региона: да ли је Балкан коначно успешна прича” и истакао да се Србија суочава са великим проблемима, имајући у виду Косово и Метохију, питање територијалног интегритета, економску кризу, организовани криминал који укључује и терористичке активности и борбу против корупције.

Према његовим речима, Србија као војно неутрална земља остаје привржена сарадњи са државама чланицама Европске уније и европским институцијама на плану заједничке безбедносне и одбрамбене политике.

## Просперитет је заједнички циљ

– Учешће припадника Министарства одбране и Војске Србије у мисијама ЕУ показатељ је политичке воље и спремности наше државе и војске да преузму најсложеније задатке у супротстављању савременим безбедносним изазовима – нагласио је министар Вучић, поручујући да је циљ наше земље да у тесној сарадњи с партнерима из ЕУ допринесемо регионалној, европској и глобалној безбедности.

Он је истакао да је интерес свих земаља Западног Балкана стабилан, безбедан и просперитетан регион, поручујући да је то циљ који делимо и у чијем ћемо остварењу непоколебљиво наставити активно да учествујемо.

– Само унапређењем и продубљивањем регионалне сарадње у области одбране и безбедности доприносимо борби против глобалних безбедносних изазова попут тероризма, организованог криминала, енергетске безбедности, сајбер безбедности, као и економске безбедности – подвукао је министар Вучић.

Говорећи о проблему Косова и Метохије, министар Вучић је рекао да Србија „веома високо цени допринос КФОР-а у стварању мирног окружења на Косову“, али сматра неприхватљивом његову улогу у формирању и обуци косовских безбедносних снага.

Србија цени све активности КФОР-а које су у складу с резолуцијом СБ УН 1244 и Кумановским споразумом и у том смислу снажно подржава његов даљи остатак у покрајини.



– Само унапређењем и продубљивањем регионалне сарадње у области одбране и безбедности доприносимо борби против глобалних безбедносних изазова попут тероризма, организованог криминала, енергетске безбедности, сајбер безбедности, као и економске безбедности – истакао је министар Вучић.

– Истовремено, Србија оцењује неприхватљивом улогу Кфора у формирању и обуци косовских безбедносних снага и сматра да овај задатак није у складу с повереним мандатом – упозорио је Вучић.

## Нови мостови

Други Београдски безбедносни форум отворио је премијер Ивица Дачић, истичући да ће Влада Републике Србије настојати да нађе решења за сва питања и изгради нове мостове са земљама у региону.

Он је рекао да данас у региону Западног Балкана не постоји дефинитиван епилог недавних завршених ратова, али да се препознаје тенденција мирног решавања спорних питања, иако је Косово и даље један од потенцијално највећих извора нестабилности у региону.

– Признавање једнострано проглашене независности од појединих државарегиона допринело је усложњавању спољнополитичких прилика на Балкану и удаљило нас од дијалога заснованог на међусобном поверењу – рекао је Дачић и додао да је Србија спремна да настави дијалог Београда и Приштине, у интересу грађана, али и зато што жели да буде заслужна за јачање мира, стабилности и регионалне сарадње.

– За разлику од модерне Европе, која је за мање од десет година после Другог светског рата почела да гради заједничке институције, ми на Балкану 20 година по завршетку сукоба још живимо у прошлости. То је знак да не поштујемо сами себе – сматра Дачић.

Током тродневних дискусија на форуму било је речи о различитим аспектима суочавања са кризом и новим изазовима за безбедност и демократију. На панелима и вечерњим сесијама учесници су се бавили прошлешћу, садашњешћу и будућношћу безбедносне заједнице на Балкану, европском кризом економије и демократије, проблемима недовршеног мира на Косову и Метохији, опасностима које доносе сајбер криминал и ратови, новом улогом Кине, местом и утицајем жена у области безбедности, миграцијама и последицама које оне доносе европском идентитету...

На ова питања одговоре су дали бројни експерти који се питањима безбедности баве са различитих позиција, као чланови влада, професори универзитета, истраживачи, новинари...

У свакако пожељној тематској ширини и новом суочавању са савременим ризицима и претњама миру и безбедности, значај овогодишњег Београдског безбедносног форума пре свега је у указивању на значај регионалне сарадње као услова мира и безбедности и бржег излагања из кризе. Како је у име организатора истакла Соња Лихт, председница Београдског фонда за политичку изузетност, изабрани пут европских интеграција је добар и процеси помирења и јачања поверења воде снажењу сваке државе и целог региона, безбеднијег европског континента и света. ■

Б. М. – Р. М.



## Посета чланова SEEGROUP

На почетку посете чланова SEEGROUP (South East Europe Security Cooperation Steering Group) Министарству одбране Србије, госте је поздравио помоћник министра за политику одбране Мирослав Јовановић, а скуп је отворила председавајућа SEEGROUP Кристина Милосављевић.

Говорећи о приоритетима Министарства одбране у међународној сарадњи са НАТО и ЕУ, помоћник министра Јовановић посебно је истакао активну сарадњу Министарства одбране у регионалним иницијативама, споразуме о сарадњи у области одбране са већином земаља у окружењу, као и велики значај који наша земља придаје очувању мира у целом свету, што показује и учешћем у мировним мисијама широм планете.

Руководилац Групе Програма Партнерство за мир Управе за међународну војну сарадњу потпуковник др Мирослав Глишић говорио је о модалитетима досадашње сарадње Министарства одбране са НАТО под окриљем Програма Партнерство за мир и најавио предстојеће активности у процесу те сарадње.

У наставку сусрета пуковник Драган Татомир из Управе за стратегијско планирање говорио је о активностима Групе Србија – НАТО за реформу одбране, осврнувши се на опште аспекте реформе система одбране наше земље, као и на преузете циљеве министарства у Програму Партнерство за мир.

Досадашње резултате сарадње Војске Србије са снагама КФОР-а представио је начелник Комисије за примену Војнотехничког споразума Здружене оперативне команде Генералштаба пуковник Миодраг Поповић, указујући на значај једновремених патрола као индикатора напретка у сарадњи. ■

## Пријем у Генералштабу поводом војних празника

Припадници Војске Србије у септембру су обележили празнике артиљерије, војне полиције, интендантске, техничке, саобраћајне и службе телекомуникација. У Генералштабу је тим поводом организован пријем на којем је начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић честитао празнике припадницима поменутих родова и служби.

Говорећи о Дану артиљерије, бригадни генерал Горан Зековић, командант Централне логистичке базе, истакао је да су најбитнији моменти у јачању тог рода одржавање експлоатационих ресурса и модернизација оруђа.

Начелник Управе за логистику генерал-мајор Данко Јовановић нагласио је да су службе, а посебно интендантска, саобраћајна и техничка, увек биле подршка командовању и указао на њихов значај у савременом времену.



Обраћајући се у име припадника службе телекомуникација, генерал-мајор Радивој Вукобровић истакао је да је служба остварила одличне резултате, од којих је најзначајније увођење нових уређаја у наоружање и војну опрему.

Бригадни генерал Дејан Јанковић подсетио је да Војна полиција у Србији има традицију дужу од 57 година, а да су прве јединице такве намене формиране још 1865. године. ■

## Саветовање о обуци у Гарди

Укасарни „Дедиње“ у Београду одржано је саветовање о обуци у Гарди за период јул-септембар 2012. године. Скупом је руководио начелник штаба Гарде пуковник Жељко Гавриловић.

Закључено је да је ниво колективне обучености јединица унапређен, а главни и први подофицири значајно су учествовали у процесу управљања обуком. Учесници скупа у потпуности су се сложили да су створени услови за имплементацију концепта евалуације колективне обучености Команде Гарде и потчињених јединица. ■

В. В.



## СВЕЧАНОСТ ПОВОДОМ ДАНА ВОЈНЕ ПОЛИЦИЈЕ

Поводом 14. септембра, Дана војне полиције, у Великој ратној сали старог Генералштаба одржана је свечаност за припаднике те службе, као сећање на формирање Војне полиције тадашње Југословенске народне армије 1955. године.

Начелник Управе војне полиције бригадни генерал Дејан Јанковић, обраћајући се окупљенима, подсетио је да први писани трагови о служби датирају из периода Кнежевине Србије.

– Од тада до данас припадници Војне полиције су елитни део војске, што је велика част и обавеза – рекао је генерал Јанковић, додајући да је доношењем неколико нових уредби заокружена нормативно-правна регулатива, чиме су створени повољнији услови за ефикаснији рад те службе.

Свечаности су присуствовали начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић, представници Министарства одбране, Војске Србије и МУП-а.

За успешну сарадњу додељене су захвалнице припадницима организационих целина МУП-а, БИА, ВБА и ВОА.

Већ традиционално, Управа Војне полиције организовала је акцију добровољног давања крви, у којој је учествовало 49 припадника те службе из београдског гарнизона. ■

## „ОТВОРЕНИ ДАН” У ПРВОЈ БРИГАДИ

Овогодишњу акцију „Отворени дан” Прва бригада организовала је 15. септембра у сремскомитровачкој касарни „Бошко Палковљевић Пинки”.

За своје госте припадници тенковског и механизованог батаљона, ракетног дивизиона, извиђачи и везисти припремили су богат и атрактиван програм, од представљања тактичких и техничких карактеристика тенка М84, борбеног возила пешадије М80, лансера ракета 128 милиметара, наоружања и опреме специјалних јединица и пешадије, ватрогасних и средстава и опреме везе, до приказа елемената борилачких вештина и тактичких радњи. ■

## СМАЊЕЊЕ РИЗИКА ОД КОРУПЦИЈЕ

15

У оквиру наставка сарадње на реализацији иницијативе „Изградња интегритета и смањење ризика од корупције у области одбране”, у посети Београду боравио је трочлани НАТО тим.

Након поступка самопроцене, који су у претходном периоду извршиле надлежне организационе јединице Министарства одбране и Војске Србије, обављена су два круга експертских разговора (први од 24. до 27. јуна и други од 17. до 20. септембра), која имају за циљ заједничко сагледавање тренутног стања интегритета и потенцијалних ризика корупције у систему одбране, које ће резултирати израдом свеобухватне анализе и препорука за повећање ефикасности деловања у овим изузетно важним областима. ■

## УЛОГА ЖЕНА У СЕКТОРУ БЕЗБЕДНОСТИ

У организацији Управе царина, Министарства правде, Министарства одбране и Агенције УН за родну равноправност и оснаживање жена UN WOMEN, одржан је тродневни семинар који се бавио питањима улоге жена у сектору безбедности Србије.

Након првог семинара у Министарству одбране, у фебруару ове године, ово је други семинар за едукацију чланова институционалних тела која се баве родном анализом у сектору безбедности Србије и његова је сврха јачање компетентности и капацитета запослених, као и подршка ефикаснијој уградњи родне перспективе у реформу сектора безбедности. ■

## ОБУКА ВОЈНИХ ВОЗАЧА

Управа за општу логистику Сектора за материјалне ресурсе Министарства одбране организовала је 19. и 20. септембра, у касарни „Рибница” у Краљеву, стручну расправу о Нацрту правилника о обуци и програму полагања возачког испита војних лица за возаче моторних возила. Руководилац стручне расправе био је пуковник др Жељко Ранковић, шеф одсека за саобраћај и транспорт Управе за општу логистику.

Након стручне расправе организован је обилазак капацитета за обуку у теренским условима. Обим обуке и припреме возача за учешће у мултинационалним операцијама и мировним мисијама постаје све већи, јер је тежиште у будућности управо учешће у тим мисијама. Обука траје неколико дана, возачи стичу теоријска знања, а прелазе и практични део. Користе се и искуства припадника наше војске који су до сада боравили у мировним мисијама. ■

Пета међународна научна конференција ОТЕХ 2012

# Промоција ТЕХНОЛОШКИХ



У Војнотехничком институту 18. и 19. септембра одржана је Пета међународна научно-стручна конференција ОТЕХ 2012, која се организује ради свеобухватног и мултидисциплинарног сагледавања научног и технолошког развоја у области одбране. Скуп је отворио министар одбране Александар Вучић. Током два дана стручњаци из 16 земаља изложили су 145 радова.

Пета научно-стручна међународна конференција из области одбрамбених технологија ОТЕХ 2012 одржана је 18. до 19. септембра у Војнотехничком институту. Скуп је отворио министар одбране Александар Вучић.

Отварању међународне конференције присуствовали су начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић, чланови Колегијума министра одбране, представници Војске Србије, фабрика одбрамбене индустрије, ремонтних завода, института, факултета, учесници и бројни гости.

Министар Вучић је, отварајући конференцију, истакао да је ОТЕХ изузетно значајна научно-стручна манифестација, која се одржава ради свеобухватног и мултидисциплинарног сагледавања научног и технолошког развоја у области одбране.

– Окупљање научника и инжењера, истраживача и пројектаната, произвођача и универзитетских професора омогућава упознавање стручњака, као и размену креативних идеја. Очекујем да ће радови и стручни проблеми које они решавају имати и практичну примену у областима зна-



# унапређења

## РАЗМЕНА ИСКУСТАВА И ЗНАЊА

Одговарајући на новинарска питања, министар Вучић је истакао да су од изузетног значаја за нашу земљу научне манифестације, које значе промоцију развоја и унапређење технике и технологије.

– Желимо да извеземо што више нашег знања и производа и желимо да то утиче на повећање и побољшање економског развоја земље. У складу са тим, размена искустава и знања су од непроцењивог значаја, а Војнотехнички институт је јединствена установа у Србији коју гости из иностранства радо посећују – истакао је министар Вучић, додајући да су одбрамбене технологије један од најзначајнијих аспеката којима у будућности треба усмерити истраживачки рад, за шта ће се, и у кризним временима, издвајати новац.

чајним за одбрамбену индустрију и Војску Србије јер будућност наше наменске индустрије, као и наше војске, произилази из онога колико ћемо знати и колико можемо да научимо – рекао је министар.

Вучић је додао да Министарство одбране препознаје значај повећања раста улагања у пројекте истраживања и развоја у области одбране.

– Стратешки циљ је повећање инвестиција у производњу нових система који се користе и у области одбране и за потребе програма у цивилству. Ове инвестиције директно ће утицати на повећање економског развоја земље, побољшање извоза, нужно подизање знања и домаћих производних потенцијала, унапређење индустријске технолошке базе, као и ревитализацију грана индустрије као што су авиоиндустрија, аутомобилска, машинска, електро, хемијска и многе друге – изјавио је министар, изразивши наду да ће овогодишњи ОТЕХ увећати постојеће значајно интересовање за билатералну сарадњу са Србијом и поспешити заједничко улагање у производњу одбрамбених система, као и њихово пласирање на домаћем и међународном тржишту.

Директор Војнотехничког института пуковник др Зоран Рајић рекао је да се у процесу пројектовања у Институту труде да сва средства НВО испројектују тако да се могу произвести у Србији, а да, истовремено, својим квалитетом и ценом буду конкурентна на међународном тржишту.

Пуковник Рајић подсетио је да је између два ОТЕХ-а Војнотехнички институт добио лиценцу за пројектовање ваздухоплова, а часопис SCIENTIFIC TECHNICAL REVIEW, чији је издавач ВТИ, окатегорисан је као водећи научни часо-



## НАЈБОЉИ РАД

Комисија Научног већа изабрала је за најбољи рад на конференцији групе из ВТИ – *Пример за одређивање бочне силе система за управљање вектором погонске ракете* – чији је први аутор Никола Глигоријевић. Тај рад је испунио све критеријуме комисије – реч је о актуелном пројекту научноистраживачког рада који се ради у ВТИ, има практичну примену, теоријску разраду и реализован је у лабораторијским условима. Наравно, измерени параметри у лабораторији показали су добру сагласност са теоријским моделом.

пис националног значаја. Директор ВТИ нагласио је да је настављена интензивна међународна научно-техничка сарадња, о чему говоре подаци да је у последњих годину дана Институт посетило 302 лица из 51 земље, а 59 стручњака из ВТИ обишло је 21 земљу.

После отварања конференције министар је, са сарадницима, обишао трисонични аеротунел Т-38, у оквиру аеродинамичке лабораторије, која је експериментална подршка истраживањима и развоју у фази пројектовања авиона, ракета и пројектила.

На овогодишњем ОТЕХ-у било је више од 420 учесника из 16 земаља. Изложено је 145 радова у седам секција – аеродинамика и динамика лета; ваздухоплови; системи наоружања, муниција, експлозивни материјали, борбена возила; интегрисани сензорски и роботски системи; телекомуникациони и информациони системи; материјали и технологије и квалитет, стандардизација, метрологија, одржавање и експлоатација.

Учесници су посетили најважније лабораторије Војнотехничког института, изложбу књига и експоната наоружања и војне опреме. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ  
Мира ШВЕДИЋ  
Снимио Даримир БАНДА



## Сарадња са Аустријом

Помоћник министра за политику одбране Мирослав Јовановић разговарао је 21. септембра са начелником Дирекције за безбедносну политику Савезног министарства одбране и спорта Републике Аустрије генерал-мајором Јоханом Пухером.

У разговорима је обострано оцењено да је сарадња у области одбране интензивна. Истакнута је потреба њеног даљег квалитетног унапређења, са тежиштем у областима АБХО, обуке и усавршавања, припреме и заједничког учешћа у мултинационалним операцијама, логистике и војне медицине.

Савезно министарство одбране и спорта Републике Аустрије наставиће да пружа помоћ у реформи система одбране, као и приближавању Републике Србије европским интеграцијама и укључењу у регионалне и шире иницијативе. ■

## Конгрес европске комисије за безбедност саобраћаја

У периоду од 12. до 14. септембра у Сарагоси, у Шпанији, одржан је 11. конгрес Европске комисије за безбедност саобраћаја у оружаним снагама – ЕСРАФ, на којем је, у својству делегата, учествовала двочлана делегација Управе за општу логистику Сектора за материјалне ресурсе, коју је предводио пуковник др Жељко Ранковић. Скуп су присуствовали представници из 13 земаља, чланица Комисије, као и делегација Израела, у својству посматрача.

Тема овогодишњег Конгреса била је „Идентификоване и научене лекције о безбедности саобраћаја у међународним операцијама“. Учесници су обишли шпанску Академију логистике и Центар за обуку у управљању возилима и безбедност саобраћаја у Калатајуду. Том приликом гостима су презентовани кабинети за обуку из одржавања возила, симулатори за обуку возача на неборбеним и борбеним возилима у путним условима и полигони за обуку и припрему возача за мисије и операције. Услови у којима се изводи обука возача у потпуности одговарају условима у мисијама у којима учествује шпанска војска.

Последњег дана Конгреса одржана је Генерална скупштина, на којој је изложен годишњи извештај о раду Комисије, буџет за период од 2012. до 2013. године и изабран је потпредседник и члан Извршног комитета Комисије. ■

А. Г.

## Генерал Бјелица у посети Румунији

Заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-мајор Милан Бјелица боравио је у посети Румунији и том приликом, у својству посматрача, учествовао је на састанку Управљачке групе мултинационалног инжењеријског батаљона „Тиса“.

Уз представнике САД и Молдавије, генерал Бјелица присуствовао је дану високих званица вежбе „Blonde Avalanche“, на којој су ангажована и тројица припадника Војске Србије. ■



## Делегација Македоније у ЦУК АБХО

У Центру за усавршавање кадрова АБХО у Крушевцу 19. септембра боравила је двочлана делегација Армије Македоније, коју је предводио потпуковник Сафет Мециновић. Разговорима у Центру присуствовали су и представници Војнотехничког института, Команде Копнене војске, Војномедицинске академије, Команде за обуку и 246. батаљона АБХО.

Командант Центра пуковник мр Слободан Савић говорио је гостима о могућностима и капацитетима Центра за усавршавање кадрова АБХО и усаглашавању активности у области обуке. Македонску делегацију информисао је и о реализованим активностима на имплементацији пројекта „Регионални Центар АБХО“. ■

## Гардисти дали крв

Припадници Гарде дали су крв на Институту за трансфузиологију ВМА. У акцији је учествовало 20 професионалних припадника тог састава Војске Србије. ■

Полагање заклетве војника, кадета  
Војне академије, слушалаца  
за резервне официре  
и професионалних војника

# Привилегија одабраних

Војници на добровољном служењу војног рока генерације „септембар 2012“, кадети 137. класе Војне академије, слушаоци 4. класе Школе резервних официра Војне академије и Школе санитетских резервних официра ВМА и професионални војници положили су 22. септембра заклетву у касарнама „Аеродром“ у Сомбору, „Војвода Живојин Мишић“ у Ваљеву и „Војвода Петар Бојовић“ у Лесковцу



Свечаностима у Сомбору, Ваљеву и Лесковцу присуствовали су представници Министарства одбране и Војске Србије, родитељи, родбина и пријатељи младих војника, кадета и резервних официра, представници локалне самоуправе, верских заједница и бројни грађани.

У лесковачкој касарни „Војвода Петар Бојовић“, честитајући полагање заклетве, начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Љубиша Диковић поручио је кадетима и војницима да војничка заклетва у нашем народу има дугу традицију и посебно значење.

– Одлуком да добровољно служите војни рок показујете да млади људи у Србији имају свест о значају одбране и безбедности своје земље. Ценим вашу решеност да томе дате лични допринос – истакао је генерал Диковић, поручујући да је Војска Србије институција која чува углед и част државе и војне професије, а рад у таквој средини је привилегија одабраних. Како је додао, кадетима је ово прилика да на најбољи начин упознају потребе и проблеме војника, пред чијим стројем ће ускоро стајати као командири. У Првом центру за обуку у Сомбору, свечаности на којој су заклетву положила 154 војника, уз бројне госте присуствовали су државни секретар Зоран Ђорђевић, начелник Управе за обуку и доктрину генерал-мајор Јовица Драганић и командант Центра потпуковник Лазар Остојић.

– Постати војник за наш народ значи потврдити своју честитост, одважност и спремност да се изврше сви подвизи за добробит Србије – истакао је генерал Драганић честитајући војницима положену заклетву.

Међу војницима који су положили заклетву је и једна девојка професионални војник и дванаест девојака на добровољном служењу војног рока.

У касарни „Војвода Живојин Мишић“ у Ваљеву полагању заклетве кадета 137. класе Војне академије, слушалаца 4. класе Школе резервних официра Војне академије и Школе санитетских резервних официра ВМА, као и професионалних војника присуствовали су државни секретар Александар Николић, директор Инспектората одбране генерал-потпуковник Александар Живковић, командант Команде за обуку бригадни генерал Душан Стојановић и командант Центра пуковник Драгослав Сладаковић.

Генерал Живковић поздравио је присутне и нагласио да се данас у центрима за обуку у Сомбору, Ваљеву и Лесковцу потврђује чврстина нашег народа и војске, осведочена неколико пута у историји Србије.

– Ово је истовремено и потврда снажног одређења Војске Србије да, свесна значења које има војничка заклетва, сачува војничке традиције нашег народа и остане отворена за све грађане Србије – рекао је генерал Живковић. ■

Бригадни генерал Душан Стојановић,  
командант Команде за обуку

# Сложенији систем обучавања

Јасна је разлика у обучавању рочних и професионалних војника. Пре свега према улазним параметрима – професионални војници бирају се међу великим бројем кандидата, спремнији су у сваком погледу и мотивисани да постигну што боље резултате у обуци. С друге стране, Упутство за управљање обуком, као кључни нормативни документ, прецизира стандарде које професионални војници треба да достигну да би се оценили оспособљеним за службу у Војсци Србије. Стандарде морају да испуне.



Снимио Б. МИЛИВОЈЕВИЋ

Организацијске промене и професионализација Војске Србије условили су и усложњавање система обучавања, који је сада у потпуности прилагођен оспособљавању и образовању професионалаца – војника, подофицира

и официра. О достигнутом нивоу теоријског и практичног обучавања професионалних припадника Војске за „Одбрану“ говори први човек Команде за обуку, некадашњи наставник у Школи националне одбране, научни истраживач и теоретичар, али пре свега командант.

■ *Господине генерале, до дужности на којој сте сада, прешли сте дуг пут од командира батерије, до начелника у Школи националне одбране, начелника одељења у команди оперативниг нивоа, начелника одељења у Генералштабу, команданта бригаде Коинене војске, што сведочи о Вашем свестраном интересовању и интердисциплинарном образовању. Били сте и командир и педагог, а дали сте и значајан допринос теоријској разради концепција одбране и употребе Војске. Колико Вам стечено искуство помаже у обављању најновије, веома одговорне и, с обзиром на карактер Команде за обуку, далекокежне дужности?*

– Откако носим униформу прошао сам све трупне дужности, од командира вода до команданта бригаде. Радио сам у војном школству, био наставник у звању доцента у Катедри оператике за ниво командно-штабног и генералштабног усавршавања. Сада сам на челу команде оперативниг нивоа и могу рећи да ми је стечено искуство, и практично и теоријско, драгоцено за обављање дужности. Да би био добар, успешан командант, официр мора да буде и педагог и психо-

лог и андрагог. Али пре свега војник. Успешно командовање тражи искуство, коректан војнички однос према људима, способност да се потчињени састави усмеравају и мотивишу за квалитетно извршавање задатака и достизање постављених циљева. А то подразумева јасно дефинисање захтева, постављање прецизних критеријума и стандарда и поштовање законитости у раду.

■ *Обука професионалних војника се, свакако, разликује од обуке некадашњих „рочних“ војника, па и оних на добровољном служењу војног рока. Више је курсева, више практичних облика наставе. Колико је процес обуке прилагођен тој другој врсти војника и шта обухвата?*

– Основна функција Команде за обуку јесте индивидуална обука војника на добровољном служењу војног рока, кандидата за професионалне војнике и кандидата за подофицире. Поред тога, Команда у својим центрима реализује и курсирање, односно усавршавање кадра Војске Србије у области обуке. У процесу професионализације Војске Србије била је неопходна промена система индивидуалне обуке. До 2009. године тај систем је тежишно био усмерен на рочни састав, а данас имамо заокружен систем индивидуалне обуке професио-

налног састава. Током 2011. године у нашим јединицама оспособљено је 970 војника на добровољном служењу војног рока и око 800 кандидата за професионалне војнике, док је у овој години, до почетка септембра, обучено око 500 војника „добровољаца“. Отпочела је и обука 490 војника септембарске генерације, међу којима је и 50 девојака.

Поред тога, током прошле и ове године реализовано је више од 130 курсева и других облика усавршавања, на којима је обучено више од 3.600 официра, подофицира, професионалних војника и цивилних лица, а до краја 2012. године планирана је реализација још 20 курсева и различитих облика усавршавања за више од 363 лица. Подаци јасно указују да је систем обучавања у овој фази реформе система одбране веома сложен, али пре свега јер су категорије кадра који обучавамо различите, посебно кад је реч о професионалним војницима, који су на различите начине примани у професионалну службу. Један број њих није завршио обуку и било је нужно да се најпре војнички оспособе, као и кандидаткиње за професионалне војнике. Зато смо развили планове и програме за различите категорије кадра и различите облике усавршавања, узимајући у обзир и већ обучене војнике који су, у међувремену, добровољно одслужили војни рок.



## НАЈБОЉИ У ПОДОФИЦИРЕ

– Треба увек имати у виду да се за подофицире оспособљавају најбољи професионални војници, које предлажу команде и јединице Војске Србије. Они најпре похађају лидерски курс и основни курс за подофицирског кадра, подофицири морају да постану вође група и одељења – непосредни извођачи индивидуалне обуке и обуке одељења. До сада је реализовано пет лидерских курсева с 239 полазника и четири основна курса за 177 подофицира, од којих је више од 150 и унапређено у чин водника. До краја године планирана је реализација још два лидерска курса за 120 полазника.

У Центру за усавршавање подофицира до сада је реализовано и шест курсева за прве подофицире, а завршио их је 141 полазник. Други курсеви усавршавања подофицира планирани су према потребама команди и јединица за 2013. годину. Команда за обуку задовољна је квалитетом реализације курсева који се верификују на завршним испитима, али нам посебно значе високе оцене које о раду и оспособљености полазника добијамо из команди и јединица, пре свега оцена главног подофицира Војске Србије и главних подофицира команди оперативног нивоа – истиче бригадни генерал Душан Стојановић.

Јасна је разлика у обучавању рочног и професионалног војника. Пре свега према улазним параметрима, професионални војници бирају се међу великим бројем кандидата, спремнији су у сваком погледу и мотивисани да постигну што боље резултате у обуци. С друге стране, Упутство за управљање обуком, као кључни нормативни документ, прецизира стандарде које професионални војници треба да достигну да би се оценили оспособљеним за службу у Војсци Србије. Стандарде морају да испуне.

■ У Центрима за обуку, пошчињеним Команди којом командујеште, реализује се и усавршавање или образовање подофицира, које сада добијамо од најбољих професионалних војника. Које су карактеристике њиховог обучавања и каква је квалитетна таквих курсева?

– Подофицири су раније до највиших подофицирских чинова стизали без посебних усавршавања. Сада су у области каријерног вођења подофицира, које обухвата постављење на дужност и унапређивање у виши чин, планирана четири облика усавршавања – виши курс, курс за прве подофицире, штабни курс и курс за главног подофицира. Измене у концепту оспособљавања за подофицире и њихово усавршавање током каријере захтевале су промене и у организацијској и у нормативној области. Формиран је Центар за обуку и усавршавање подофицира, који има најквалитетније офицере и подофицире – инструкторе, а обезбеђена је и потребна инфраструктура. Прва четири подофицира завршила су курс за инструкторе и сертифицирани су у Краљевској војној школи за подофицире у Холандији. По повратку, они су, с два инструктора из исте школе, реализовали први курс за подофицире у Центру, након чега су и остали добили звање инструктора.

Када је реч о нормативној области, израђени су програми за све курсеве чија је реализација планирана у

Центру за обуку и усавршавање подофицира. У њиховој изради коришћена су искуства страних армија, стечена на великом броју међународних активности, на којима су учествовали и наши припадници, а поред тога велики број делегација страних армија посетио је Центар и помогао саветима и мишљењима.

■ Команда за обуку надлежна је и за реализацију практичне обуке кадета који полазе у Војну академију, штао имлицира и већу дозу одговорности за будући официрски кадар. Како сће задовољни тим делом обавеза које се реализују у центрима за обуку?

– Студијским програмима школовања кадета Војне академије од 2010. године предвиђено је да првих месец и по дана кадети прве године реализују основно оспособљавање у центрима за обуку. Тренутно се на обуци у 2. и 3. центру за обуку налази 189 кадета 137. класе Војне академије и 29 кадета 4. класе ВМА. Такав садржај школовања јесте потреба система одбране. Анализе су показале да је за кадете врло значајно да у конкретним условима доживе војну организацију и да, након савладавања практичног дела обуке, лакше отпочну изучавање теоријских садржаја програма школовања на Војној академији.

Тај вид практичне обуке има посебну вредност не само зато јер кадети стичу основне војничке вештине, стројево се уобличе, први пут гађају, положе војничку заклетву и савладају

## ВИЗИЈА РЕГИОНАЛНОГ ЦЕНТРА

– Центар за усавршавање кадрова АБХО у Крушевцу, као регионални центар, представља визију на којој интензивно радимо, иако још нисмо добили акредитацију. Током 2011. године у Центру су реализована два курса за припаднике Војске Србије са 45 полазника и шест међународних курсева с 100 полазника из 29 земаља. У овој го-

дини реализован је курс за припаднике Војске Србије на коме је учествовало 17 полазника и четири међународна курса која су имала 45 полазника. Очекујемо да ове године на курсевима реализованим у Крушевцу учествују полазници из више земаља него претходне године, што показује да Центар добија све већи значај и углед.

остале садржаје, већ и зато што на тај начин, заправо, најбоље сагледавају улогу и дужности војника, оних којима ће, обављајући почетне официрске дужности, бити претпостављени. Поред тога, кадети током неколико недеља практично доживе будући позив, имају прилику да тестирају своје могућности и потврде, односно промене избор професије. Имајући то у виду, обуци кадета дали смо приоритет над свим осталим садржајима обучавања, јер је то директна инвестиција у будућност.

■ *Да ли сīе задовољни центрима за обуку, њиховом ојремљеношћу, нивоом појуне и квалификацијом обуке у њима? Један од њих, Центар у Крушевцу, на пример, шрeba да прерасīе и у регионални центар. Колико је шa жеља реална?*

– Претходних година, као и током 2012, посебно смо се ангажовали на избору и оспособљавању кадра за реализацију садржаја обучавања у нашим јединицама, на полигонима, стрелиштима и вежбаљштима. Кадар и инфраструктура за обуку представљају неодојиви део целине. Иако сам уопште задовољан стањем у центрима за обуку, пре свега односом професионалних припадника према задацима планирања, организовања и извођења обуке, треба рећи да има простора за побољшање тренутног стања, најпре у осавремењавању инфраструктуре за обуку – опремање тренажерима, симулаторима, стрелишном опремом, али и у стварању бољих услова за смештај и организацију живота и рада у јединицама. Задовољан сам и попуном јединица, она је виша од 90 одсто, али пре свега сам задовољан квалитетом инструктора и сертификатора индивидуалне обучености. Они су у претходном периоду у потпуности препознали своје место и улогу у систему обуке. Учинили су много и на личном усавршавању и оцене њихове оспособљености су високе – врло добре и одличне.

Када је реч о Центру за усавршавање кадрова АБХО у Крушевцу, који је 2007. године уврштен у Презентаци-

они документ Владе Србије за приступање Програму Партнерства за мир, сматрам да има све услове да постане регионални центар. У поглављу 2 презентационог документа, Центар АБХО представљен је као национални капацитет који се може ставити на располагање за регионалне и шире међународне потребе и од тада се на експертским састанцима, током билатералних посета и реализације међународних курсева, ради на реализацији тог пројекта. Последња у низу јесте посета команданта школе НАТО-а из Оберамергауа пуковника Марка Беинса, реализована у августу ове године, када је истакнуто да капацитети и инфраструктура за обуку Центра у Крушевцу и полигона „Равњак“ задовољавају стандарде за добијање статуса партнерског центра. У току посета и експертских разговара дефинишу се модели и могући начини сарадње и реализације међународних курсева.

■ *После дугогодишњег делимичног занемаривања, физич-*

## БРАНИЋЕ ПРВО МЕСТО

– Команда за обуку посвећује велику пажњу физичкој оспособљености својих припадника. Да је то тако потврђује и успех постигнут на прошлогодишњем Спортском првенству Војске Србије, када је екипа Команде освојила прво место. Правовремене и квалитетне припреме предуслов су за освајање медаља – истиче бригадни генерал Душан Стојановић и напомиње да су спортисти Команде за обуку и претходних дана вредно тренирали у центрима за обуку.

– Ових дана интензивно се припремамо за учешће на наредном спортском првенству. Ми се озбиљно припремамо, свесни чињенице да је прво место императив свих такмичарских екипа. Уверен сам да ће у фер-плеј борби наше екипе, у свим спортским дисциплинама, потврдити квалитет физичке оспособљености припадника Команде за обуку.

*кој обуци се у Војсци посвећује све већа пажња. Команда за обуку редовно посīиже зајажене усīехе на сīоршским такмичењима у Војсци. Колико инсисīирашe на физичкој и вашреној осīособљеносīи припадника Команде?*

– Имам недоумицу и питање да ли је у једном периоду физичка обука у Војсци Србије била запостављена. Рекао бих да се то дешавало само у оним командама и јединицама где се није поштовала нормативна регулатива у тој области, тамо где су се неким другим задацима давали приоритети и где није било личног примера старешина на најодговорнијим дужностима. Уверен сам да тога више нема. У Команди за обуку физичку оспособљеност припадника сматрамо једнако значајним делом јединствене целине оспособљености припадника Војске, коју још чине и стручноспецијалистичка и ватрена оспособљеност. У том смислу, а пре свега правилним планирањем, обезбедили смо да физичкој обуци у Команди и јединицама присуствује максималан број припадника. Одсутни могу бити само они који извршавају неодојжне задатке. Узели смо став да припадници Команде за обуку, без обзира на којој се дужности налазе, морају имати најмање врло добру оцену према стандардима за проверу физичке способности.

Када је реч о ватреној оспособљености, истичем да припадници Команде за обуку реализују сва предвиђена гађања. У тој области смо такође предостваривањем циља који смо поставили – само врло добра оцена. Право је задовољство када се резултати оспособљености припадника Команде верификују високим оценама инспекције Инспектората одбране и контроле Генералштаба Војске Србије.

■ *Команда за обуку је прешīосīављена и шреришоршјалним бригадама, шшo значи да је одговорна и за осīособљавање резервног сасīава. Да ли сīе задовољни сīањем у шим јединицама?*

– Поред задатака обучавања, Команда за обуку се, с ништа мање упорности и доследности, бави и својим другим задатком – мобилизацијским припремама. Према доктринарним решењима, Команда у рату прераста у Команду територијалних снага, а јединице Команде за обуку формирају територијалне бригаде, њих укупно осам, као и одређен број нижих јединица.

Мобилизацијски планови се плански ажурирају. Током године саопштили смо ратни распоред ради подмлађивања резервног састава и

смотру покретних ствари из пописа, и – задовољни смо постигнутим резултатима.

Обука ратних команди и јединица јесте област у којој постоје и највећи проблеми. До сада смо индивидуално обучавали привремени састав и део критичних специјалности. Због недостатка финансијских средстава нисмо реализовали планирану обуку команди територијалних јединица.

Израдили смо средњорочни план обуке резервног састава у коме је изражена јасна пројекција када и како подићи обученост ратних команди и

Ових дана анализирамо наше ангажовање на тим задацима. Поред великог броја позитивних искустава, уочили смо и слабости које опремањем и обуком треба уклонити.

Желео бих да нагласим да смо у извршењу задатака треће мисије Војске Србије пре пола године били по броју припадника и технике значајније ангажовани и у отклањању последица од снежних падавина и да је за такво ангажовање одликовано пет припадника Команде за обуку – један официр, два подофицира и да професионална војника.

■ *Какви су планови Команде за обуку у наредном периоду?*

– Планови Команде за обуку до краја 2012. године су реални и оствариви. Основни циљеви су реализација планова оспособљавања свих категорија кадра и одржавање достигнутог степена оперативних и функционалних способности команди и јединица. Међу најважније активности до краја 2012. године убрајамо реализацију обуке кадета Војне академије и војника септембарске класе на добровољном служењу војног рока, који су 22. септембра положили војничку заклетву, пријем потпоручника који су, по завршетку Војне академије, стигли у јединице и њихова обука за дужности на које су постављени. Такође, командно-штабна вежба Команде Команде за обуку и потчињених јединица, задаци из планова међународне војне сарадње, реализација годишњих анализа и планирање за наредну годину, као и припрема и учешће екипе на 5. спортском првенству Војске Србије. Лично не очекујем проблеме у реализацији задатака.

Команда за обуку ће се у 2013. години тежишно ангажовати на реализацији планова оспособљавања свих категорија кадра, а у складу с одобреним финансијским средствима очекујем да ћемо побољшати стање инфраструктуре за обуку, услове живота и рада у делу наших јединица и отпочети реализацију средњорочног плана обуке резервног састава. ■

Душан ГЛИШИЋ



## ПОМОЋ УГРОЖЕНИМА

Током врелих летњих месеци на гашењу пожара били су ангажовани припадници више јединица Команде за обуку. Због обима угрожености свакако је најзначајније било ангажовање на Тари, али су припадници, њих више од 250, заједно са осталим припадницима Војске Србије, пре свега из јединица Копнене војске, били ангажовани и на простору села Крива Река (општина Брус), Мали Шиљеговац и Гаглово (Крушевац), Горња Горевница (Горњи Милановац), Милићевац (Чачак), више локација на подручју планине Суворор, као и села Горња Каменица и Равно Бучје (општина Књажевац).

јединица. Постоје уверавања да ће од наредне године бити обезбеђена финансијска средства за реализацију задатка у овој области.

Последњих недеља Команда за обуку је помогла у гашењу бројних пожара у Србији. Кад је реч о трећој мисији Војске, Команда има значајну улогу. Како се носите с тим захтевима друштва, који се нужно повећавају у све тежој економској ситуацији?

– Нама су задаци треће мисије Војске Србије потпуно јасни. И за њих се припремамо правовременом проценом угрожености, избором и припремом снага и средстава које у одређеном тренутку можемо, а рекао бих и морамо да ангажујемо и добром координацијом са штабовима за ванредне ситуације у окрузима, општинама и Сектором за ванредне ситуације МУП-а Србије.



## Празник Службе ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА



У Дому Гарде на Топчидеру обележен је Дан службе телекомуникација – 20. септембар. Свечаности је присуствовао и начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић.

Начелник Управе за телекомуникације и информатику генерал-мајор Радивој Вукобровић, који је тог дана предао дужност пуковнику Предрагу Симићу, поздравио је присутне у име свих припадника службе телекомуникација.

– У периоду између два празника, тежиште службе телекомуникација било је на опремању савременим телекомуникационим уређајима јединица које се укључују у мултинационалне операције, јединица које су непрекидно ангажоване на тежишним задацима Војске Србије и јединица из састава Специјалне бригаде – рекао је генерал Вукобровић и додао да су припадници службе овладали техникама планирања и организовања које су неопходне у раду с новом технологијом.

Пуковник Симић, који је преузео дужност заступника начелника Управе за телекомуникације и информатику, пожелело је добродошлицу присутнима и рекао да ће на тој дужности предано радити на извршењу свих задатака.

За обележавање Дана службе телекомуникација одређен је датум када је престолонаследник Александар Карађорђевић 1916. године, на предлог министра војног донео Уредбу о војном телеграфу. Одредбама Уредбе, веза је постала самосталан род војске. ■

В. В.

## ДЕВЕТИ ЛИДЕРСКИ КУРС У ПАНЧЕВУ

У Центру за обуку и усавршавање подофицира у касарни „Стевица Јовановић“ у Панчеву почео је девети лидерски курс, који похађа 59 професионалних војника из свих јединица Војске Србије.

Лидерски курс је прва степеница коју професионални војници морају да пређу како би могли да наставе оспособљавање на путу до првог подофицирског чина. ■

## Генерал Диковић у контроли јединица

25

Начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић контролисао је јединице Друге бригаде у гарнизонима Краљево, Нови Пазар и Рашка, а затим и јединице у Зајечару.

Генерал-мајор Милан Мојсиловић информисао је начелника Генералштаба о стању оперативних и функционалних способности Копнене војске којом командује. О стању у Другој бригади говорио је пуковник Владета Балтић, заменик команданта, а о функционисању подофицирског кора реферисао је заставник прве класе Зоран Бакић, главни подофицир.

У Зајечару су генералу Диковићу реферисали бригадни генерал Желимир Глишовић, командант Треће бригаде и потпуковник Горан Стаменковић, командант Команде за развој Тимочке бригаде. ■

## Изложба Музеја ЈРВ у Краљеву

У оквиру обележавања стогодишњице српског војног ваздухопловства, у Народном музеју Краљева отворена је изложба „Сто година војног ваздухопловства Србије 1912–2012“. Поставку Музеја Југословенског ратног ваздухопловства отворио је командант 98. ваздухопловне бригаде пуковник Александар Бјелић.

Бројним предметима, документима и фотографијама аутор изложбе Предраг Лажетић успео је да на занимљив начин прикаже историју нашег војног ваздухопловства.

У Краљеву, граду који има богату ваздухопловну традицију, јер је у њему од 1925. године постојала фабрика авиона, у којој су прављени авиони „бреге“ и „дорнијер“ и у коме је смештен војни аеродром и авијацијска јединица дуже од педесет година, изложба је окупила бројне грађане. ■



## Мировњаци испраћени у мисије на Кипру и у Либану



# Мир речима и делима

Оваквим акцијама обезбеђивања мира Војска Србије потврђује да је кадра да одговори међународним обавезама у домену одбране и потврди своју улогу у креирању позитивне слике о Србији у свету, истакао је начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Љубиша Диковић испраћајући у бази „Југ“ припаднике наше војске у мировне мисије

У Бази „Југ“ код Бујановца, у недељу 16. септембра, организован је свечани испраћај контингента Војске Србије који се упућује у мултинационалне мировне операције на Кипру (UNFICYP) и у Либану (UNFIL).

Заставе Републике Србије командирима вода српских мировњака уручио је начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Љубиша Диковић, а догађају је присуствовао и амбасадор Шпаније Артуро Лак-

лаустрада Белтран, као и страни војни изасланици, представници Министарства одбране и Војске, челници Зајечара, Рашке, Врања, Бујановца и Прешева, те родбина и пријатељи војника и официра који следеће недеље одлазе на мировне задатке.

Обраћајући се присутнима, начелник Генералштаба истакао је да се прошле године, после дуже паузе, наша држава вратила на мапу земаља које учествују у мултинационалним операцијама Уједињених нација.

– Последњих неколико година Војска Србије непрекидно јача своје капацитете, а током последње године развили смо способност да вишеструко повећамо број припадника ангажованих у мултинационалним операцијама Уједињених нација и Европске уније – истакао је генерал Диковић и додао да тиме наша војска потврђује да је кадра да одговори међународним обавезама у домену одбране и потвр-

## ПРИЛИКА ЗА АФИРМАЦИЈУ

Капетан Горан Рогановић, из 21. пешадијског батаљона из Рашке, командир вода који се упућује у мултинационалну операцију на Кипар, задатак који га очекује сматра врло одговорним и значајним за нашу земљу.

– То јесте прилика и да се докажем у командовању. Одлазак у мисију је, такође, велико животно искуство. Надам се да



## СПРЕМНИ ЗА ИЗАЗОВЕ

27

– Гдину дана се већ спремамо за одлазак у операцију и потпуно смо спремни за извршавање свих задатака – каже разводница Тања Ивковић, која је у Војсци Србије две године на дужности стрелца у другом одељењу вода који иде у Либан.

Старијем воднику Владимиру Николићу, како истиче, пре свега је драго што ће у мисији представљати своју државу.

– То је велика част и спреман сам да одговорим изазовима и да поступама по свим наређењима претпостављених на терену.



ди своју улогу у креирању позитивне слике о Србији у свету.

Начелник Генералштаба истакао је да пред грађанима Кипра, Либана, Либерije, Конга, Обале Слоноваче и других земаља, чију безбедност унапређују, припадници наше војске у најбољем светлу представљају Војску Србије и државу.

– У мултинационалне операције упућујемо врхунске професионалце, који стручно извршавају задатке, али

они су, пре свега, одговорни људи који помажу локалном становништву и спасавају људске животе – рекао је генерал Диковић и потврдио да су наши мировњаци, професионалним и пожртвованим радом, завредили многа признања и одликовања.

Према речима генерала Диковића, припадницима наше војске који одлазе на задатке ван граница Србије мисије јесу велики професионални изазов и на терену ће се сусретати с различитим културама и обичајима.

– Искуства стечена у мисијама на Кипру и у Либану много ће вам значити у наставку каријере, а ви све оно што је добро и пожељно донесите са собом и употребите у свакодневном раду у Војсци Србије.

Пожелевши срећан пут нашим мировњацима, генерал Диковић је истакао да је, после прихватања овог изазова, основни циљ да задатак изврше безбедно и да са људима с којима буду у контакту поступају часно и чо-

вечно, како доликује војницима српске војске, али и да речима и делима преносе поруке мира и пријатељства.

Уместо својих колега који су у претходном периоду извршавали задатке на Кипру, на ово острво у мисију је отпутовало 46 војника и официра, док је у Либан, после двомесечних заједничких припрема у Шпанији, отишао вод са 41 српским мировњаком. Контигенти су већином састављени од старешина и војника из Зајечара, Рашке, Врања, Прешева и Бујановца.

Војска Србије сада у мултинационалним мировним операцијама, у седам земаља, има укупно 109 припадника. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ

ће овим мојим задатком једнога дана бити поносна и моја деца.

Породице српских мировњака све сине су значаја мисија и истичу да су задовољни што у њима учествују њихови најближи, једино ће им, кажу, тешко пасти даљина, али спремни су да издрже.

– Само нек се чувају и да се врате живи и здрави!



## Вежба „Штит 02” у Сомбору

# Провера оспособљености

У касарни „Аеродром” у Сомбору 14. септембра реализована је завршница вежбе „Штит 02” у оквиру евалуације 1. нивоа. Циљеви вежбе били су да се сагледа достигнути ниво интероперабилности и изврши евалуација декларисаних јединица за учешће у мултинационалним операцијама, побољша интероперабилност тих јединица, стекну неопходна искуства у планирању вежби по НАТО стандардима и изврше припреме за националну евалуацију декларисаних јединица за учешће у мултинационалним операцијама.

Учествовале су три јединице – моторизована пешадијска чета, вод војне полиције и вод АБХО. Вежба је трајала од 5. до 14. септембра, а евалуација декларисаних јединица изведена је од 11. до 13. септембра. Вежби су присуствовали начелник Управе за обуку и доктрину генерал-мајор Јови-

ца Драганић, заменик команданта Копнене војске генерал-мајор Војин Јондић, командант Прве бригаде бригадни генерал Ђокица Петровић и командант Првог центра за обуку у Сомбору потпуковник Лазар Остојић.

О организацији и циљевима вежбе говорио је начелник Одељења за планирање и развој команде Копнене војске и директор вежбе потпуковник Драган Антић.

Генерал Драганић је оценио да је вежба показала добру организацију и да су постигнута високи резултати у остваривању оперативних способности Војске Србије.

Заменик команданта Копнене војске генерал Јондић рекао је да су јединице Копнене војске које су учествовале у припреми, организовању и извођењу вежбе, показале и доказале своју интероперабилност с НАТО стандардима.

## КУРС ЗА ЕВАЛУАТОРЕ

У оквиру вежбе реализован је и курс за евалуаторе по Концепту оперативних способности – евалуација и извештавање (ОСС Е&Ф). Отварању курса присуствовали су пуковник Стојан Батинић, заступник начелника Управе за оперативне послове Генералштаба Војске Србије и потпуковник Мортен Мо из Европске команде НАТО.

На курсу је обучавано 26 припадника страних оружаних снага из 16 партнерских земаља (Аустрија, Азербејџан, Белорусија, Босна и Херцеговина, Велика Британија, Грузија, Италија, Јордан, Казахстан, Немачка, Црна Гора, САД, Француска, Финска, Украјина и Шведска) и 10 припадника Војске Србије.

У завршном делу вежбе изведен је приказ способности декларисаних јединица за извршавање задатака у мултинационалним операцијама. ■

С. АНЂЕЛКОВИЋ  
Снимио Д. БАНДА

## Обележен Дан Бригаде везе

Свечаним постројавањем и тактичко-техничким збором нове телекомуникационо-информатичке опреме у касарнама „Бањица“ и „Топчидер“ 20. септембра обележен је Дан Бригаде везе.

Говорећи о тежишним задацима у претходном периоду, командант бригаде пуковник Влатко Курај истакао је да је обезбеђена непрекидност и квалитет рада телекомуникационо-информационог система Министарства одбране и Војске Србије.

Припадници Бригаде везе активно учествују у изградњи функционалних модела, заједно са припадницима Војнотехничког института, за потребе покретне компоненте интегрисаног телекомуникационо-информационог система. Такође, значајним доприносом у реализацији вежби „Авала 2012“ и „Штит 02“ припадници Бригаде потврдили су спремност за квалитетно телекомуникационо и информатичко обезбеђење – истакао је пуковник Курај и додао да су припадници јединице значајно допринели реализацији међународне телекомуникационо-информатичке вежбе „Combined Endavour 2012“ у немачком граду Графенбергу. ■  
В. В.

## Дан служби ЛОГИСТИЧКИХ СПЕЦИЈАЛНОСТИ

У организацији Центра за обуку логистике, у касарни „Цар Лазар“ у Крушевцу одржана је свечаност којом су обележени Дан интендантске службе – 14. септембар и Дан техничке и саобраћајне службе – 15. септембар.

Говорећи о постигнутим резултатима, командант Центра за обуку логистике потпуковник Јадранко Дивјак истакао је да је у Центру, у оквиру реализације основног задатка – обуке кадра техничке, саобраћајне и интендантске службе – у протеклих годину дана реализовано 50 курсева. Оспособљено је 1.270 припадника логистике. ■

## Војни лекар у општини Кнић

У селу Борач, у општини Кнић, припадници 250. ракетне бригаде за противваздухопловна дејства организовали су акцију „Војни лекар на селу“.

У просторијама сеоске школе, која је преуређена у амбуланту, мештанима је омогућен општи медицински преглед, контрола рада срца ЕКГ апаратом, мерење нивоа шећера у крви и подела неопходних лекова, а од лекара из крагујевачке гарнизонске амбуланте добили су и корисне савете.

Осим медицинског тима Бригаде, који је као и у претходних десет акција предводио мајор Вук Вуковић, у Борачу је боравила екипа Војномедицинског центра „Славија“, која је за најмлађе организовала предавање о важности превенције за здравље зуба. ■



## Састанак о наоружању и ЛОГИСТИЦИ

Четвртог састанку о сарадњи у области наоружања и логистике присуствовале су делегације министарства одбране Аустрије, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Македоније, Словеније и Србије, док је Министарство одбране Хрватске представљао њен изасланик одбране у Србији.

Састанком су председавали помоћник министра одбране за материјалне ресурсе Јасминка Тодоров и генерал-потпуковник Фрејо Апфалтер из аустријске делегације.

Земље учеснице размениле су искуства у областима наоружања и логистике и разговарале о даљим корацима у циљу унапређивања сарадње, а централна тема састанка била је примена логистичких информационог система.

Овогодишњи састанак представља наставак започете сарадње у области наоружања и логистике, покренуте на иницијативу Аустрије. Прва два састанка одржана су у Бечу, а претходни у Београду. ■

## Семинар о развоју СЦЕНАРИЈА ЗА ПЛАНИРАЊЕ

Семинар „Развој сценарија за планирање заснованог на способностима на националном нивоу“ реализован је у сарадњи са Центром за цивилно-војне односе Морнаричке последипломске школе из Монтереја, САД.

Делегацију Центра за цивилно-војне односе Морнаричке последипломске школе из Монтереја предводио је Јан Мурумец, а на семинару су учествовали представници организационог јединица Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије. ■





## У Нишу обележени војни празници

Припадници Мешовите артиљеријске бригаде у Нишу обележили су 14. септембар – Дан рода артиљерије и дан јединице. Истовремено, Дан војне полиције обележили су старешине и војници Трећег батаљона Војне полиције.

Свечаности су присуствовали командант Копнене војске генерал-мајор Милан Мојсиловић са сарадницима, командант Треће бригаде бригадни генерал Желимир Глишовић и бројни гости.

Командант Мешовите артиљеријске бригаде пуковник Звонко Стојковић подсетио је на богату традицију српских артиљераца.

Артиљеријске јединице Војске Србије за свој празник узеле су 14. септембар, када је 1918. године на Солунском фронту, из 1.800 артиљеријских цеви, почела припрема за напредовање 1. и 2. армије Српске војске и ослобађање Србије од окупатора, која је трајала читава 22 сата.

Мешовита бригада, једина артиљеријска јединица овог ранга у данашњој Војсци Србије, чувар је традиција Артиљеријске бригаде 22. српске ударне дивизије, која је у Лозници основана марта 1945. године. ■

## Војни лекар у општини Бајина Башта

Припадници Друге бригаде Копнене војске средином септембра, у оквиру акције „Војни лекар на селу“, пружили су бесплатну медицинску помоћ мештанима села Николићи у општини Бајина Башта.

Током акције, којој је присуствовао председник месне заједнице Предраг Ђурић, прегледана су 72 пацијента и обављено десетак кућних посета. Становници тог краја Србије, од којих већина има више од 60 година, захвални су Војсци на помоћи јер многи од њих немају могућности да редовно посећују лекара. ■

## Страни војни представници у бази „Југ“

Стране војне представнике акредитоване у Србији, о намени, могућностима и капацитетима базе „Југ“ информисао је командант 41. пешадијског батаљона потпуковник Божићар Пејић.

Начелник Центра за мировне операције пуковник Јелесије Радивојевић информисао је стране војне представнике о учешћу Војске Србије у мултинационалним операцијама и њиховом утицају на различитим нивоима.

У оквиру посете, страни војни представници присуствовали су испраћају контингента Војске Србије који учествују у мултинационалним операцијама у Либану и Кипру. ■

## Хотелу „Оморика“ Златна плакета за развој туризма



Хотел „Оморика“, један од објеката Војне установе „Тара“, добитник је Златне плакете „SACEN препоручује најбоље“ за ову годину као и сертификата Туристичке патроле, заједничког стручног жирија овог међународног центра за развој туризма и угоститељства и Удружења угоститељских и туристичких посленика града Ниша.

Хотел „Оморика“ је, према речима директора ВУ „Тара“ потпуковника мр Јована Мијатовића, ово признање добио због шире понуде који су донели и осам одсто више гостију него прошле године.

Награду је потпуковнику Мијатовићу, у друштву најбољих туристичких организација из југоисточне Европе, 19. септембра у Нишу предао заменик градоначелника Љубивоје Славковић.

– Плакета која нам је додељена представља признање за ниво квалитета у туризму, а додељује се са намером да се подстакну најуспешнији. „Оморика“ је ово признање припало због потпуно новог, агресивнијег маркетиншког наступа на нашем тржишту и тржишту Републике Српске, али и због употпуњавања понуде новим туристичким производима – рекао је потпуковник Мијатовић. ■

М. М.

# Између немоћи и узлета

Славна историја санитета обавезује нас да адекватно одговоримо данашњим изазовима и, у складу с тим, пројектујемо и будуће активности према захтевима и изазовима времена, рекао је пуковник проф. др Зоран Поповић, начелник Управе за војно здравство, отварајући симпозијум



Снимио Т. РАДОСАВЉЕВИЋ

Поводом обележавања стоте годишњице од почетка балканских ратова, на ВМА је одржан симпозијум „Српски војни санитет у балканским ратовима“. Организатори тог скупа су Управа за здравство Министарства одбране и Академија медицинских наука Српског лекарског друштва. Симпозијум је отворио пуковник проф. др Зоран Поповић, начелник Управе за војно здравство. Он је подсетио да је историја санитета и војне медицине на простору Србије дуга више од 170 година и да је нераскидиво везана за судбину државе и народа.

– У балканским ратовима српски војни санитет био је важан функционални део војске, као активна подршка здравственом обезбеђењу у свим великим биткама. Лекарима, медицинским техничарима, болничарима били су и у првим борбеним редовима, увек спремни да истински и до краја помогну повређенима и оболелима, често ризикујући животе. С дубоким поштовањем сећамо се припадника санитетске службе од родоначелника до данашњих дана, од бројних незнатних јунака до ве-

ликана који су славу српске војне и целокупне медицине пронели не само у локалним него и у глобалним размерама. Славна историја санитета обавезује да адекватно одговоримо данашњим изазовима и, у складу с тим, пројектујемо и будуће активности према захтевима и изазовима времена – рекао је проф. др Поповић.

Професор др Павле Миленковић, председник Академије медицинских наука СЛД, потенцирао је улогу Академије у обрађивању ове теме, јер је у протекле четири године она била суорганизатор шест симпозијума о раду санитета.

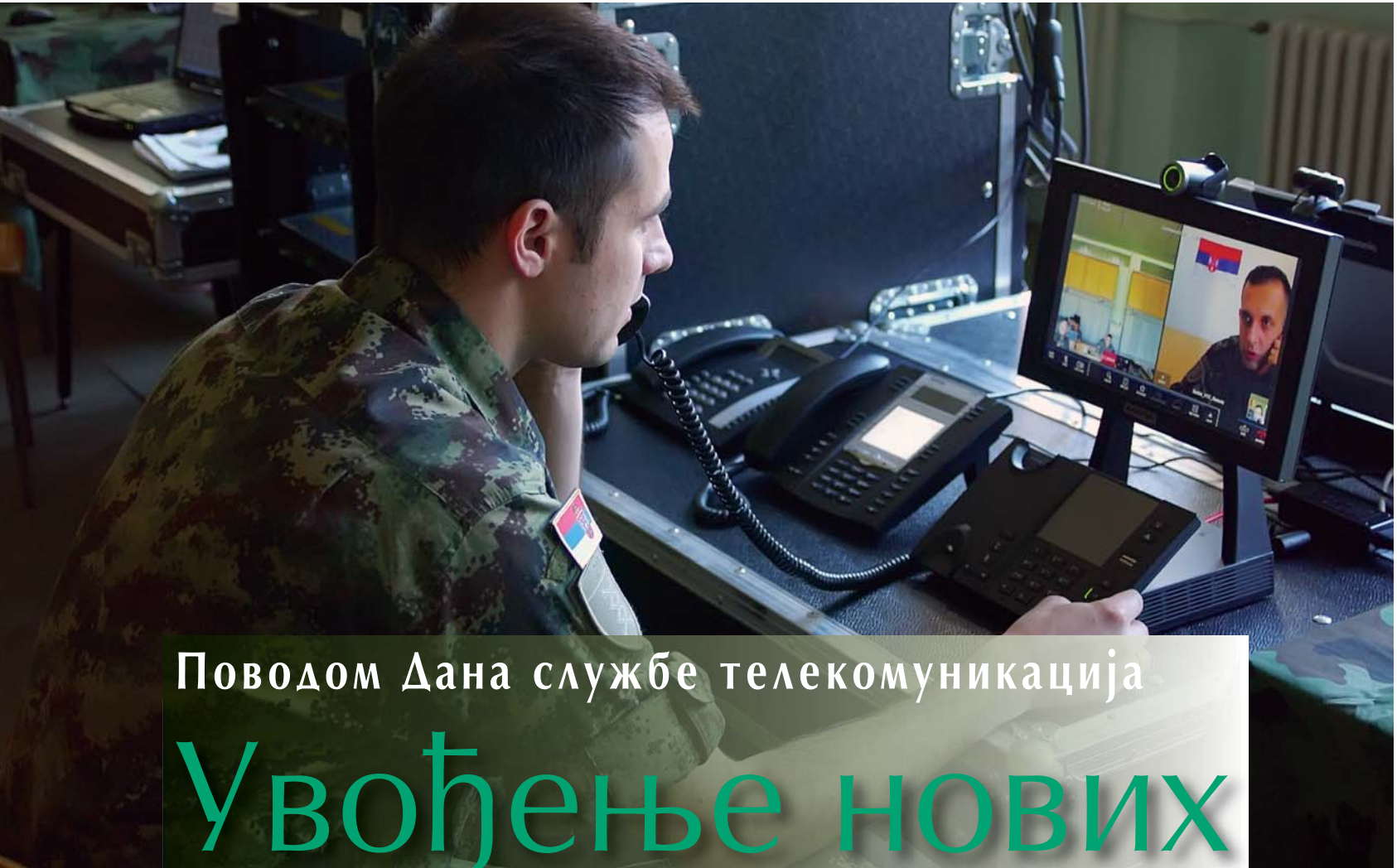
Уводну реч на скупу одржао је др Александар Недок. Он је истакао како је Србија, која је у рат мобилисала више од 350.000 војника, пред почетак рата имала око 300 лекара. То је било недовољно па је упућен апел за помоћ европским земљама и готово све су се одазвале. У Србију је организовано стигло 185 лекара и 15 добровољаца.

На Симпозијуму су обрађене теме о политичкој и војној ситуацији у Србији и на Балкану уочи и током балканских ратова, о најзначајнијим вој-

ним операцијама, организацији санитетске службе и војномедицинској доктрини српске војске, говорено је о принципима тријаже, лечења и евакуације рањеника и болесника. Посебно је наглашена улога санитетских возова. Изузетан допринос збрињавању рањеника дала је ратна хирургија која је достигла сам врх ратне хирургије тог доба. Насупрот томе, српски санитет се из разних разлога показао немоћним у борби против епидемија заразних болести – пре свега дизентерије, трбушног тифуса, колере и маларије. Представљен је и рад Црвеног крста Србије, а посебно је било речи о доприносу санитетске мисије Русије у балканским ратовима.

Радове су излагали др Александар Недок, Милисав Секулић, др Бранислав Поповић, проф. др Вељко Тодоровић, проф. др Брана Димитријевић, проф. др Небојша Станковић, проф. др Драган Микић, др Јован Максић, др Јован Младеновић, Весна Балтић и Лука Николић. Гост из Русије била је Галина Игоревна Шевцова. ■

М. ШВЕДИЋ



Поводом Дана службе телекомуникација

# Увођење нових технологија

**Задатак припадника Службе телекомуникација је да планирају, организују, успостављају и одржавају радио, радио-релејне и кабловске комуникације и да опслужују различите уређаје и системе телекомуникација, стварајући услове за непрекидно функционисање телекомуникационо-информатичког обезбеђења командовања и руковођења у Министарству одбране и Војсци Србије**

**Б**рз развој савремене технике, који је посебно изражен у области телекомуникација, омогућио је употребу уређаја и система израђених у новим технологијама, чијим опслуживањем припадници Службе телекомуникације обављају своје задатке. Од њих се увек тражило да имају адекватна знања из области електронике, електротехнике и телекомуникација. Данас, када су истовремено у употреби телекомуникациони уређаји и системи старије генерације и уређаји код којих су за-

ступљене нове технологије, тај захтев је нарочито изражен и проширен на неопходна знања из области информатике.

Приоритети ангажовања Управе за телекомуникације и информатику (Ј-6) било је оспособљавање кадра у руковању новим уређајима и њиховом одржавању. Од почетка 2012. године разним облицима усавршавања у земљи и иностранству обухваћено је више од 200 припадника службе. Такође, важно је истаћи да припадници службе телекому-

никација све сложене задатке извршавају заједно са припадницима Информатичке службе.

Начелник Управе за телекомуникације и информатику (Ј-6) генералмајор Радивој Вукобродовић наводи да је на путу модернизације телекомуникационо-информационог система произашао широк спектар задатака које је Управа реализовала самостално или у сарадњи са другим организацијским целинама Министарства одбране и Војске Србије.

У периоду између два празника тежиште је било на опремању савременим телекомуникационим уређајима јединица које се упућују у мултинационалне операције, јединица које су непрекидно ангажоване на тежишним задацима Војске Србије и јединица из састава Специјалне бригаде.

Настављено је са извршењем планираних послова на интеграцији и уградњи телекомуникационе опреме на моторна возила и остварен је планирани обим трансфера технологије



## УРЕДБА О ВОЈНОМ ТЕЛЕГРАФУ

Припадници Службе телекомуникација у Војсци Србије обележавају Дан службе 20. септембра. Тог дана (7. септембар по старом календару) 1916. године, на Крфу је издата „Уредба о војном телеграфу“. Доношењем Уредбе постављене су основе организације веза у српској војсци, које су се развијале и осавремењавале у складу са развојем војске на овим просторима све до данашњих дана.

опсега (РФО). Ради обезбеђења ресурса у радио-фреквенцијском спектру (РФС) за потребе МО и ВС формирана је експертска група која је имала мандат да на основу важеће законске регулативе, достигнутог степена и тенденција у развоју, као и искустава у области управљања РФС, заједно са радном групом РАТЕЛ изради предлог Плана намене РФО. У предлогу Плана који је у овом поступку израђен, исказане су и усаглашене потребе МО и ВС за фреквенцијским ресурсима за електронска средства која се налазе у наоружању и војној опреми.

С обзиром на то да је у 2012. години финансијска ситуација неповољна, што је успорило реализацију планова набавки за даље континуирано опремање модерном телекомуникационом опремом, очекујемо да ће 2013. година бити нешто повољнија за наставак модернизације покретне компоненте система, одржавање непрекидности функционисања телекомуникационо-информационог система у прелазном периоду до потпуног опремања јединица новим уређајима, опремање наредних ротација декларисаних снага за мултинационалне операције, учешће у међународним вежбама и праћење савремених токова у области војних телекомуникација. ■

за производњу радио-уређаја француског произвођача Талес у Србији.

Поред ангажовања на интеграцији новонабављене опреме у покретне јединице система телекомуникација, припадници Службе телекомуникација који су одговорни за планирање и организацију телекомуникационо-

## COMBINED ENDEAVOR 2012

Поред обезбеђења непрекидног функционисања стационарног дела телекомуникационо-информационог система, припадници Службе телекомуникација су планирали, организовали и реализовали телекомуникационо-информатичко обезбеђење за велики број вежби и других облика обучавања. Издавајемо ангажовање припадника службе на Вежби кључних елемената јединице ГШ ВС, Вежби евалуације, аеро-митингу поводом 100 година ВиП-ВО, као и учешће 42 припадника Службе телекомуникација и Информатичке службе у планирању, организовању и извођењу међународне телекомуникационо-информатичке вежбе „Combined endeavor – 2012“.

То је највећа телекомуникационо-информатичка вежба коју сваке године организује Европска команда ОС САД у оквиру Програма Партнерство за мир. Ове године одржана је од 7. до 21. септембра у Немачкој, уз учешће држава чланица Партнерства за мир, НАТО и других мултинационалних организација. Визија вежбе је да се оствари, провери и документује интероперабилност комуникацијских и информатичких система између учесника из различитих држава и организација и омогући извођење заједничких мировних операција коришћењем властитих средстава телекомуникација и информатике.

информатичког обезбеђења овладали су техникама планирања и организовања које су неопходне у раду са уређајима софистициране технологије којима се опремају јединице. Нове технике планирања условиле су измену досадашњих системских документа за телекомуникационо-информатичко обезбеђење, као и замену планова везе новим плановима телекомуникационо-информатичког обезбеђења. То је обиман посао који захтева ангажовање великог броја старешина свих специјалности Службе телекомуникација, јер се не ради само о формалној измени назива документа. У питању су новодизајнирана документа са елементима неопходним за припрему, подешавање и рад нових телекомуникационих уређаја.

Сарадња са другим организацијама које поседују телекомуникационо-информационе системе у Србији је садржајна и успешна. Највећи обим сарадње остварен је са Предузећем за телекомуникације „Телеком Србија“, чији су представници у сарадњи са припадницима војске извршили дигитализацију више од 80 одсто кабловског система преноса у телекомуникационо-информационог систему МО и ВС.

Крајем 2011. године са надлежним у мобилној телефонији „Телекома Србија“ постигнут је договор о проширењу пословне мреже мобилне телефоније „Војска Србије“. Тим проширењем свим активним и пензионисаним припадницима омогућен је бесплатан саобраћај у оквиру пословне мреже.

Сарадња са припадницима службе за везу и криптозаштиту МУП-а Србије обострано је корисна. Од остварених резултата, доминира унапређење система радио-телефонских комуникација, чиме су обезбеђени телекомуникациони услови за сарадњу и садејство приликом извршавања заједничких задатака.

На иницијативу Републичке агенције за електронске комуникације (РАТЕЛ), а у складу са *Законом о електронским комуникацијама*, припремљен је предлог новог Плана намене радио-фреквенцијских

## Први радни дан најмлађих потпоручника у Гарди



# Изазови плаве беретке

Ведар септембарски понедељак био је уобичајен почетак радне недеље за већину становника престонице, али петорица момака, на чијим еполетама су тек засијале прве официрске звезде, тај дан ће добро упамтити као свој први радни дан. Жеља, знање и стас допринели су да њихова капија у свет официра буде баш она пред касарном „Дедиње“, у којој је смештена Гарда Војске Србије.

Свечани пријем за петорицу тек унапређених потпоручника распоређених у Гарду приредио је командант тог састава војске бригадни генерал Миломир Тодоровић. Уз униформу, они су „задужили“ и плаве беретке, онедавно препознатљив знак гардиста. Пожељевши добродошлицу најмлађим колегама, генерал Тодоровић их је информисао о историји, намени, задацима и структури јединице.

– Изузетно нам је драго да петиорица младих официра каријеру започињу у Гарди, јер је част бити припадник ове елитне јединице. Сваки почетак јесте тежак, а за гардисте је још тежи – рекао је генерал Тодоровић, поручујући најмлађим потпоручницима да су испунили психофизичке услове који су их издвојили међу великим бројем кандидата за дужности у Гарди, те да им је обавеза да чувају углед који та јединица скоро два века има у нашој војсци.

Потпоручнику Стефану Милетићу из Београда прва дужност испунила је жеље и очекивања.

– Морам да признам да имам позитивну трему јер треба одмах да покажем шта сам научио на Академији. Надам се да ћу брзо савладати посао и упознати колеге и јединицу – каже потпоручник Милетић и додаје да ће уз промоцију, с које се још утисци нису слегли, први радни дан остати у сећању. Још једна промена обележиће почетак његове професионалне каријере – уместо с цимеprima, становаће с девојком.

За разлику од већине, потпоручницима Горану Пејаковићу из Лађарка и Марку Теофиловићу из Ариља, последњу годину школовања на Војној академији обележила су два радосна догађаја – женидба и рођење детета. Наиме, Илија и Софија дошли су на свет док су им тате још били кадети, а имали су и привилегију да присуствују свечаном унапређењу њихових очева у официрски чин.

И Горан и Марко слажу се да је највећи изазов током завршних година студирања био да ускладе обавезе на Академији и специфичност кадетског живота с породичним обавезама. Њихови наставници и старешине имали су разумевања, па су скоро сваки викенд проводили код куће са својим малишанима. Ипак, како кажу, најтежи су били терени на „Пасуљанским ливадама“, када су дуже од месеца дана били раздвојени од породице. Жеља да буду део елитне јединице им се испунила, те с нестрпљењем очекују прве задатке.



## ПРИЈЕМ У КОМАНДИ ЗА ОБУКУ

Командант Команде за обуку бригадни генерал Душан Стојановић такође је приредио пријем за најмлађе потпоручнике у Дому гарде на Топчидеру. Поздрављајући их, генерал Стојановић је нагласио да јединице Команде добијају мотивисан и образован кадар, који ће у наредном периоду допринети изградњи оперативних способности састава у које одлазе.

– На првим дужностима командира вода имаћете подршку старијих колега, али пред стројем ћете ипак бити сами. Зато је потребно да искористите знање стечено на Војној академији, да будете лидери и да примером утичете на људе које оспособљавате. Од вас очекујемо да својим професионалним односом значајно допринесете реализацији најважнијег задатка Команде за обуку – индивидуалној обуци професионалних војника и војника на добровољном служењу војног рока. Лична припрема, методична разрада обуке и професионални приступ представљају предуслове за квалитетно извршавање обавеза које вас очекују на почетним дужностима – рекао је генерал Стојановић.

Најмлађе потпоручнике о организацији, структури и задацима Команде и потчињених јединица информисао је помоћник команданта Команде за обуку пуковник Маринко Павловић. Новопромовисани потпоручници најпре одлазе у Пожаревац, на двонедељни курс, а затим се упућују у јединице у које су распоређени на дужности.

Д. Г.

Како наводи потпоручник Бојан Лукића из Сомбора, за „улазак“ у Гарду било је одлучујуће знање, физичке предиспозиције и безбедносне провере. Са друговима из кадетских дана, каже, жели да настави дружење, али ће то бити теже него до сада јер су распоређени широм Србије.

– Каријера у Гарди захтева многа одрицања, што је понекад тешко ускладити с осталим обавезама које живот намеће. Надам се да ће се труд исплати – искрен је Бојан.

За разлику од другара који дужности започињу у гардијском батаљону, потпоручник Љубисав Јокичић

из лозничког села Јадранске Лешнице, распоређен је у чету везе командног батаљона. Према његовим речима, спреман је за изазове који га очекују.

– Гарда је јединица с традицијом, што ме је посебно и привлачило ка том саставу Војске Србије. Волео бих да наставим дружење са колегама и колегиницама с Академије, а срећан сам што ми један од најбољих другара распоређен у Батајницу – истиче потпоручник Јокичић. ■

Биљана МИЉИЋ

Снимила Душка СТЕФАНОВИЋ

## Првенство јединица специјалне намене



## Тест вештине

## И ИЗДРЖЉИВОСТИ

На ширем простору Фрушке горе, средином септембра одржано је традиционално, петнаесто спортско надметање вишебојца – припадника специјалних јединица Војске Србије, оружаних снага Румуније и Бугарске

**И**ако су лоши временски услови онемогућили групне скокове падобраном, такмичење вишебојца отпочело је хеликоптерским десантирањем чланова спортских екипа на стартну позицију, на простору сремачког места Лежмир, на падинама Фрушке горе.

Првог дана надметања 53 такмичара, сврстаних у девет екипа, савладала су стазу од 21 километар, уз

извршавање различитих задатака који су од њих захтевали знање, снажљивост и вештину, као и завидну физичку и психичку издржљивост.

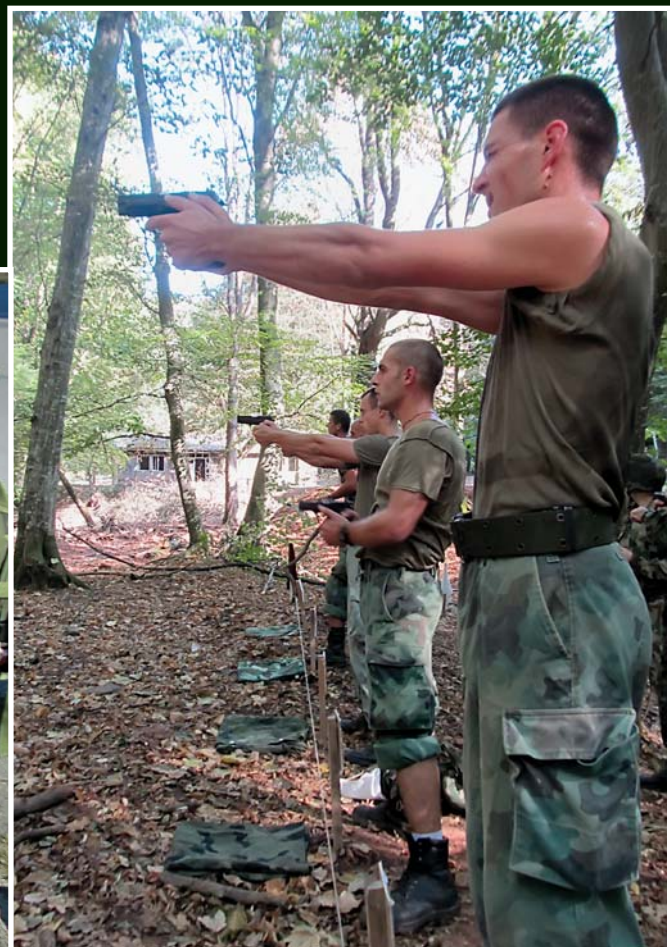
После десантирања и оријентације, такмичарске екипе су, борећи се и с казаљком штоперице, кренуле пут језера Врањаш, где су их чекали гумени чамци, у којима су веслајући савладали 880 метара узбуркане воде. Следило је неколико километара трчећим кораком, с војничком опремом на ле-

ђима, до новог, нимало лаког задатка – извлачења, односно гурања возила од 1,5 тоне по колском путу, у дужини од 400 метара.

На половини предвиђене стазе такмичари су гађали бомбом у кружну мету с 30 метара удаљености, што захтева изузетну прецизност. Ни након тога није било времена за предах. Трчећим кораком упутили су се у савладавање двадесет метара жичане препреке пузањем, а потом и 15 метара конопцем.

Када су преваљали и двадесети километар такмичарске стазе, вишебојци су гађали из аутоматске пушке у кружну мету на даљини од 100 метара. Тиме су окончали први дан спортског надметања.

Други такмичарски дан започео



је маршом од 17 километара по Фрушкој гори. Специјалци су имали седам задатака: гађали су из пиштоља, извлачили рањенике на деоници од 400 метара, прелазили контаминирано земљиште и претресали терен на којем је требало, за што краће време, да открију десет скривених мета. Ни после петнаестак преваљених километара за такмичаре није представљало проблем успињање уз конопац дужине седам метара, спуштен са стабла усред шуме. Гађање ножем у мету с удаљености од четири метра, из стојећег става, био је последњи задатак пред циљем.

После збрајања резултата, прво место и победничку титулу 15. отвореног првенства јединица специјалне намене освојила је прва екипа 63. падобранског батаљона, која је била испред екипе 72. извиђачко-диверзантског батаљона и друге екипе 63. падобранског батаљона. За најуспешнијег стрелца вишебоја проглашен је разводник Никола Пешић, такмичар треће екипе 63. падобранског батаљона. ■





Стрељачки турнир „Несаломиви“

# За мирну руку и сигурно око

Традиционално стрељачко такмичење, које је у просторијама Клуба стрелаца „Муш“ на Новом Београду реализовано средином септембра, већ шесту годину организује Национална асоцијација за оружје Србије. Манифестација је, међутим, повод за окупљање и дружење љубитеља старог оружја, који су у посед својих колекционарских примерака дошли легалним путем.

Овогодишње окупљање, које је по броју чесника – и колекционара и такмичара – превазишло претходна, уз жеље да им рука буде мирна а око сигурно, отворила је Зорица Томић, председница Националне асоцијације за оружје Србије – НАОС. Током трочасовног

дружења гости су на стручним предавањима могли да се информишу о томе како да постану легални колекционари старог оружја, те да погледају неке од раритетних примерака старог оружја из колекције Клуба стреличара „Муш“. Најважнији део програма било је, наравно, стреличарско такмичење, у којем су, осим такмичара из Србије,

учествовали и поклоници оружја из Црне Горе, Републике Српске и Аустралије.

„Сви стрелци гађају из старог оружја, које је произведено до 1945. године, калибра већег од 6,35 милиметара. Мета је кружна, величине 50 пута 50 сантиметара, на даљини од 15 метара. Гађају с три пробна и пет метака за меч, у стојећем ставу из руку без наслона“, појаснио је пропозиције такмичења председник Колекционарске секције Горан Бојановић. За време такмичења, у посебној просторији организовано је дружење колекционара, где је стручна комисија радила на процени колекционарског оружја и издавала сертификат НАОС-а.

Победник турнира био је стрелац Слободан Илић, који је с 49 од могућих 50 погодака први пут у историји такмичења без накнадног распуцавања убедљиво „потукао“ конкуренцију и освојио диплому, медаљу и прелазни

пехар. Пригодне награде удружење НАОС обезбедило је и за другопласираног и трећепласираног, мада је, како и сами организатори кажу – дружење испред резултата.

Осим у оружју, гости су могли да уживају и у разговору са Вуком Обрадовићем, куратором Војног музеја и аутором више каталога старог оружја, али и са Бранком Богдановићем, аутором књиге Српски маузер. Осим њихових дела, у изложбеној поставци нашле су се бројне књиге и каталози о старим револверима и пиштољима, а који су могли да се наруче на манифестацији.

Национална асоцијација је једино удружење у Србији које се стара да обједини сва правна и физичка лица која легално долазе у контакт с оружјем, ради стварања и унапређења услова за заштиту њихових права и интереса. Управо због тога многи поклоници наоружања користе „Несаломиве“ да размене искуства и одмере снаге.

Милета Ђурчић, самостални произвођач ножева из Меленаца, искористио је дружење како би онима сродног интересовања изложио резултате свог дугогодишњег хобија.

„Ножеви су једна од мојих великих страсти. Пре много година покушао сам да направим један, и од тада, уз многе исправке и дораде, које су резултат прекаљеног искуства, то је постао мој хоби“, каже Милета, који редовно учествује на специјализованим сајмовима широм Србије. Највиши квалитет материјала и добра термичка обрада основни су разлози што су његови ножеви веома цењени. Да је ипак реч о љубави, а не о комерцијалној

## ПРАВА НАОРУЖАНИХ ГРАЂАНА

Национална асоцијација за оружје – НАОС је удружење грађана које се залаже за очување и проширење права наоружаних грађана. Осим заштите интереса својих чланова, Удружење води рачуна и о информисању грађана о правилима безбедног руковања, ношења, чувања и одржавања оружја. Такође презентује законску регулатива о оружју, едукује припаднике, те брине и о развоју спортског стрељаштва, лова и колекционарства оружја. Актуелни пројекти НАОС-а о сигурности и заштити деце од оружја, бесплатној обуци из самоодбране и познавања кодекса употребе оружја јесу „Оги Орлић“, „Нећу да будем жртва“ и „Оружје и етика у Србији у 21. веку“.

## КАКО ПОСТАТИ СПОРТСКИ СТРЕЛАЦ

Национална асоцијација за оружје Србије (НАОС) представила се у Конгресном центру Новосадског сајма у оквиру програма овогодишње сајамске манифестације ЛОРИСТ организујући трибину под називом „Како постати спортски стрелац“.

Посетиоцима трибине о томе шта представља НАОС, његовим правцима и принципима деловања, говорили су Зорица Суботић, председник, Душко Илић, генерални секретар Асоцијације и Ненад Петковић, генерални секретар Стрељачког савеза Србије, наглашавајући да је основни циљ Асоцијације окупљање под један кров спортских стрељачких друштава, ловачких удружења и произвођача оружја.

За посетиоце трибине приређено је такмичење у гађању из ваздушне пушке.

производњи, пре свега сведочи податак да Милета изради сваког ножа посвети три месеца, током којих, радећи лаганим темпом два сата дневно, посебно води рачуна о детаљима.

Дамјан Арсић има другу пасију – сакупљање муниције. Ризикујући да пређе границу легалног, јер закон одређује да појединац може поседовати тачно одређен број метака, искључиво за оружје за чије ношење поседује дозволу, Дамјан већ тридесет година прикупља ретке и изузетно старе примере муниције, које у посебним условима чува у свом дому.

„Отац је на мене пренео ту љубав, а ја то преносим на сина, који воли да гађа из оружја малог калибра, наравно, под мојом контролом. Први метак који сам нашао, и на који сам најпоноснији, потиче из 1941. године. У тренутку када сам помислио шта је све тај метак морао да прође да би дошао до мојих руку, схватио сам да ће сакупљање муниције бити моја животна прича“, објашњава Арсић. ■

Никола ДРАЖОВИЋ





## КОНФЕРЕНЦИЈА ВОЈНОГ КОМИТЕТА НАТО

У румунском граду Сибиу (Сибињ), шефови одбране 28 земаља чланица НАТО и око 300 званичника одржали су дводневну конференцију војног комитета Алијансе. Том приликом приказана је безбедносна ситуације у Авганистану, где почиње повлачење око 300.000 војника, после мисије која траје дуже од десет година. Шефови одбране земаља Савеза потврдили су ангажовање за мисију КФОР-а на Косову и нагласили потребу проналажења политичког решења. На конференцији је изабран и нови генерални директор Међународног војног Генералштаба, генерал авијације Кристофер Харпер из Велике Британије, који ће 2013. године заменити генерала Јургена Борнемана. ■

## НАЈВЕЋА МЕЂУНАРОДНА ВЕЖБА НА БЛИСКОМ ИСТОКУ

Међународна поморска војна вежба на Блиском истоку, под вођством САД, отпочела је у Персијском заливу ради унапређења операције откривања и уклањања мина. Америчка војска је саопштила да је то највећа међународна поморска вежба икада одржана на Блиском истоку, а одржава се у време пораста тензија због иранског нуклеарног програма. Централна команда америчких поморских снага наводи да у вежби учествују бродови и званичници из 30 земаља, са шест континената. Вежба у водама Персијског залива трајаће 12 дана. ■



## САД И ЈАПАН ПОСТАВЉАЈУ НОВИ РАКЕТНИ СИСТЕМ



Амерички министар одбране Леон Панета изјавио је да су се амерички и јапански званичници сагласили о постављању новог ракетног одбрамбеног система у Јапану. Локација нове инсталације још није одређена. Радарски систем треба да заштити регион пред претњама севернокорејских ракета и не односи се на Кину. Нови ракетни одбрамбени систем биће ефикасан и у заштити САД од Северне Кореје. САД има сличан радарски систем за рано упозоравање на бродовима у Азији и на Пацифику. Јапан већ неколико година сарађује са САД на ракетном систему одбране. ■

## ПРЕВИШЕ УЛАГАЊА У ОРУЖЈЕ, А ПРЕМАЛО У МИР

Генерални секретар Уједињених нација Бан Ки-мун упозорио је, у ауторском тексту за Политику, да је у свету превише оружја, а премало улагања у мир, што представља пат позицију у разоружавању.



У тексту се наводи да су „прошле године глобални војни трошкови премашили 1,7 трилиона долара, односно износили више од 4,6 милијарди долара дневно, што је само по себи двоструко више од годишњег буџета Уједињених нација“. Генерални секретар је предложио да се више улаже у социјални и економски развој и подсетио да оружје не помаже решавању проблема сиромаштва, економске неједнакости, уништавања животне средине, епидемија, организованог криминала и других догађаја, чији развој, како је рекао, ниједна држава не може да контролише сама. ■

## ПУТИН НАЈАВИО ЈАЧАЊЕ РУСКИХ ВАЗДУХОПЛОВНИХ СНАГА

Председник Русије Владимир Путин рекао је да ће обновити ваздухопловне снаге стотинама нових авиона, у оквиру програма модернизације војске. На аеро-митингу, којим је обележена 100. годишњица руских ваздухопловних снага, он је најавио да ће војска до 2020. године добити више од 600 нових борбених авиона и 1.000 хеликоптера.



Јачање ваздухопловних снага Русије јесте најважнији приоритет владе Русије. Командант ваздухопловних снага генерал Виктор Бондарев изјавио је на обележавању јубилеја да ће само ове године војска добити 180 нових авиона.

Русија је после распада Совјетског Савеза 1991. године драстично смањила улагање у одбрамбене системе, а ваздухопловне снаге ослањале су се углавном на старе авионе из совјетског периода. ■

## КИНЕСКА ДОНАЦИЈА МИНИСТАРСТВУ ОДБРАНЕ ЦРНЕ ГОРЕ

Кина ће Министарству одбране Црне Горе донирати комуникациону опрему вредну више од пола милиона евра. Црногорска влада саопштила је да је Кина заинтересована за унапређење сарадње са Црном Гором у области одбране. Како се наводи, кинеска страна предложила је донације Министарству одбране Црне Горе, сарадњу у области образовања и обуке, односно школовање припадника црногорске војске на кинеским војним школама и академијама. ■





Пише  
Александар РАДИЋ

# Кинески носач авиона

Кина је утрошила пуно времена и новца у развој флоте и зато треба озбиљно рачунати с тим да ће ресурси уложени у носаче авиона и палубну авијацију бити искоришћени као, можда, пресудни аргумент у територијалним споровима

П рерастање економске у војну моћ далекоисточних држава већ је препознато као један од најважнијих елемената безбедносне архитектуре у годинама које долазе. Америчке стратешке смернице с почетка године јасно су дефинисале Далеки исток као главну област интереса, али тамо ће наићи на снажну конкуренцију. Далеки исток покренуо је регионалну трку за раст војних потенцијала, с тежиштем на борбеним системима за ваздухопловне снаге и морнарицу. Важне одлике нових система за тамошње

кориснике јесу велики тактички радијус, за авионе, односно аутономија на мору, за ратне бродове. То су природни захтеви с обзиром на то да се снага далекоисточних сила одмерава на мору далеко од матичног копна.

У том погледу Кина је у предности – 23. септембра Ратна морнарица Кине свечано је примила у своју флоту први носач авиона „Ши Лан“. У међувремену, у Русији је на испитивању на мору још један будући кинески носач авиона. Вести о кинеским носачима авиона временски су се подудариле с инцидентима око комадића чврстог тла у Источном кинеском мору. Покушај Јапанаца да преузму од приватног власника пар тамошњих острва и по ко зна који пут поновљена тврдња да је то њихов комад земље, назван Дијаоју, неколико дана били су важна светска вест. Кинези су послали патролне бродове с амбицијом да контролишу воде око проблематичне територије. За сада су то борбене јединице ограничених офанзивних могућности, али долази време када ће Кина на море, у политику топовњача, слати носаче авиона. Будућа кинеска флота плавог мора сада је у зачетку.

Н ове технологије и примена носача авиона савладаће се темељно, у фазама. За почетак Кинези су се окренули снабдевачима из Украјине и купили половни брод који ће послужити као платформа за

обуку морнара и ваздухопловаца. Тај посао урађен је у кинеском стилу, тихо и трговачки вешто. У Украјини су пронашли велики носач авиона „Варјаг“ (првобитно „Рига“), који је поринут 1988. године, али никада није завршен и уведен у оперативну употребу. У подели имовине бившег СССР-а носач је постао власништво Украјине, која деведесетих година није имала ни новца ни жеље да доврши скупочени брод. Онда су се 1998. године појавили Кинези. Носач авиона пребачен је у луку Далјан и кинески стручњаци пажљиво су проучили брод за

потребе будућег развоја сопствених носача. За „Варјаг“ је одлучено да постане престижни заставни брод кинеске флоте. После вишегодишњих радова на ремонту и модернизацији, носач авиона „Ши Лан“ сада је део флоте. Оптимистичка процена је да ће бити потребно још пет година да посада у потпуности овлада бродом, пре свега његовом борбеном применом.

О творено питање представља избор борбених авиона који ће полетати с палубе „Ши Лана“, јер ће њихове тактичко-техничке карактеристике одредити стварну борбену вредност носача авиона. Од Русије су затражени палубни ловци Су-33, уз очигледну жељу Кинеза да купе само неколико узорака за сопствену производњу. У међувремену Кина је из Украјине набавила један од развојних примерака Су-33 и проучавајући тај авион већ стекла знања о палубним ловцима. Пошто је Кина већ овладала производњом породице авиона „Сухој“ (авионом Су-27), постоје реалне основе за развој кинеског палубног ловца. Алтернатива је потпуно нови двомоторни борбени авион кинеске производње, чије су се фотографије први пут појавиле почетком септембра. За сада се о новом пројекту врло мало зна, али је очигледно да Кина има дугорочан план развоја морнаричке авијације, који је део програма градње носача авиона. Процене су да ће током ове деценије Кина градити од два до четири носача авиона с конвенционалним погоном, а затим и два носача на нуклеарни погон. ■

Кина има дугорочни план развоја морнаричке авијације, који је део програма градње носача авиона. Процене су да ће током ове деценије Кина градити од два до четири носача авиона с конвенционалним погоном, а затим и два носача на нуклеарни погон.



## Сарадња са Аустријом

Делегација Министарства одбране и спорта Републике Аустрије, која је била у вишедневној посети Министарству одбране Србије, посетила је ВМА. Четворочлану делегацију предводио је генерални директор Националног директората за наоружање генерал-потпуковник Фрејо Апфалтер.

Начелник ВМА бригадни генерал проф. др Маријан Новаковић захвалио је гостима на гостопримству указаном делегацији ВМА која је прошлог месеца боравила у Аустрији.

Генерал-потпуковник Апфалтер рекао је да Аустрија, иако неутрална, активно учествује у мировним мисијама у којима је неопходан квалитетан медицински кадар. Имајући у виду добру репутацију ВМА у области војне медицине, посебно ратне хирургије, они су заинтересовани за сарадњу у домену обуке медицинског особља. ■

## Софтвер за кодификацију BULCOD

Трочлана делегација Националног кодификационог бироа Министарства одбране Бугарске на челу са пуковником Стојаном Кунином, реализовала је радионицу о коришћењу софтвера за кодификацију BULCOD.

Десет кодификатора из Министарства одбране и Војске Србије прошло је напредну обуку у просторијама Дирекције за стандардизацију, кодификацију и метрологију Управе за одбрамбене технологије. У току радионице размењена су и мишљења о достигнутом степену имплементације НАТО кодификационог система и предстојећим активностима. ■

## Детекција јонизујућег зрачења

У Центру за усавршавање кадрова АБХО у Крушевцу од 24. до 28. септембра реализован је курс „Детекција и мерење јонизујућег зрачења“, који је похађало седам полазника из Македоније, Црне Горе и Алжира. Обуку су извели старешине Центра на енглеском језику.

Циљ курса био је да припадници оружаних снага страних земаља прошире стечена и усвоје нова знања о детекцији и мерењу јонизујућег зрачења и да се увежбају у употреби опреме за његову детекцију и мерење. ■

## Савремени трендови у офталмохирургији

На ВМА је 21. септембра одржан четврти Симпозијум са међународним учешћем „Савремени трендови у офталмохирургији“, који се традиционално организује сваке друге године.

Начелник ВМА бригадни генерал проф. др Маријан Новаковић рекао да је наша највећа војномедицинска установа позната по традиционално квалитетној хирургији у свим гранама медицине.

Хирургију уживо из три операционе сале извели су потпуковник др Милорад Миливојевић, мајор др Ненад Петровић и др Марко Контић. Први пут је уживо приказана имплантација „Express shunta“ у хирургији глаукома.

На симпозијуму су, као предавачи, учествовали еминентни хирурзи – проф. др Томас Џон са Лојола универзитета у Чикагу, проф. др Клаус Луке с Универзитета у Бремену, др Карел Клаес из Антверпена, проф. др Бојан Пајић с Женевског универзитета и доц. др Татјана Јосифова с Универзитета у Базелу. ■

## Јесењи фестивал здравља

Представници ВМА учествовали су на Јесењем фестивалу здравља који је одржан од 21. до 22. септембра у Дому омладине. Смотра здравља била је посвећена безбедности и здрављу деце и омладине. Том приликом проф. др Јасна Јовић Стошић из Националног центра за контролу тровања ВМА одржала је предавање о младима и алколизму.

На штанду ВМА, који је био отворен током Фестивала, заинтересовани грађани могли су да подрже програм трансплантације органа потписивањем доносних картица. Саветовалиште за исхрану обављало је консултације о исхрани деце, а нутрициониста, доктор дијетолог и фармацеути одговарали су на питања грађана о све већим проблемима гојазности код деце. ■

## Шампионат аматерске радио-гониометрије

Светски шампионат аматерске радио-гониометрије, одржан од 5. до 16. септембра на Копаонику, организовали су Савез радио-аматера Србије, 224. центар за електронска дејства Генералштаба Војске Србије и радио-аматерски клуб из Београда.

На такмичењу које је први пут организовано у Србији учествовале су репрезентације из Кине, Јапана, Казахстана, САД, Хрватске, Словеније, Велике Британије, Украјине, Немачке, Холандије.

Војску Србије представљао је осмочлани тим – заставници Зоран Теофиловић, Бобан Илић и Александар Маринковић, старији водник Жељко Јекић, војни службеници Радован Ацковић и Петар Бочина, те двојица пензионисаних заставника Добривоје Димитријевић и Живорад Томашевић. ■

Д. Ђ.

## Изложба старих фотографија

# УСПОМЕНЕ ИЗ ВОЈСКЕ



ме када смо били млади, лепо и моћно. Из тог времена остале су успомене”, рекао је Мирослав Лазански, присећајући се својих војничких дана и нагласивши да изложба

„Успомене из војске” говори о једном времену, војном позиву, угледу војске и о томе шта је војска представљала за младиће у време када су фотографије настале.

Говорећи о изложби, историчар Бојан Димитријевић истакао је да она представља пресек некадашњег војничког живота.

„Посматрајући фотографије можемо видети како се према чему односио војник у војсци Краљевине Југославије и у ЈНА после. Изложба је лишена познатих ликова, генерала, реч је о обичним људима, војницима у амбијенту мушке школе одрастања, у чему ће се препознати свако ко је служио војску”, казао је Димитријевић. С историјске тачке, према његовим речима, изложба даје низ нових података о изради униформе, наоружању које се носило, начину презентовања различитих историјских ситуација.

Осим што на тренутак могу да завире у старе војничке успомене, посетиоци током изложбе, која је отворена до 27. септембра, могу фотоапаратима да овековече своју „успомену из војске” на начин како су то радили стари фотографи – користећи фото-паное. ■

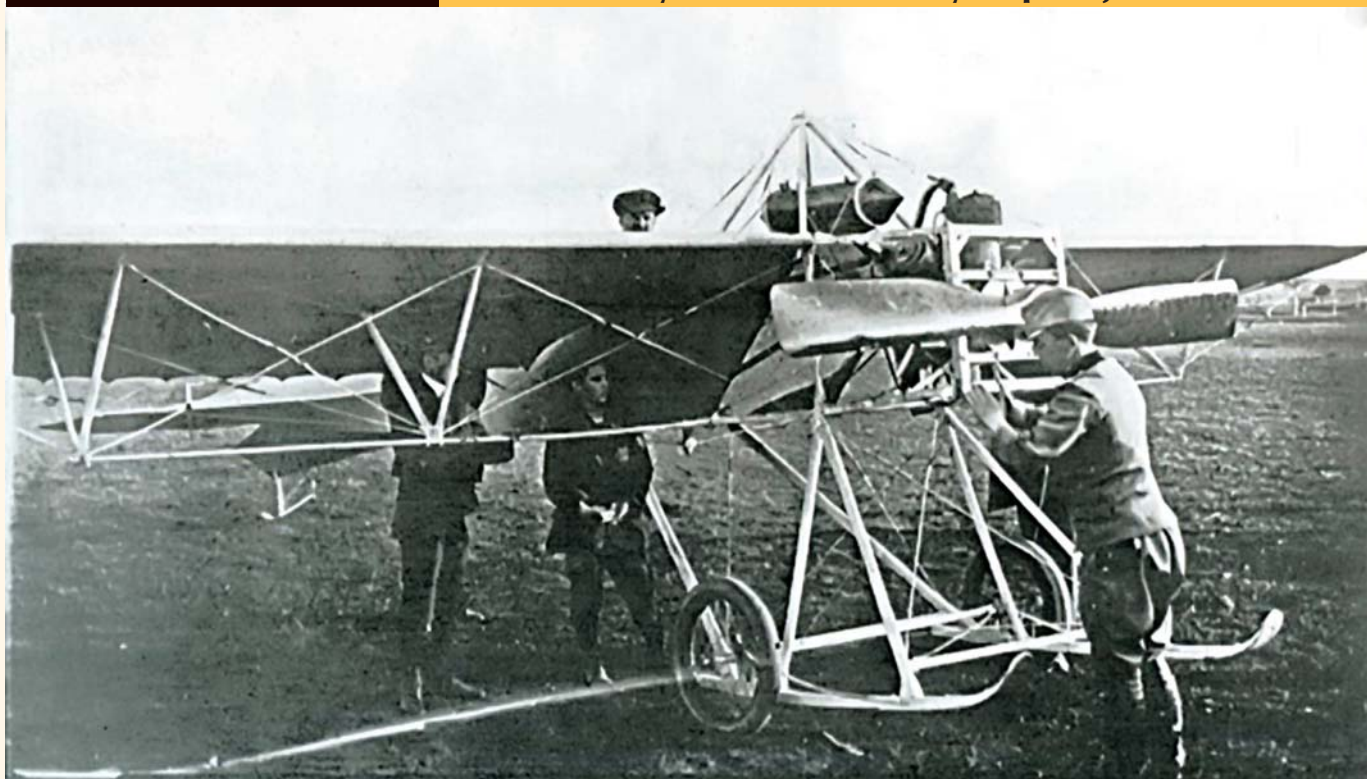
Н. ДРАЖОВИЋ  
Снимио Г. СТАНКОВИЋ

**И**зложба фотографија „Успомене из војске”, из колекције Зорана Живковића, отворена је 17. септембра у Малој галерији Дома Војске Србије. Поставка има стотинак фотографија с мотивима из војничких дана, који на духовит и носталгичан начин осликавају време у којем су настале, понос војника на тај период живота, као и креативност локалних фотографа. На отварању изложбе говорили су директор Медија центра „Одбрана” потпуковник Славољуб Марковић, новинар Мирослав Лазански, историчар Бојан Димитријевић и колекционар Зоран Живковић.

„Поставка старих војничких фотографија у Дому Војске је други пут, а током јуна гостовала је и у Народном музеју у Пожаревцу, где ју је видело више од хиљаду људи. Успомене које је Зоран вредно сакупио јесу туђе, али све оне налазе се и у нашим албумима и срцима и буде носталгична сећања на давне војничке дане које су наши родитељи, рођаци, пријатељи, па и ми сами, провели у Војсци”, истакао је потпуковник Марковић.

„Изложба осликава део наше прошлости, вре-





# У ратовима

У време настанка, српско ваздухопловство било је једно од првих петнаест ваздухопловстава у свету. Пилоти српске авијације стицали су неопходно искуство истовремено са колегама из Француске, Енглеске, Немачке, иако не увек заједно с њима. Ратови су учинили да се пилоти који су прве пилотске кораке у миру чинили у истим школама, у ратним годинама нађу на противничким странама.

Милетић, инжињер технике ваздухопловства. То је била прва ваздухопловна јединица српске војске, која се састојала од аеропланске ескадре у Трупалу (командир пилот поручник Милош Илић) с 12 аероплана (по тадашњим светским мерилима шест авиона чинило је ескадрилу), балонског одељења (командир пилот поручник Јован Југовић) с три балона у Медошевцу и Градском пољу испред коњичке касарне, водоничне централе (командир поручник Марко Марковић) и Голубије поште у Медошевцу (командир потпоручник Драгољуб Марјановић).

## Први војни аеродром

На Трупалском пољу, недалеко од железничке станице у Трупалу, на осмом километру од Ниша, изабран је простор за први аеродром, који је убрзо дотеран и уређен за увежбавање пилота. Подигнуто је шест пољских хангара – шатора система „Бесоно“. Такође, образован је возни парк с људством из разних команди нишког гарнизона. Изграђен је хангар за техничку радионицу, основана је јединица за техничко одржавање авиона – механичарски депо. Сви елементи логистичког обезбеђења, према тадашњим захтевима, били су испуњени. Ради веће сигурности пилота извршено је детаљније уређење

Одлуком војводе Радомира Путника, начелника Штаба Врховне команде српске војске, од 24/11. децембра 1912, установљена је Ваздухопловна команда. За команданта је постављен инжињеријски мајор пилот Коста

травнате полетно-слетне стазе, чији је правац био југоисток-северозапад, какав је и на данашњем аеродрому у Медошевцу. На уређењу писте на потезу данашњи хотел „Наис“ – ката Чукарка – трупалска петља на аутопуту Београд – Ниш и део поља Браниште, ангажована је инжињерија 2. армије из касарне код железничке станице (данас касарна техничког наставног центра Војске Србије).

У међувремену су пристигла још три авиона – два француске производње, заплењена у транзиту на станици Топоница поред Ниша, намењена турском ваздухопловству и један авион „Дукс“ (биплан) из Русије.

Почетком јануара 1913. године почели су пробни и тренажни летови. Стечено знање у мирнодопским условима није као у ратним, основно летење разликује се од борбеног, нове аероплане требало је испробати, привикавање на летење у тежим временским условима било је неопходно, вежбање фотографисања није могло да се обавља у рату... Тако је нишко небо у зиму 1913. било прекривено авионима српске авијације. Повећан број авиона и много већи

број налета донели су и прве удесе. Пилот Југовић је при полетању лакше оштетио авион, а Новичић је током слетања разбио авион и а сам задобио теже повреде. Узрок незгода било је недовољно знање и премало праксе.

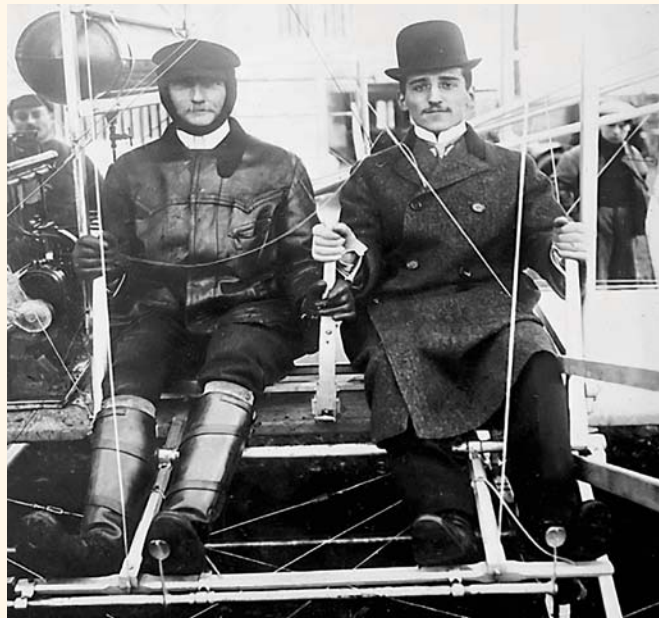
## Први борбени – извиђачки летови

Већ у фебруару уследила је наредба у којој се од команданта Ваздухопловне команде мајора Косте Милетића тражило да образује „једно одељење од 2–3 аероплана за употребу око Скадра“. У потпису је било име ђенерала Живојина Мишића. Авиони типа „Блерио-тандем“ и покретни хангари укрцани су 19. фебруара у вагоне на железничкој станици Топоница, пребачени у Солун, а одатле бродом „Марика“, после много напора и пет дана пута, стигли у околину Скадра, на летиште Барбалуши.

После неопходних припрема уследили су пробни летови. Први лет „Фарманом“ извео је поручник Југовић, а други, „Блеријом“, поручник Станковић. У следећем лету

## ИЗВИЋАЊЕ СРПСКИХ ТРУПА

Немачко и аустроугарско ваздухопловство запосело је 1916. године аеродром Трупале и одатле вршили извиђања српских трупа у повлачењу према Космету и Шћиперији. На темељима старих, надоградили су неколико нових монтажних хангара од чврстог материјала. Аеродром су користили за превоз поште, старешина до команде у Нишу, прелет авијације на Солунски фронт, извиђање четничких трупа у Топличко-јабланичком устанку (фебруар–март 1917). Пред налетом српске војске, после пробијања Солунског фронта, немачко-аустроугарска војска у паници је уништавала све што није успела да понесе.



Гроф Де Ламбер и Александар I Карађорђевић у авиону Флајер

летећа балона. Одељењем је командовао капетан Јован Југовић. Први летови реализовани су 5. јула, на 400 метара, с извиђањем у правцу Цариброда и према Влашкој планини. Детаљни извештаји подносили су се на секцијама размера 1:25000. Константовани су противнички фортификацијски радови, биваци и логори. Извиђања су настављена и наредних дана, до 7. јула, када су осматрани бугарски положаји.

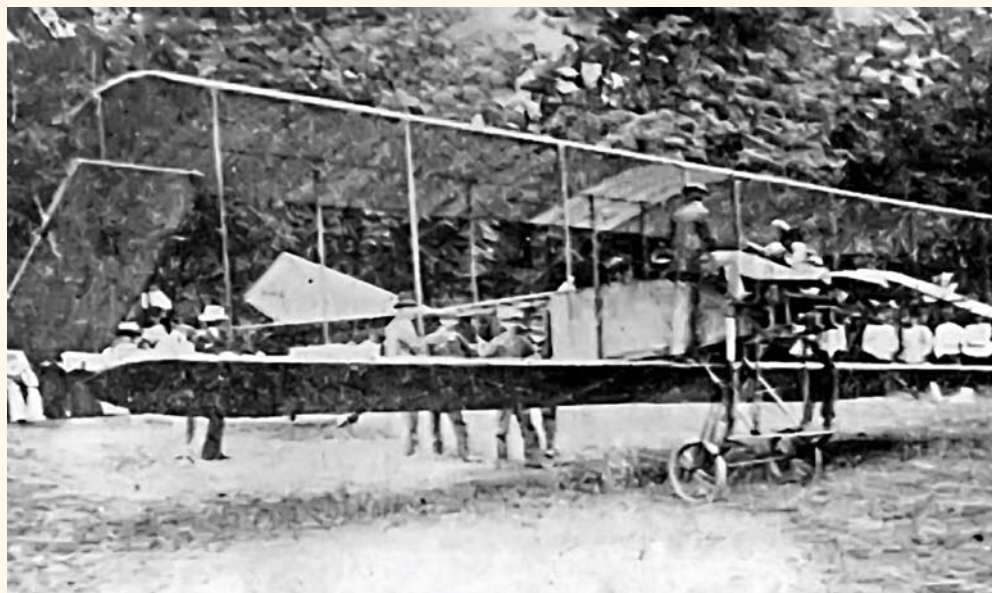
## Први наоружани авиони

У припреми за догађаје у Првом светском рату, Ваздухопловна команда у Нишу до 24. јула 1914 (за осам дана) извршила је мобилизацију Ваздухопловне ескадре. У Колубарској бици летели су и с аеродрома у селу Јаребице. После повлачења аустроугарске војске преко Дрине и Саве, авиони су прелетели на Бањицу. Ваздухопловна команда добила је априла 1915. два авиона двоседа „Блерио 11-2“. Пилот поручник Миодраг Томић монтирао је на један од њих

Југовића је заменио пилот Михајло Петровић, који се, пењући се до 1.500 метара, упутио према линији фронта. По надлетању села Меглуши, наставио је лет изнад српских положаја и покушао са 1.000 метара да слети с угашеним мотором. Због веома нестабилног времена није могао да доврши маневар. Управљање авионом било је изузетно тешко, што је условило претерано нагињање и пад пилота из седишта. Авион је био потпуно уништен, а наредник пилот Михајло Петровић је прва жртва српског ваздухопловства и друга жртва војног ваздухопловства у свету. Његове колеге, пилот Станковић и извиђач Томић, извршили су неколико дана касније, у марту 1913, први успешан борбени лет.

Активност наших пилота над положајима око Скадра трајала је до интервенције Великих сила 12. маја 1913, када се одред вратио у Трупале.

Када је Други балкански рат постао изванредан, Врховна команда предузела је мере да се у Другој армији у Пироту формира одељење с два



*Припреме за једини покушај лети авиона који је по наруџбини Драгише Стојафиновића урадио Михаило Мерђећ*

пушкомитраљез „шварцлозе“ (немачког конструктора Вилхелма Шварцлозеа), користио је аеропланске бомбе (конструктора пуковника Миодрага Васића) и дао му име „Олуј“. Митраљеска ватра потпуно је изненадила Аустроугаре и нанела им велике губитке.

Наши пилоти сукобили су се у јуну с немачким авионима. Две велике ваздушне победе српски пилоти остварили су 9. и 23. јуна. Упркос томе, непријатељ је постепено успостављао превласт у ваздушном простору. Аеропланска ескадра с Бањице прешла је у Пожаревац, извиђала простор Смедерево – Голубац и изнад непријатељске територије, све до Вршца и Беле Цркве.

## Прво обарање непријатељског авиона

Велики број непријатељских авиона над Србијом логично је наметао одбрану из свих оружја које је поседовала српска војска, између осталог и пољских топова „Шнајдер“ М1907, калибра 75 милиметара. Врло брзо распламсала се и противваздухопловна борба. Српски стратеги прикупљали су искуства и информације с ратишта, па су дошли и до сазнања да је пасивна противваздухопловна заштита веома значајан елемент ефикасне одбране. Користећи знање француског капетана Мортира у заводу у Крагујевцу, српски стручњаци преправили су два турска брзометна топа типа „Круп“, модел 1903. од 75 милиметара, након чега се у српској војсци формирао противавионски вод.

Српска противавионска одбрана и јединице упозоравања на дејства из ваздуха званично су формиране 8. јуна 1915. године. Већ 30. септембра Рака Љутовац из пука „Танаска Рајића“ успео је гранатом модификованог топа из рата с Турцима да обори авион типа „Румплер С1“. Без икакве софистициране технике, нишанио је кроз нишан уграђен на топу и – погодио.

Велика надмоћ непријатеља 1915. условила је повлачење српске војске. Повлачећи се с војском, ескадра се вратила на Трупале. Аеродром је био у непрекидној употреби до 16. септембра 1915. године. Наређењем Врховне команде тада се преместила на Космет. У околини Пећи закопана је опрема Балонског одељења и делови авионске опреме. Балонско одељење престало је да постоји, а припадници јединице распоређени су у састав пешадије. Уништена су два неупотребљива авиона. И у тој ситуацији српска Аеропланска ескадра учинила је још један подухват за светску историју

ваздухопловства – реализовала је први санитарски превоз у историји ваздухопловства. Оболели пилот Штефаник (Чех, добровољац у француској војсци, касније министар војни Чехословачке) превезен је у Призрен, а четири рањеника допремљена су у Скадар. Пошто је Бугарска 22/23. септембра ушла у рат против Србије, делови ескадре стационирани у Нишу 13. октобра извиђали су границу и летели дубоко у територију Бугарске.

Недељу дана касније, 20. октобра, извршена су извиђања која су дала значајне податке Врховној команди. Авион „Олуј“, с пилотом Томићем из Трупала, прелетео је Метохију и летео за Скадар и Љеш. Извршио је и више успешних борбених летова. Изнад Штиперије пилоти су у периоду од децембра до јануара (1915–1916) остварили 10 летова. Последњи борбени лет „Олуј“ је имао 23. јануара 1916. у Љешу. Успешно је слетео, али веома јак ветар на аеродрому покидао је везове, уништивши последњи авион Ваздухопловне команде српске војске. Пилоти и земаљско особље повлачили су се правцем Рожаје–Андријевица–Подгорица–Скадар, где су стигли 19. децембра 1916, а одатле копном и бродом на Крф.

Врло брзо, захваљујући искуству Ваздухопловне команде, стеченом од оснивања у Нишу, на Солунском фронту формирана је српска Аеропланска ескадра, касније српска авијатика с пет ескадрила. У саставу ескадре био је Аероплански депо, формиран од војника и старешина нишке ескадре, голубијих станица, водоничне централе и „балонаца“. Пресудан утицај имала је нишка авијатичарска школа, стварањем кадрова пилота и механичара, као језгра за оснивање снажне српске авијатике. За команданта је постављен мајор Коста Милетић.

Солунском епопејом завршила се почетна фаза у развоју српске авијације. Победоносним повратком са Солунског фронта српска војска наставила је да развија и данас најсавременији и технички најразвијенији вид – ваздухопловство. ■

(Крај)

## ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

1–15. октобар

### ✝ Православни

**3. октобар** – Свети великомученик Јевастатије

**6. октобар** – Зачеће Светог Јована Претече и Крститеља – Задушнице

**9. октобар** – Свети апостол и јеванђелист Јован Богослов

**12. октобар** – Преподобни Каријак Отшелник – Михољдан

**14. октобар** – Покров Пресвете Богородице

### ✝ Католички

**4. октобар** – Свети Фрањо Асишки

### ✡ Јеврејски

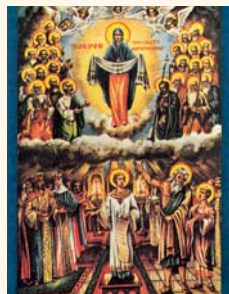
**1. октобар** – Сукот

**7. октобар** – Ошана Раба

**8. октобар** – Шемини Ацерет

**9. октобар** – Симхат Тора

## ПОКРОВ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ



Црква је одувек прослављала Пресвету Богородицу као покровитељицу и заштитницу хришћана, која је молитвама умиловила Бога према грешнима. Безброј пута помагала је појединцима и народима, у рату и миру, свуда у невољама.

Догађај који црква празнује десио се 14. октобра 911, у време цара Лава Мудрога (Философа). Било је свеноћно бдење у Богородичиној цркви Влахерне у Цариграду. Црква је била пуна народа, а негде у позадини стајао је Андреј Јуродиви са учеником Епифанијем. У четири сата после поноћи Свети Андреј је угледао Пресвету Богородицу с распрострајним омофором изнад народа, као да га покрива. Била је одевена у златокрасну порфиру и блистала је окружена апостолима, светитељима, мученицима и девицама. Свети Андреј је показао руком Епифанију и упитао га да ли и он види „Царицу и госпођу како се моли за сав свет”, што је он зачуђен потврдио. Због тог догађаја уведено је празновање, да нас подсећа на тај тренутак и стално покровитељство Пресвете Богородице кад год то, у невољама, од ње молитвено тражимо. ■

### 1. октобар 1876.

Завршене борбе на Крвету, грбену између Туниске и Пешчаничке реке, вођене између српске и турске војске. Борбе су почеле 28. септембра, када су српске снаге, под командом руског генерала Черњајева, нападе турску војску којом је командовао Надир-паша и потисли је с положаја које су Турци у поподневном противнападу повратили.

### 1. октобар 1959.

Почела нова реорганизација ЈНА. Све четири команде армијских области преформирани су у команде армија, са седиштима у Београду (1. армија), Скопљу (3. армија), Загребу (5. армија) и Сарајеву (7. армија), где су раније била седишта армијских области.

### 15. октобар 1915.

До 15. октобра аустроугарска 3. и немачка 11. армија заузеле су Београд и шири мостобран јужно од Саве и Дунава. Нападајући главним снагама преко Саве и Дунава, армије Централних сила, близу пола милиона аустроугарских и немачких војника под командом фелдмаршала Аугуста Макензена, имале су задатак да окруже и униште српску војску. Током одбране Београда командант Другог батаљона



мајор Драгутин Гавриловић издао је чувену заповест браниоцима. Удар на Србију појачан је у ноћи 13/14. октобра, када су у напад прешле бугарска 1. и 2. армија. Продрле су у долину Мораве код Врања и до 22. октобра заузеле Куманово, Штип, Скопље и прекинуле моравско-вардарску комуникацију. Српска војска избегавала је непријатељске нападе, водећи повремено огорчене борбе, али њен покушај пробоја ка Скопљу ради повезивања са савезницима није успео. Врховна команда одлучила је 24. новембра да организује повлачење преко Црне Горе и Албаније на Јадранско приморје.

### 7. октобар

У знак сећања на датум када је 1912. године Други пешадијски пук „Књаз Михаило” започео ратни пут, у Војсци Србије се 7. октобар обележа-

ва као Дан Треће бригаде Копнене војске. Сећање на ослобођење Лесковца 1918. године у Војсци Србије такође се обележава као Дан Трећег центра за обуку.

### 8. октобар 1912.

Црна Гора је искористила један дуготрајан гранични спор као повод за објаву рата Отоманској империји, чиме је почео Први балкански рат. Србија, Грчка и Бугарска оптужиле су турску владу да није спровела члан Берлинског уговора у вези с уређењем власти у Македонији и ступиле су у рат 17. и 18. октобра. Отоманска импери-



ја у Европи је имала слабије снаге од балканских савезника, око 300.000 војника. Савезници су мобилисали више од 720.000 војника (Србија 286.000, Бугарска 294.000, Грчка 108.000, а Црна Гора 35.000 војника). За непуних месец дана балканске војске оствариле су победе на свим фронтовима и разбиле отоманске снаге на два дела, на оне које су браниле Скадар и Јањину, на западу, те оне које су браниле Једрене, на истоку. Рат је завршен уговором о миру у Лондону 30. маја 1913. године. Отоманска империја уништена је у Европи и изгубила је све територије западно од Еноса на Егејском и Мидије на Црном мору.

### 15. октобар 1919.

Министар војни и морнарице генерал Стеван С. Хаџић наредио је да се духовна лица и кандидати за духовна лица признатих вероисповести не позивају на службу у војсци као обични обвезници. Њих је по потреби требало ангажовати за обављање свештеничких (духовних) дужности. ■



Припремио Миљан МИЛКИЋ

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ  
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ  
Управа за кадрове

расписује

## ЈАВНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу на неодређено време, у својству официра  
на неодређено време, у санитарској служби:

- 1) доктор медицине, 23 извршиоца и
- 2) доктор стоматологије, 1 извршилац.

Лица која конкуришу по наведеном потребно је да испуњавају следеће услове:

### УСЛОВИ КОНКУРСА:

На конкурс могу учествовати сви држављани Републике Србије који имају одговарајуће образовање, укључујући и лица запослена у Војсци Србије и Министарству одбране.

### Општи услови конкурса:

- да су кандидати држављани Републике Србије,
- да су здравствено способни за службу у Војсци Србије,
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа,
- да нису кривично осуђивани казном затвора у трајању дужем од шест месеци,
- да нису старији од 45 година и
- да су завршили одговарајуће војностручно оспособљавање за дужност за коју се примају, а за лице мушког пола и да је одслужило војни рок са оружјем.

### Посебни услови конкурса:

- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности,
- да кандидати имају завршени Медицински или Стоматолошки факултет и звање доктора медицине или доктора стоматологије,
- да имају обављен приправнички стаж,
- да су безбедно проверени и да немају безбедносних сметњи за рад у Војсци Србије и ван Војске Србије и
- да су кандидати који су професионални подофицири или цивилна лица на служби у Војсци Србије и Министарству одбране у току службе повољно оцењивани и да им је просек службених оцена најмање „врло добар“.

### Начин конкурсања:

Уз пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу и контакт телефон, кандидати треба да доставе краћу радну биографију и следећа документа:

- извод из матичне књиге рођених (оригинал или фотокопија оверена у суду или општини – не старији од шест месеци уколико није нов образац),
- уверење о држављанству (оригинал или фотокопија оверена у суду или општини, не старије од шест месеци),
- доказ о стеченом образовању (оригинал диплома – уверење о завршеном образовању или фотокопија оверена у суду или општини),
- фотокопија радне књижице или неки други доказ о радном искуству,
- уверење од надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци),

- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању дужем од шест месеци (не старије од шест месеци),
- уверење о положеном стручном – државном испиту,
- уверење о регулисаном приправничком стажу
- уверење о регулисању војне обавезе са назнаком чина у резерви (издаје Центар МО у коме се лице води у евиденцији) – кандидати који су регулисали војну обавезу под оружјем,
- потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно потписана изјава),
- потписану изјаву да прихватају да пре пријема буду упућени на војну обуку и на обуку за оспособљавање за официре (кандидати који нису војно обучени) и
- оверен и потписан КОЛП прилажу само кандидати који су професионални подофицири или цивилна лица на служби у Војсци Србије и Министарству одбране.

Пре пријема у професионалну војну службу кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на процену психолошких капацитета и физичку проверу. Кандидати који уђу у ужи избор биће позивани на проверу стручних оспособљености, знања и вештина. Кандидати који са најбољим резултатом буду испунили прописана мерила за избор биће упућени на лекарски преглед ради оцене способности за пријем у професионалну војну службу и за њих ће бити извршена безбедносна провера.

Кандидати женског пола који нису одслужили војни рок под оружјем или нису на неки други начин војно обучени пре пријема биће упућени на војну обуку, а сви кандидати који нису резервни официри биће упућени на обуку за оспособљавање за официре.

Непотпуне, неблагоприятне или неразумљиве пријаве уз које нису приложени сви потребни докази на тражени начин неће се узимати у даље разматрање.

Конкурсна документација се неће враћати кандидатима.

Пријаве на конкурс са наведеним документима достављати путем поште на адресу:

**Генералштаб Војске Србије**

**Управа за људске ресурсе (Ј-1)**

**ул. Незнаог јунака бр. 38, 11 000 Београд**

са назнаком „за пријем лица у санитарску службу по јавном конкурс“.

Рок за подношење пријава на конкурс је 30 дана од дана објављивања.

Све информације везане за конкурс могу се добити на телефон 2063-842 или 2063-332. ■



## Маратонци у Москви

На 32. међународном Московском маратону, међу 1.500 учесника, наступили су и чланови маратонске екипе Министарства одбране Србије, у којој су били мајор Александар Нешевски, старији водник Горан Чегар, војни службеник Ксенија Бубњевић и професионални војник Мариана Чегар Лукић. Шеф делегације био је потпуковник Драган Тодоров.

По изузетно хладном и ветровитом времену, сви наши представници успешно су завршили маратонску стазу. Мариана Чегар Лукић заузела је у својој старосној категорији 1. место (19. место свеукупно), Ксенија Бубњевић је 20. у свеукупном пласману уз обарање личног рекорда, мајор Александар Нешевски, уз оборени лични рекорд, заузео је 1. место у старосној категорији и 35. место свеукупно, док је старији водник Горан Чегар у својој старосној категорији заузео 6. место, а 67. у укупном пласману.

Чланове наше екипе примила је амбасадорка Србије у Русији Јелица Курјак, а подршку су пружили војни изасланик пуковник Зоран Стојковић и помоћник изасланика потпуковник Марко Марковић. ■

Г. Ч.

PARTNER ZA NAJPOŽELJNIJU KUPOVINU

SPORT VISION



**6 RATA**  
UŠEDITE KUPUJUĆI  
PUTEM  
ADMINISTRATIVNE  
ZABRANE

FORMULAR ADMINISTRATIVNE ZABRANE I SPISAK  
SVIH NAŠIH OBJEKATA U SRBIJI MOŽETE NAĆI  
NA [WWW.SPORTVISION.RS](http://WWW.SPORTVISION.RS)



**SIMBOL  
BEOGRADA**



## ИЗАБРАНА ПАРТИЈА НАЈЛЕПША ПАРТИЈА У 1994.

Каспаров – Широв  
Хорген, 1994.

1.е4 ц5 2.Сф3 е6 3.д4 цд4 4.Сд4 Сф6  
5.Сц3 Сц6 6.Сд65 д6 7.Лф4 е5 8.Лг5 а6  
9.Са3 65 10.Сд5 Ле7 11.Лф6 Лф6 12.ц3  
Л67 13.Сц2

Партија је била проглашена за најбоље остварење 1994. године. У жирију су били врхунски мајстори, Кристијансен, Гуревич, Корчњој, Рибли и Скембрис оценили су је десетком, а (што је занимљиво!) Глигорић једини јој није дао ни један једини бод. Ако нису били у питању неки други разлози, биће да Глига баш није волео Сицилијанку.

13...С68 14.а4 ба4 15.Та4 Сд7 16.Т64

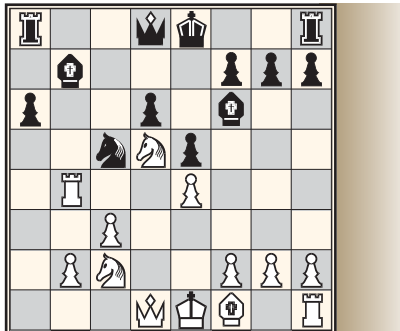
То је била новост.

16...Сц5

Бели: Ке1, Дд1, Т64, Тх1, Лф1, Сц2, Сд5, б2, ц3, е4, ф2, г2, х2

Црни: Ке8, Дд8, То8, Тх8, Л67, Лф6, Сц5, а6, д6, е5, ф7, г7, х7

Сви знају да је усамљен пешак – слаб пешак (овде је то а6), да је заостао пешак – слаб пешак (овде д6), па ипак се играју варијанте у којима се стварају такве слабости. Против шампиона као што је Каспаров, то се заиста не исплати.



17.Т67!!

Жртва квалитета после које ће бели држати у пату цело дамино крило црног.

17...С67 18.64 Лг5 19.Са3! 0-0 20.Сц4 а5 21.Лд3 а64 22.ц64 Д68 23.х4!

Пошто се на табли појавио опасан б-слободњак, бели сада жели да рашчисти ситуацију и на краљевој страни.

23...Лх6 24.Сц66 Та2 25.0-0 Тд2 26.Дф3 Да7 27.Сд7 Сд8?

Слабо би било и 27...Тд8?

28.Сф8 Кф8 29.65! Да3 30.Дф5! Ке8 31.Лц4 Тц2 32.Дх7! Тц4 33.Дг8 Кд7 34.С66 Ке7 35.Сц4 Дц5 36.Та1! Дд4 37.Та3 Лц1 38.Се3!

Сви знакови узвика су Каспаровљеви.

1:0

## КОЊИЋЕВ СКОК

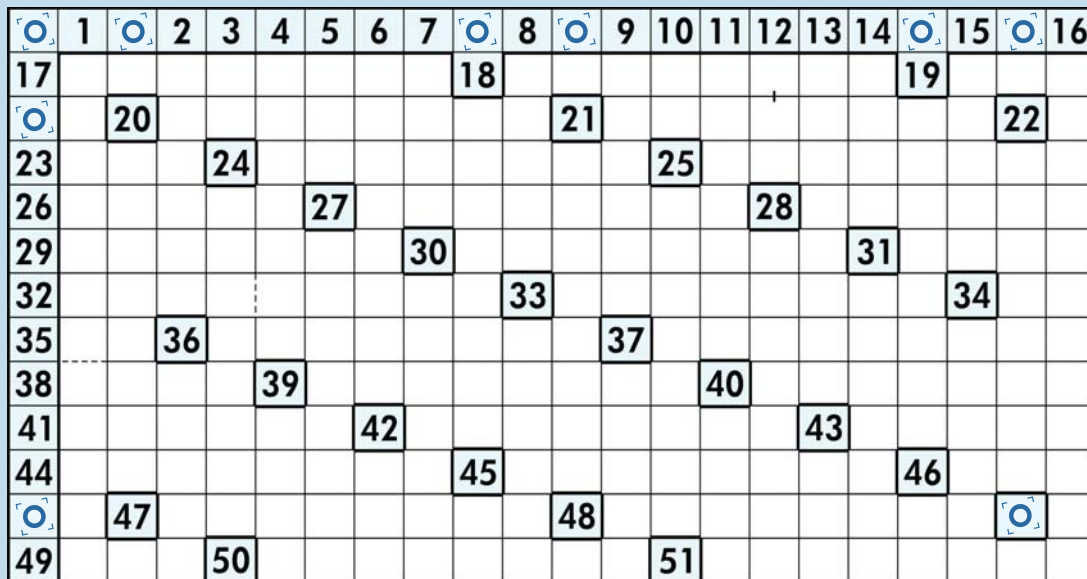
Крените од обележених поља, као скакач у шаху, по путањи у облику слова Г, тако да добијете две народне пословице.

Што	а	-гли-	-ни
-на.	се	-сти-	-ри,
ни-	се	-шчи-	ма-
ка-	-на,	-во-	и-
го-	-је	-ко	ра-

Те-	ни-	-да-	-ни
-ра.	ђе	-ра,	ђе
-је	-шко-	-шти-	пу-
ни-	а	-ћи	-спа-
ку-	го-	-је	ба-

Решење судоку – водоравно: 5, 1, 8, 9, 7, 9, 3, 6, 7, 5, 1, 2, 7, 3, 5, 9, 8, 4, 6, 6, 5, 8, 1, 4, 3, 9, 7, 2, 5, 1, 2, 8, 4, 6, 5, 9, 7, 3, 2, 9, 4, 8, 6, 5, 5, 6, 1, 7, 9, 3, 8, 1, 6, 3, 2.

## УКРШТЕНЕ РЕЧИ



РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА ВОДОРРАВНО: мировати, Ремплинг, ват, а, атагленти, Оточанке, е, РТК, кестенар, Которско, Ирина, токатина, имелар, чајанка, стајалац, Шаде, квантитет, намакати, ИТ, а, Тино Роси, анатомски, брда, аривизам, пиринач, икакав, тиранија, брада, Тенерифе, аматерка, жар, к, Станимир, линеаран, к, алт, моталице, срдити се.

Припремио Жарко ЂОКИЋ

### ВОДОРРАВНО:

17. Музички уметници, 18. Каиш, ремен на пушци (мн.), 19. Ауто-мото клуб (скр.), 20. Становница Абадана (у Ирану), 21. Форсирање такозваних „елитних“ кругова, 23. Немачки тенисер, Томи, 24. Двојник глумца у опасним сценама, 25. Вијугасти, криви, 26. Нуклеарни физичар, Гаја, 27. Град у Пољској, 28. Мали кип бога Амора, 29. Место на Велебиту (стратиште у Другом светском рату), 30. Неправилан (грч.), 31. Музички знаци, 32. Аутор романа „Алиса у земљи чуда“, 33. Правити квадратне шаре, 34. Иницијали фудбалера Марковића, 35. Општински комитет (скр.), 36. Предмет обраде, 37. Старогрчки научник из Кирене, 38. Древни језик који се говорио на северу Индије, 39. Четврти падеж (грам.), 40. Крчме, бирцузи, 41. Укрцај робе, 42. Изведене речи истог корена, 43. Наш фудбалер Стеван, 44. Врсте геометријских тела, 45. Стручњак за иранистику, 46. Алтернативна минимална такса (скр.), 47. Укротитељ, 48. Врста угоститељског објекта, 49. Америчка професионална кошаркашка лига, 50. Силиконска једињења, 51. Индијски песник из V века, аутор „Сакунтале“.

### УСПРАВНО:

1. Српски научник, проналазач, професор на Универзитету Колумбија и почасни конзул Србије у САД, рођен 9. октобра 1854. године, 2. Засађене површине, 3. Иницијали глумице Бергман, 4. Жене које говоре чакавски, 5. Речно острво, 6. Нескладан корак, 7. Јужноамерички индијански народ, 8. Радиоактивни хемијски елемент, 9. Име певачице Његомир, 10. Електрични (скр.), 11. Справа за нивелисање, 12. Филмски ванземаљац, 13. Соли цијанове киселине, 14. Проналазак, 15. Горак биљни ликер, 16. Агамебнонова жена (мит.), 18. Убрзавање хемијске реакције, 19. Мегданција (грч.), 20. Дерати се из свег гласа, 21. Оживљавач успомена (лат.), 22. Родно место Исуса Христа, 24. Град у Р. Македонији, 25. Царства, 27. Занемарити, 28. Стручњак за арабистику, 30. Постати туп, 31. Ташнери, 33. Бивши шпански политичар, Сантјаго, 34. Титанија одмила, 36. Чувени песник, Федерико Гарсија, 37. Језеро у Финској, 39. Јеврејски пророк, 40. Секрет неких преживара, мошус, 42. Договор дилера, 43. Грађевина с кубетом, 45. Енигматско клуб (скр.), 46. Акционарско друштво (скр.).





**НАГРАДНА ИГРА  
У МЕСЕЦУ КЊИГЕ**

**ДОМ ВОЈСКЕ**  
Браће Југовића 19, Београд

**САЈАМ КЊИГА У БЕОГРАДУ**  
21–28. октобар 2012.

**ПРОДАВНИЦА „ВОЈНА КЊИГА“**  
Васе Чарапића 22, Београд

# МЕСЕЦ КЊИГЕ

од 1–28. октобра 2012.

**ЈЕДИНСТВЕНА ПРИЛИКА ДА ОБОГАТИТЕ СВОЈУ  
БИБЛИОТЕКУ ПО НАЈПОВОЉНИЈИМ УСЛОВИМА**

- Куповина на кредит без чекова, без жираната, путем административне забране до 18 рата
- Чланство у Клубу читалаца „ОДБРАНА“
- Учешће у наградној игри

**ПОПУСТ ОД 30% ДО 90%  
РАСПРОДАЈА СТАРИХ ИЗДАЊА**

## ЈАВНО ИЗВЛАЧЕЊЕ

Јавно извлачење добитника награда одржаће се на штанду МЦ „Одбрана“ на Сајму књига, **28. октобра у 15 часова.**

Имена добитника награда биће објављена истог дана на сајту МЦ „Одбрана“ и у магазину „Одбрана“ 1. новембра.



МЕДИЈА ЦЕНТАР  
**ОДБРАНА**

Медија центар „Одбрана“, Браће Југовића 19, Београд  
Тел: 011 3241 258, Факс: 011 3241 363  
medijacentar@mod.gov.rs, www.odbrana.mod.gov.rs

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ МАГАЗИНА **ОДБРАНА**

# ПОДОБРОНОЦ 8



Ронилачка чета

**Речне  
видре**

Падобранске несреће

**Стручност  
гаранција  
живота**



Снимио Будимир ПОПАДИЋ

## САДРЖАЈ

- Падобранске несреће  
**Стручност гаранција живота** 4
- Ронилачка чета Речне флотиле  
**Речне видре – јединица одважних** 8
- Саша Јојић, тандем инструктор  
**Сваки скок као први** 13
- Вод за одржавање падобрана  
**Више од поверења** 14
- Јанко Лутовац, светски падобрански рекордер  
**С падобраном у легенду** 16
- Спартанска бригада – нова падобранска јединица Копнене војске САД  
**Класична падобранска формација** 18
- Специјална јединица војске Шведске  
**Борбени орлови** 22
- Задатак јединице из Мофета  
**Драматично спасавање на Пацифику** 24
- „Жене за небо без граница“  
**Скок над Београдом** 28
- Једрење параглајдером  
**Место где нема бриге ни умора** 30

Уредник прилога  
Владимир ПОЧУЧ

### Реч уредника

## Широм зашворених очију

**С**игурно и „меко“ доскочио је Падобранац после и осмог скока. Ујркос свему. Јер за падобранство се може рећи да је једна од оних ствари које се дешавају – ујркос. Већру, ризику, страху...

Осми Падобранац припадници Ваздухопловне националне гарде из 129. ваздухопловног винга, подсећајући на четвородневну акцију спасавања повређеног морнара с једрилице „Дејте ветра“ на Пацифику. Ујркос олујном већру, јединица из Мофета била је успешна 909. пут.

Да је најважније да се никада не одустане од снова, поверио се „осмом“ Горан Тодоровић Фаца, некадашњи припадник 63. падобранске, ујркос несрећи која га је пре осам и по година везала за инвалидска колица. Хиљадићи пут је „прошеткао облацима“.

На ратиштима у Ираку и Авганистану, понављају Падобранац, нова падобранска јединица Коинене војске САД, Бригада „Спаршан“, извршавала је и задатке из области неконвенционалног ратовања. Ујркос великим жртвама, у њој је забележен највећи број обновљених војничких уговора.

Уз велике болове у ногама и леђима, губећи повремено и вид од јаког ветра, Јанко Лутовац, припадник ЈНА, ујркос провали облака и грмљавини тог првог дана јуна 1950. године поставио је светски рекорд. Први скок падобраном с висине од 250 метара извео је у четири саћа ујуро. Поштом је, на сваких четири пет минута, седамнаест саћа изнова скакао на новосадском аеродрому „Југовићево“.

Изнад бајрајничког аеродрома објектив Падобранца забележио је 18 дама из 11 држава региона, које су успеле, крајем јула, у слободном паду да направе највећу формацију на небу изнад Србије. Акцију „Жене за небо без граница“ падобранске су извеле ујркос различитом летачком искуству, обуци и опреми.

Човек увек највише жели оно што нема. Памет да импресионира, изглед да задиви, љубав да припада, новац да купи, крила да полети... Проклетство, амбиција, или обичан нагон приморавају га да стреми ка новом, недостижном. Ризик је саставни део сваког излета у неизвесно. Понекад ризикујемо само огреботину, а повремено на коцки зна да се нађе и вреднији улог – животи. Ујркос шоме, падобранци и даље скачу. Падобранац открива како да избегну несреће.

Искусство и број падобранских скокова јесу предуслови да останете тандем инструктор. Када три деценије падобранске каријере исцуните цифром од 23.000 скокова, с око 15.000 људи, помислили бисте да је сваки следећи излет „од неба до земље“ рутина. Да је ипак сваки скок као први, Падобранцу поручије човек који на Новом Зеланду обучава инструкторе. Како каже, ујркос свему, он је доживоти припадник 63. падобранске. Тандем инструктор – Саша Јојић.

На осмом скоку Падобранцу су се придружили и борбени „орлови“ – шведски падобранци особљени да дејствују иза непријатељских линија, слагачи падобрана из вода за одржавање Специјалне бригаде Војске Србије и наше речне „видре“. Још једном смо скочили заједно, широм зашворених очију. Ујркос свему... ■

Владимир ПОЧУЧ

Горан Тодоровић Фаца скочио хиљадити пут

# Ход по облацима

„Хиљаду!“, викнуо је Горан неколико секунди пре него што је додирнуо тло на Спортском аеродрому „Београд“. На питање окупљених пријатеља, који су аплаузом поздравили хиљадити скок некадашњег припадника 63. падобранске бригаде Војске Србије, како се осећа, кратко је рекао: „Невероватно!“. И одмах додао: „Ово морамо да поновимо!“

Горан Тодоровић Фаца са Сашом Јојићем, инструктором у тандем скоковима и такође бившим припадником 63. падобранске бригаде, крајем јуна на аеродрому у Лисичјем јарку, надамак Београда, забележио је хиљадити скок. Годину дана пошто је на леђима пријатеља освојио Триглав и пет година после првог од седамнаест скокова које је извео након несреће због које је остао непокретан.

– Најважније је да никада не одустанете од снова. Дуго ми је требало да остварим свој, али ме чак ни фатална несрећа пре осам и по година није зауставила у томе. Напротив, тај тренутак дао ми је вољу да остварим један други – магичан тренутак, каже неустрашиви Горан, не заборављајући при томе „пријатеље храброг и вели-



ког срца“, који су му помогли да по хиљадити пут „прошета облацима“ – То су људи обучени да носе падобранца испред себе. Огромна је њихова одговорност. Не за један, већ за два живота.

Горану и Сашу, међутим, то није била прва „шетња“. Први скок после несреће децембра 2003. године, на који се Горан одлучио упркос везаности за инвалидска колица, остварио је захваљујући овом професионалном падобранцу, који већ тринаест година живи и ради на Новом Зеланду.

Када га је 2007. године Фаца, на предлог пријатеља, контактирао, Саша је на његово питање шта је потребно да би њих двојица извели падобрански скок, одговорио – летелица која ће нас дићи и добра воља!

Од тог првог до овог седамнаестог, односно хиљадитог скока, како и Јојић наводи, Горану воље никада није недостајало.

– Он је борац, има невероватну снагу воље, и због тога су свих 12 скокова које смо извели, припремајући се за овај хиљадити, били право задовољство – каже Јојић, истичући да је Фаца и на овај начин поставио својеврстан рекорд с обзиром на то да је тај број скокова за особу са инвалидитетом највећи постигнут до сада.

– Реч је о захтевним скоковима, и физички и ментално. Упркос томе што је Горан параплегичар, он је, као и ја, искусан професионалац, тако да ми је био од велике помоћи да све протекне без проблема – објашњава инструктор, који је у каријери имао више од 23.000 падобранских скокова, од чега 15.000 у тандему.

Хиљадити „ход по облацима“, како једну од својих највећих страсти назива храбри падобранец, помогао је Ваздухопловни савез Србије, који је обезбедио летелицу, гориво и пилота, затим припадници Специјалне антитерористичке и хеликоптерске јединице Министарства унутрашњих послова, као и Горанови пријатељи из Словеније, који су дошли да скачу са њим и учине му остварење великог сна још лепшим. Захваљујући њима остварен је Фацин јунски излет у висине, али да је још далеко од краја небеских шетњи сведочи његов неуморан осмех, уз који поручује – идемо даље! ■

Никола ДРАЖОВИЋ  
Снимио Душан АТЛАГИЋ

## Падобранске несреће



# Стручност гаранција живота

Човек увек највише жели оно што нема. Памет да импресионира, изглед да задиви, љубав да припада, новац да купи, крила да полети... Проклетство, амбиција, или тек обичан нагон приморавају га да стреми ка новом, бољем, недостижном. Ризик је саставни део сваког од тих излета у неизвесно. Понекад ризикујемо само огреботину или сломљено срце, али повремено на коцки зна да се нађе и вреднији улог – живот.

**Д**едал и Икар, отац и син, пожелели су да се одвоје од земље и да „прошетају“ облацима. Познато је како се завршила та пустоловина, а да је последњих година све више оних који следе њихов пример сведоче бројне погибије падобранаца. И баш као што је то био случај са митолошким херојима, пракса показује да и код савремених трагичара пресудну улогу за њихов несрећан крај нема сан, већ лако-мисленост оних који га сањају.

### Падобранство – скок у непознато

Зачеци падобранства везују се за Андре-Жака Гарнерина, који је 1797. године извео прве успешне падобранске скокове с балона. Његова искуства примену су нашла, пре свега, у војсци. У почетку, као вид евакуације војника из балона и авиона, а затим и као начин за њихово пребацивање на бојна поља. Мада се прва такмичарска надметања у падобранству бележе још током тридесетих година 20. века, та дисциплина проглашена је за спорт тек 1952. године.

Експанзију у свету, али и код нас, доживело је у последње две деценије развојем спортских клубова, чиме започиње масовљавање падобранства као спорта.



Врло брзо оно је доспело на сам врх такозваних „бакет листа“ авантуриста, љубитеља висина, али и жртви помодарства.

## Техника скока

За популарност падобранског спорта најзаслужнији је такозвани „тандем“ падобран, који је конструисан осамдесетих година. Он је омогућио да две особе, повезане системом веза, могу заједно да скоче, ношене једним падобраном. Један падобранац у том пару је инструктор, специјално обучен за извођење тандем скокова, а друга особа јесте путник или ученик. Почетна идеја за примену таквог начина скакања била је да се са тандем скоковима олакша и убрза почетна падобранска обука. Они су, међутим, веома брзо постали популарни и међу онима који немају жељу или храброст да се обуче за падобранце, али желе да окусе осећај слободног пада.

Две су могућности. Прва – да се путник препусти искуству свог инструктора и ужива у паду с висине која се може кретати од 1.000 до 4.000 метара, а друга – да активно учествује у скоку, при чему ће са инструктором претходно завршити основну обуку. Сазнаће шта је то падобран, како се искаче из авиона, који је исправан положај тела при слободном паду, како се контролише висина, отвара падобран, лети с отвореном куполом и исправно приземљује. Сваки од поменутих сегмената важан је за безбедан пут падобранца од неба до земље. И управо у недовољној припремљености, обучености и непознавању тих мера крије се 99 одсто узрока падобранских несрећа.

## Човек – највећи фактор ризика

Људски фактор, према статистици Директората за цивилно ваздухопловство Републике Србије, у последњих десет година био је најчешћи узрок падобранских несрећа. Лоша обука и недовољна пажња и концентрисаност однели су много више живота од узрока техничке природе.

Повреде и фатални исходи, према изворима те организације, најчешће настају због несигурних и ризичних маневара падобранаца, као и погрешне процене при приземљењу, што се најчешће завршава ударом у земљу при великој брзини.

Падобрански скок започиње стављањем падобрана на леђа, а завршава се повратком на место паковања падобрана. Све фазе скока подједнако су важне, али тренд у неколико последњих година пока-

зује да се повреде најчешће догађају при приземљењу. Разлог томе, према мишљењу стручњака, јесте све већа популарност малих падобрана, који захваљујући својој конструкцији постижу изузетну хоризонталну брзину. Приземљења с тако малим куполама веома су узбудљива, али захтевају велику прецизност и искуство. Перформансе падобрана тог типа не праштају грешке при доскоку, те ударац тела падобранца о земљу може да буде толико



## Обука и после обуке

У току почетне падобранске обуке повреде и несреће догађају се ретко. Њихов број, међутим, драстично се повећава у фази када се почетник осамостали и када почне да скаче с другачијом опремом и на другим аеродромима, који имају различите услове од оних на којима је појединац оспособљен.

Без адекватне припреме у тим новим ситуацијама почетник има веће шансе да направи грешку која може да доведе до повреде. Редовно одржавање опреме, провера и информисање, уз саветовање с локалним инструкторима о специфичностима нових аеродрома на којима падобранац није имао ранија искуства, основне су мере превенције које се саветују сваком почетнику.

снажан да доведе до озбиљних повреда, па чак и погибије.

Осим људског, наравно, могући су и други фактори који узрокују несреће. Треба поменути, пре свега, нагле промене ветра, услед чега падобранац може постати жртва ваздушних вртлога и цепова који ће му онемогућити контролу падобрана и тиме створити предуслове за лош исход скока.

Судар падобранаца је још једна од опасности која вреба човека у ваздуху – без тла под ногама. У случају уплитања, искусни падобранци добро познају процедуру којом ће се ослободити „загрљаја смрти“. Недовољна висина, међутим, најчешћи је проблем с којим се срећу небески страдалници, те услед немогућности да развију резервни падобран прожимавају најгори животни сценарио.

Отказивање опреме спада у најређе узроке падобранских несрећа. Истраживања су показала да се на 750 падобрана

# ПАДОБРАНАЦ

квари један, што опасност од несреће при падобранском скоку сврстава далеко иза свакодневних саобраћајних несрећа.

## Ученик и учитељ

Тандем инструктор може да постане само падобранац који испуњава одређене критеријуме – број скокова, време проведено у слободном паду, године у падобранском спорту, здравствено стање и успешно завршена обука у коришћењу тандем опреме и извођењу таквих скокова.

Према речима једног од најпризнатијих светских тандем инструктора Саше Јојића, више од половине обуке посвећује се ванредним поступцима.

– Ученик мора да зна како да препозна ванредне ситуације и како да поступа у тим ситуацијама – истиче Јојић, напомињући да се, за разлику од обуке која се некада спроводила, инструктор данас за први скок концентрише само на оне елементе који су важни за први скок. За сваки следећи скок инструктор проширује обуку и поново учи ученика све што је тада неопходно.

После обуке, која обухвата девет скокова, ученик је способан да безбедно изводи самосталне скокове и основне маневре у току слободног пада, мада и даље под контролом инструктора. За све нове маневре у току слободног пада које ученик жели да проба и научи, инструктор мора да изврши додатну обуку.

– Дobar инструктор препознаје способности



## Савет искусног падобранца

– Најважнија чињеница које се и после толико година строго придржавам јесте да се редовно подсећам на ванредне поступке како бих био спреман да реагујем у случају било каквог отказа и да отворим резервни падобран. Само ове године четири искусна падобранца у мом окружењу изгубила су животе у падобранским несрећама, а још већи број њих се озбиљно повредио.

После извршеног увиђаја у поменути случајеви показало се да је до несреће дошло искључиво због грешке коју је начинио падобранац. Што је још горе, грешка која је довела до несреће најчешће је била грешка која се страдалом падобранцу и раније догодила – каже Јојић, подсећајући да се свака несрећа може лако избећи једноставним придржавањем основних правила, која се уче још на почетничкој обуци.

ученика и на основу тога одлучује када је спреман за учење нових елемената и различитих начина летења у слободном паду. За разлику од већине осталих спортова, у падобранству је почетна обука незаменљива. Не постоји падобранац који је сам научио како да скаче нити би му било дозвољено да скаче на било ком аеродрому пре него што је завршио обуку – наводи тандем инструктор Јојић. Такође напомиње да квалитет обуке зависи од инструктора који је спроводи. Узрок несрећа, како каже тај искусни падобранац, не мора нужно бити недовољно припремљен ученик, већ и лош учитељ. Због тога је врло важно информисати се о инструктору с којим се припремате за скок. ■

Никола ДРАЖОВИЋ



## Окупљање ветерана 63. падобранске

**В**идовдан, који се слави 28. јуна, Удружење ветерана изабрало је за свој празник, у знак сећања на прву жртву ратова деведесетих – Александра Родића, бившег припадника 63. падобранске бригаде, који је 1991. године погинуо у Словенији. Некадашњи саборци окупљају се на тај дан, како каже председник Удружења Владимир Кнежевић, да се виде, друже, а ако затреба и испомажу.

– У строју мора да се поштује одређени ред који налажу војничка правила. Овде смо, међутим, сви једнаки. Нема разлике између официра, подофицира и обичних војника. Заједничко нам је да смо припадници исте јединице, која нас годинама повезује – истиче Кнежевић, подсећајући да међу њима постоје пријатељске, пословне, па и родбинске везе.

Према његовим речима, на сусретима ветерани резимирају шта су у протеклом периоду урадили, шта их очекује, али и проверавају да ли је некоме потребна било каква помоћ, јер су део породице 63. падобранске. Због лоше материјалне ситуације, према Кнежевићевим речима, дружења су до сада организовали у различитим деловима Србије. На тај начин настојали су да анимирају све припаднике да одрже традицију.

– Бивши припадници бригаде из Вршца родоначелници су окупљања ветерана. Чачак је био домаћин две године, после тога Ниш, а затим Београд. Циљ нам је да се вратимо у Овчар бању, надамак Чачка, где смо добили пригодан објекат за просторије – немачки бункер из Другог



светског рата, који ћемо адаптирати и уредити за наредна дружења – објашњава Кнежевић и додаје да Овчар бања пружа могућност да се бивши специјалци баве и екстремним спортовима, обучавају младе и преносе им вештине и знања.

Удружење има ронилачку, алпинистичку и мото-секцију. Осим у тим активностима, значајне успехе бележе и припадници њиховог стрељачког клуба.

– Мада се поменути спортовима бавимо кратко, већ смо остварили запажене резултате. Наши мотоциклисти су изузетно познати. Стигли су и до Русије. Када је реч о рођењу, треба знати да је то изузетно скуп спорт, али да смо упркос финансијским ограничењима успели да обезбедимо пет опрема – каже председник Удружења.

Као и сваке године, и овогодишњи сусрет ветерана отпочео је окупљањем у рано ујутро 28. јуна, постројавањем и избором новог председника. Дружење су употпунила различита спортска надметања, али је, због високе температуре, вишебој ове године изостао. ■

Н. ДРАЖОВИЋ

## Меморијални куп „Потпуковник Горан Остојић“

**К**ултурно-спортска манифестација меморијални куп „Потпуковник Горан Остојић“ традиционално је и ове године одржана у Јагодини. Куп посвећен команданту 63. падобранске бригаде потпуковнику Горану Остојићу, који је погинуо 28. јула 1998. недалеко од карауле „Кошаре“, на граници Србије и Албаније, отворен је свечаном академијом 18. маја. Тада су погинулом борцу, полагањем венаца и цвећа на његову бисту, рад Оље Ивањицки, у школи која носи његово име, пошту одали чланови породице и припадници бивше 63. падобранске бригаде из Ниша, данашњег батаљона, као и чланови Клуба генерала и адмирала Војске Србије, представници Специјалне бригаде из Панчева, СУБНОР-а и Остојићеви саборци.

Током два дана такмичења бројни спортисти надметали су се у спортовима које је Остојић волео – стрељаштву, каратеу, шаху, коњичким вештинама, падобранским скоковима, егзибиционим вештинама на мотоциклима. Организован је и извиђачки вишебој. За крај манифестације остављен је атрактивни дефиле око хиљаду мотоциклиста из 25 градова Србије, којем су претходили падобрански скокови чланова клуба „Наша крила“ из Параћина.

Дефиле су предводили представници Удружења ветерана 63. падобранске бригаде и чланови Мото-клуба „Ноћни вукови“ из Ниша, који су положили венац на Остојићеву бисту. Куп је затворен рок-концертом у недељу, 20. маја.

Горан Остојић рођен је 1962. године у Бачком Добром Пољу код Врбаса. У Јагодини, где му и сада живе родитељи, завршио је основну школу и гимназију. После Војне академије распоређен је у 63. падобранску бригаду у Нишу, чији је био командант. Одликован је Орденом за храброст. ■

Н. Д.

Ронилачка чета Речне флотиле

## Речне видре –



Припаднике тог састава Војске Србије одликује добра опрема и наоружање, храброст, одлучност, одважност, међусобно поверење, другарство и уважавање, те изражен осећај јединства и припадности „речним видрама“

**П**рипадници 93. ронилачке чете Речне флотиле, популарне „речне видре“, свакодневно су ангажовани на бројним сложеним задацима. Ради безбедности и ефикасности извршења, рониоци све задатке под водом извршавају у пару, односно ронилачкој пари. То је основна ронилачка јединица. Изузетак су специфични случајеви када се задатак, под водом, извршава при великом струјању воде, сма-

њеној видљивости, у бактериолошки и хемијски контаминираној води... У том случају ангажује се један ронилац, који рони на „животном конопцу“, помоћу ког се остварује стални физички контакт с руководиоцем роњења на површини.

### Ронилачка традиција

Корени традиције војних ронилачких јединица на нашим просторима сежу до четрдесетих година прошлог ве-

ка, у време оснивања Прве базе у Жупи Тиватској. Недуго после формирања јединица се преселила у Дивуље код Сплита, где је ушла у новоформирану Одред поморских диверзаната, који је 1947. године прерастао у 82. поморски центар. У војсци су касније осниване и остале јединице које су у формацијском саставу имале рониоце, али сви су обучавани у Поморском центру. После распада СФРЈ тај Центар се накратко преселио у Тиват, на брод „Галеб“, да би од 1995. године, све до разиласка Црне Горе и Србије из државне заједнице, базирао у касарни у Кумбору.

Шездесетих година формиран је и 93. ронилачки центар при тадашњој Југословенској ратној морнарици, који је,

# јединица одважних

пored осталог, у свом саставу имао и речне диверзанте обучаване у Дивуљама. Они су чинили језгро ронилачке јединице Речне ратне флотиле у Новом Саду, где се, уз мање формацијске измене, налази и данас.

Јединица је била састављена од речних диверзаната, противминских и лаких бродских ронилаца. После распада државне заједнице Србија и Црна Гора већи део професионалног кадра 82. поморског центра прешао је у Нови Сад, у састав 93. ронилачког центра.

Трансформацијом Војске Србије дошло је до одвајања поморско-речних диверзаната, па се офанзивни део 2006. године преселио у Специјалну бригаду у Панчеву, у чијем је саставу формирана 82. диверзантска чета. Исте године 93. ронилачки центар преименован је у 93. ронилачку чету 1. речног одреда Речне флотиле.

## Опрема и наоружање

Ронилачка чета располаже савременом опремом за боравак и извршавање наменских задатака под водом – апаратима отвореног и затвореног круга дисања, мокрим и сувим ронилачким оделима, „фул фејс“ маскама (ронилачке маске за цело лице) са подводном везом, ронилачким рачунарима и ручним дубиномерима.

Стандардна опрема јединице јесу гумени чамци, лимени чамац–платформа за сонар и магнетометар, бочно скенирајући сонар, магнетометар, компресори за пуњење ронилачких боца, ронилачки лифтови, који се користе приликом подизања терета из воде и ванбродски мотори. Руковање поједином опремом захтева нарочиту обуку. На пример, руковање скупочним уређајем за претраживање дна, популарније сонаром,



захтева посебну обученост сваког члана ронилачке јединице – од припреме за рад, поринућа у воду, до читавања сигнала на монитору.

## Задаци

Високо професионално оспособљени рониоци 93. ронилачке чете извршавају противминске и противдиверзантске задатке, ангажовани су у трагању и спасавању на површини и под водом, на обезбеђењу важних личности, војних делегација и осталих високих званика на води, те подводном прегледу бродова и пратњи у току пловљења. Ангажовани су и у свакодневном извођењу обуке ронилаца из састава јединица Војске Србије, извршењу тренажа ронилаца, подводном одржавању бродова. Такође помажу цивилним структурама приликом елементарних непогода већих размера.

## Модернизација

Након недавно завршених испитивања на Заовинском језеру, у 93. ронилачкој чети Речне флотиле почела је интензивна обука ронилаца у руковању аутоматском подводном пушком и подводним пиштољем, савременим и убојитим оружјем којим ће убудуће бити наоружани рониоци Војске Србије.

Приликом извршења гађања испод воде оружјем, посебно подводном пушком, које уместо класичног испалује игличасте пројектиле од средње тврдог челика хидродинамичког облика, каже старији водник прве класе Бобан Ђоковић, искусни инструктор роњења, ствара се ударни талас који може узроковати спадање маске са лица или померање регулатора из уста рониоца, па је од изузетног значаја да ронилац успешно заврши комплексну и захтевну обуку.

У зависности од сложености и тежине задатка, за његово извршење ангажују се рониоци одређеног степена

# ПАД БРАНАЦ



обуčenости. Како је обука у руковању подводним оружјем сложена, њој могу приступити само рониоци с највишим степеном обуčenости, односно највишом категоријом. Ради подизања оперативних способности припадника 93. ронилачке чете и проширења дијапазона оспособљености њених професионалних припадника, у Речној флотили је организована обука за стицање виших ронилачких категорија.

Наша војска за сада не располаже тактичко-ватреним полигоном који има подесиве зарањајуће мете за обуку ронилаца у гађању подводним оружјем, па су припадници Ронилачке чете сагласни да би у будућности такав полигон било пожељно изградити на Дунаву. Коначан суд о томе даће надлежне институције и команде, а у јединици се надају да неће дуго чекати на решење проблема.

У Речној флотили недавно су спроведени обука и испитивање апарата полузатвореног круга дисања IX MIX шведске фирме „Интерспиро“, који, у односу на постојеће апарате отвореног или затвореног круга дисања, користи као удисни медиј гасне мешавине, што омогућава знатно веће дубине зарањања, и до 120 метара.

## Обука у свим условима

Слаба или готово никаква видљивост под водом, речне струје брзине и до 10 метара у секунди, разновразни материјали које река носи само су део отежавајућих околности с којима се, за разлику од других, суочавају речни рониоци, па су свакодневна кондицирања и врхунска обученост неопходни за успешно обављање захтевних задатака испод површине воде.

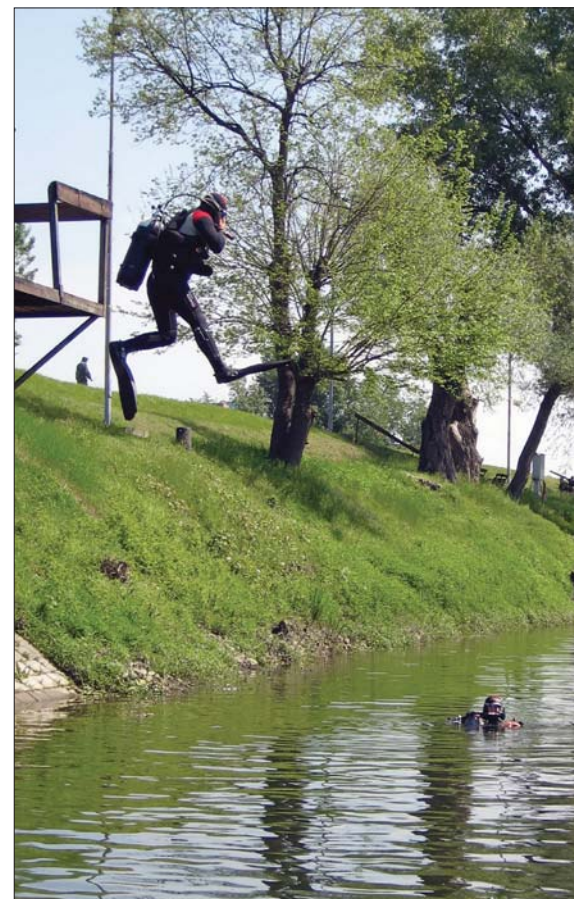
Да би се стално одржавао захтевани висок ниво обучености, поред важне теоријске обуке нагласак је на одржавању високе физичке способности. Зато сваки радни дан ронилаца у новосадској касарни „Александар Берић“ започиње напорним физичким вежбањем и активностима. Након тога прелази се на комплексну стручну ронилачку обуку, односно увежбавања у роњењу и извршавању ронилачких задатака.

Према речима поручника Жељка Крмпота, командира вода речних ронилаца, припадници јединице кондицирају се и у барокомори до 40 метара дубине, а оспособљени су за роњења на дубинама и до 60 метара.

Обука ронилаца на речним токовима не прекида се ни у зимском периоду. Према Правилу роњења у зимским условима, када температура воде падне испод десетог подеока Целзијусове скале, рониоци зарањају искључиво ако је потребно спасити људске животе, материјална добара, извршити борбени зада-

## Вађење орла

Почетком јуна 2010. године, услед отказивања стајног трапа, у Грузанско језеро, недалеко од Кнића, пао је борбени авион „орао“. У кратком времену рониоци Речне флотиле изашли су на терен, сонаром лоцирали тачно место авиона под водом и стручно извршили припреме и његово безбедно вађење с дубине од 10 метара.



так и обуку. Врста задатка одређује опрему коју ће користити.

Да би зарањали у воду испод леда, под врло тешким, готово екстремним условима (температура око три степена изнад нуле, при спољашњој температури ваздуха од минус три степена), рониоци морају имати изузетно богата професионална знања и најмање звање треће категорије војног рониоца. То између осталог значи да су у ронилачкој јединици, на ронилачким дужностима, провели најмање од три до пет година.

Иако током обуке рониоци Речне флотиле користе сува ронилачка одела, која не допуштају директан контакт воде с телом, није препоручливо задржавање дуже од тридесет минута у води хладнијој од +10 степени.

Приликом роњења испод залеђене површине пар ронилаца (ронилац се на извршење задатка не упућује самостално) одржава везу с површином „животним конопом“ за који су привезани, а чији се други крај налази у рукама руководиоца роњења, уређајем за бежичну комуникацију и, најчешће, комбиновањем та два начина.

## Расадник ронилачког кадра

Стручно-специјалистичка обука кандидата за атрактивну дужност професионалног војног рониоца за потребе Војске Србије изводи се једино у Речној флотили, у новосадској касарни „Александар Берих“. Поред тога, у сарадњи са Специјалном бригадом изводи се и обука речних диверзаната, а професионалци 93. ронилачке чете су једини у Војсци надлежни за извођење обуке и тренажа ронилаца изван матичних јединица.

Курс ронилаца могу похађати и професионални војници, који задовоље строге критеријуме. Пријављивање кандидата за то захтевно занимање искључиво је на добровољној основи, уз препоруку надлежног старешине. Осим тога, кандидати морају да испуне прописане психофизичке и здравствене критеријуме који се утврђују детаљним лекар-

ским прегледима и на проверама физичке способности.

Обука кандидата траје 48 радних дана и изводи се у две целине. У оквиру теоретског дела изучавају се основи медицине роњења, техника роњења, ронилачка средства и опрема, а у практичном делу, који се захваљујући вишегодишњој сарадњи са Спортско-пословним центром „Војводина“ изводи у базенима, кандидати изучавају основе ронилачке опреме и увежбавају основне рад-



ње под водом – балансирање, начин дисања, употреба компензатора пловности... Након тога прелази се на захтевније роњење на отвореној води, које се изводи на Дунаву у зимовнику Речне флотиле, на неком од фрушкогорских језера или Ади циганлији.

Како се обука одвија под будним оком искусних ронилаца – инструктора роњења и лекара, искључене су нежељене последице. После сваке фазе кандидати полажу испите, а успешност је услов за прелазак у наредну фазу. На крају осмонедељне обуке кандидати приступају завршној провери стечених теоретских и практичних знања и уколико покажу захтеван успех, стичу звање војног рониоца пете категорије.

Значајно је истаћи да се ронилачка јединица Речне флотиле својим стручним и материјалним потенцијалима може, по потреби, иако то још увек није предвиђено, укључити и у обуку ронилаца за цивилне структуре.

## Опасности позива

О здрављу ронилаца свакодневно брине санитарна екипа коју чине лекар мајор Драган Милосављевић, специјалиста опште медицине, заставник Сениша Маравић и старији водник прве класе Слободан Ранђеловић, медицински техничари и манипуланти барокоморе. Једном седмично прате се неопходни параметри који су од важности за обављање дужности рониоца, а једном годишње

обављају се систематски специјалистички прегледи чији критеријуми ни у једном параметру нису нижи у односу на први, иницијални преглед кандидата за звање рониоца.

Ронилачки задаци могу се обавити безбедно искључиво уз поштовање струке и законских прописа. Уколико је ронилац у доброј психофизичкој кондицији, ретка су, мада не и немогућа, обољења карактеристична за позив рониоца. Из тог разлога добро утренирани и оспособљени рониоци знатно су мање изложени опасностима које представља окружење у коме се обавља задатак.

Једно од карактеристичних ронилачких обољења је баротраума уха. Она је праћена јаким болом, крварењем из уха и, евентуално, губитком свести, што се код ронилаца јавља када из различитих разлога током зарањања и роњења не могу да изједначе притисак. Поред тога могућа су и тровања угљен-моноксидом, угљен-диоксидом и кисеоником у

случају неисправности опреме, незнања, или непоштовања процедуре за време компримовања ваздуха у ронилачке боце.

Ипак, оно што ронилачки позив чини изузетно опасним јесу баротрауматска емболија плућа и декомпресиона болест, које настају приликом брзог израњања из воде када ронилац задржи ваздух у плућима, односно приликом нагле промене притиска. Те болести могу изазвати мања, али и фатална оштећења организма.

### Једина барокомора у Војсци

Поред разноврсне опреме, која осигурава безбедно извршавање ронилачких задатака у унутрашњем пловном путу, безбедност пловидбе, пловних и објеката од економског и водопривредног значаја, јединица располаже и с две савремене барокоморе – стационарном и преносном – за кондицирање и терапијско лечење. Барокомора је неопходна у спасавању живота уколико дође до ронилачког инцидента.

Ако се ронилац, приликом обављања подводног задатка, задржи на одређеној дубини дужи од предвиђеног, такозваног сигурносног времена, у организму долази до растварања гасова, посебно азота, па ако услед било ког непредвиђеног разлога дође до наглог изроњавања наступа декомпресиона болест. Она се манифестује од најблажег облика, свраба, пецкања и промене боје коже (марморизације) до падања у кому и смрти. Код најтежих облика декомпресионе болести неопходно је рониоца што пре сместити у барокомору, под надзор стручног лица, јер не постоји други начин за његово преживљавање.

Ронилац се, под надзором лекара, смешта у барокомору у којој се симулирају дубина и притисак на којима се налазио пре израњања, а потом се, у прописаном временском интервалу, притисак смањује и тело доводи у нормално стање. Тај посебно одговоран посао у Речној флотили обавља лекар мајор Драган Милосављевић са својом санитарском екипом.



### Потхлађивање тела

Највећу опасност приликом пада у хладну воду представља наступање потхлађивања тела. У води температуре до +10 степени просечно преживљавање јесте један–два часа, а уколико је, пак, температура воде 0 степени, за унесређеног нема спаса после 30 минута.

Речна флотила Војске Србије, размештена у новосадској касарни „Александар Берић“, има две барокоморе типа НАУХ – стационарном дводелном, вишемесном и преносном једномесном. Стационарна барокомора опремљена је видео и аудио надзором, па је лекар путем монитора и других уређаја у могућности да прати стање ронилаца.

Према речима мајора Милосављевића, на целој територији Србије постоје тек две вишемесне и три-четири једномесне барокоморе, од којих ниједна није преносна.

Како су то једине барокоморе на територији Војводине, стручна санитарска екипа Ронилачке чете у могућности је, уколико се испоштују војне процедуре, да ефикасно пружи помоћ угроженим рониоцима и изван састава Војске Србије.

### Границе професионалног ангажовања

Према правилу роњења, кандидати, почетници у основној ронилачкој обуци, не могу бити млађи од 18 нити старији од 25 година. Радни век рониоца у ронилачкој јединици, односно остатак у ронилачкој служби, условљен је испуњавањем здравствених и критеријума за физичку проверу припадника јединице. Свакако да, физиолошки гледано, ниједан људски организам не може, без обзира на физичку снагу, ментални склоп и утренираност, ту захтевну професију стално да обавља уједначеним квалитетом.

Процес формирања рониоца у Војсци Србије – од кандидата до стицања одређених звања–категиорија – веома је сложен, захтеван и дуготрајан, па се сваки припадник 93. ронилачке чете и јединице бори да што дуже буде на располагању захтевима струке и Војске и да примењује стечена знања и искуства.

Речног рониоца, осим тога, одликује храброст, одлучност, одважност, међусобно поверење, другарство и уважавање, те изражен осећај јединства и припадности ронилачкој јединици. ■

Будимир М. ПОПАДИЋ



**Саша Јојић, тандем инструктор**

# Сваки скок као први

Године, искуство и број падобранских скокова јесу предуслови да постанете добар тандем инструктор. Када скоро три деценије падобранске каријере, од чега пола у тандему, испуните цифром од 23.000 скокова, са око 15.000 људи из целог света, помислили бисте да је сваки следећи излет „од неба до земље“ монотона рутина. Да ипак није тако тврди човек који је, како каже, доживотни припадник наше 63. падобранске бригаде.

**С**ваки нови скок је први, а не још један. Изазов на који морате да одговорите искуством. Доживљај онога са ким скачете, његово задовољство и реакције јесу награда због које се надам да ћу још дуго моћи да се бавим падобранством – каже искусни падобранац Саша Јојић, који крстари небом већ 27 година.



Последњих тринаест година живи на Новом Зеланду, где обучава нове инструкторе за тандем скокове. Да је за њега, који земљу посматра углавном с висине од неколико хиљада метара, свет заиста мали, најбоље сведочи списак путника које води у несвакидашње небеске авантуре.

– Различити су људи с којима сам скакао. Међу њима су и Кинези и Индијци, и Американци и Енглези... Проведем лето у Србији, а онда одем на Нови Зеланд и тамо скочим са неким из Београда – препричава Саша дражи свог позива. – Инструкторе за тандем скокове обучавао сам свуда. Тиме се бавим већ четрнаест година, од чега тринаест на Новом Зеланду. Међутим, свакоме ко од мене добије дозволу кажем да не могу да га научим да постане тандем инструктор. То мора да уради сам – радом и искуством.

Осим неопходних хиљаду падобранских скокова, да бисте постали тандем инструктор морате да имате и одређену дужину и број сати слободног пада. Када испуните те услове, похађате обуку коју реализује тандем егземинири. У току обуке скочи се десет пута, али се полаже и теоријски део – познавање тандем опреме, додатни елементи који морају да се науче. Издавање дозволе, које затим следи, за новог инструктора је тек почетак каријере.

– Задовољство ми је да обучим некога и да видим како успешно ради тандем скокове. Само у Србији обучио сам осамдесет одсто инструктора. И после свега, падобранство је и даље мој начин живота. Сваки скок ми је посебан, не постоји нешто у падобранству што нисам пробао. Оно је део мене, а најлепши део је-

сте дружење са другим падобранцима, приче, туђа искуства, ма где год у свету се налазили и којој год нацији припадали – објашњава Саша.

Већи део године проводи на Новом Зеланду, где осим као инструктор за њихову падобранску организацију ради и као егземинир за произвођача падобрана, па је он тај на основу чије одлуке се нови падобрани уводе у употребу. Лети је у Србији, а ове године имао је посебан задатак – хиљадити скок Горана Тодоровића Фаце на аеродрому Лисичји јарак, надомак Београда.

– У каријери падобранаца хиљадити, јубиларни скок јесте и значајан догађај и важна бројка. Скочио сам више од 23.000 скокова, али је сваки био другачији, захтевао припрему и концентрацију, нарочито када је реч о скоковима с особама са инвалидитетом. Због тога сваки скок посматрам као први, а не као још један – каже он, истичући да је припрема за скок, од паковања падобрана, до провере метеоролошких услова и ангажовања лекара задуженог за контролу здравственог стања онога ко скаче, једнако важна као и сам скок.

– Обичан и тандем скок разликују се већ у томе што сте код другог, осим за себе, одговорни за још једну особу – набраја Саша критичне моменте о којима искусан тандем инструктор мора да води рачуна.

– Први такав моменат јесте излазак из авиона. Важно је да путник буде у добром положају. Када скачете са падобранцем, као што је то скок са Гораном, лако је. Са онима који то нису може да буде јако компликовано. Има оних који се успаниче, машу ногама, батргају се, што је за инструкторе „пакао“. Али и то је саставни део посла. Надаље, мораш да знаш како да наместиш тело на одвоју из хеликоптера или авиона и у слободном паду. И, на крају, приземљење – тренутак када се догађа највећи број повреда.

Још једна је чињеница незаобилазна – напомиње Саша Јојић – инструкторска дозвола без искуства је тек парче папира, а рад и стопостотна посвећеност јесу једине гаранције нечије безбедности. ■

Никола ДРАЖОВИЋ

Вод за одржавање падобрана

## Више од поверења

Мало тога није могуће поправити у радионицама вода за одржавање падобрана 63. падобранског батаљона Специјалне бригаде Војске Србије. Управо таква „аутономија“ улива додатну сигурност нашим падобранцима.



**К**ада говоримо о падобранцима, најпре помислимо на падобранске скокове – својеврсно крстарење небом, осећај слободе који доноси слободан пад кроз ваздух. Наравно, и на увежбано отварање падобрана и елегантан доскок на земљу. Ретко се, међутим, помињу они који обезбеђују да падобран буде безбедан за спуштање после скока из ваздухоплова. А у падобранству се грешке не праштају!

Стога и у 63. падобранском батаљону наше Специјалне бригаде, којим командује потпуковник Ненад Зонић, посебна пажња посвећује се правилном паковању, чувању и одржавању падобра-

на, што гарантује његово поуздано отварање и безбедан скок падобранца. Поменути послови су свакако мање атрактивни у односу на падобранске скокове, али без људи који квалитетно одржавају падобране не би било ни падобранства.

### Слагање падобрана

Десантни и теретни падобрани пакују се, чувају и одржавају на војном аеродрому у Нишу. У саставу чете за обуку 63. падобранског батаљона налази се, поред наставног вода, и вод за одржавање падобрана. Ваља појаснити да слагачи падобрана више раде на његовом одржавању него што га слажу.

– У оперативним јединицама оружаних снага осталих земаља постоје људи који се баве само паковањем падобрана. Код нас је традиција да падобранци сами пакују падобране којима скачу, али ће вероватно и код нас, услед савремених трендова у тој области, слагачи падобрана ускоро бити специјализовани само за тај посао – објашњава командир чете за обуку капетан Игор Стошић и додаје да тренутно у падобранском батаљону слагачи падобрана такође изводе падобранске скокове.

Капетан Марио Брадић командује јединицом која у Војсци Србије одржава падобране. Његов вод има одељење за одржавање ваздухопловно-техничких средстава – специјалних падобрана типа „крило“ и десантних падобрана. Такође и одељење за десантирање технике. Одељењем за одржавање ваздухопловно-техничких средстава руководи старији водник прве класе Љубиша Цветановић. У саставу тог одељења су радионица за одржавање купола, кројачка радионица за оправку падобрана и радионица за падобранске инструменте. У њима се годишње обави од 700 до 800 периодичних прегледа, од 300 до 400 оправки лаког ремонта и од 50 до 70 сложенијих поправки падобрана.

Много тога одређује квалитет падобрана, али за падобранце је најважнија његова безбедност и поузданост. Једна од најважнијих особина безбедног, исправног и поузданог падобрана јесте порозност материјала, која се испитује најсавременијим уређајем у земљи за мерење пропустљивости падобранских тканина, у воду за одржавање падобрана.

И кројачка радионица има модерне машине за шивење и одржавање, које омогућавају и сложене поправке. У радионици за падобранске инструменте прегледају се аутомати и остала падобранска техника – током периодичних контрола сигурносних аутомата, лаког ремонта инструмената, дефектације и упућивања на виши степен поправки. Ако се зна да се у радионици могу крпити куполе, заменити гипка црева, коноп-



одређеној температури и влажности ваздуха и да се у одређено време препакује, без обзира на то да ли се њиме рукује. За главни падобран је тај рок месец дана, а за резервни три-четири месеца. На сваких шест месеци падобрана мора да прегледа и овлашћени мајстор, који потписом гарантује да је падобран исправан.

Слагачи падобрана сваком задатку приступају с истом одговорношћу и пажњом као да то чине први пут. Сертификати за паковање свих врста падобрана

ци или комплетни склопови, онда је јасно да је мало тога што се не може завршити у радионицама вода за одржавање падобрана. Управо та врста „аутономије“ приликом одржавања падобрана улива додатну сигурност припадницима 63. падобранског батаљона за време скокова.

### Поуздано отварање

Падобранац при падобранском скоку пада брзином од око 200 километара на час. О поузданости отварања падобрана нема потребе говорити. Зато је и посао слагача падобрана изузетно одговоран и не дозвољава импровизације и аутоматизам.

Иако наши падобранци сами пакују своје падобране, припадници вода за одржавање их редовно чувају и одржавају, а пакују само у одређеним случајевима. Командир одељења за одржавање десантних падобрана заставник Ненад Миленковић истиче да је падобран осетљиво средство и да се мора чувати на

добијају се после захтевне и специфичне обуке, која може трајати и две године.

Како наводи разводница Милена Стојановић из Лесковца, сваки пут пажљиво прегледа падобрана како би уочила евентуална оштећења. До сада је задовољна послом слагача падобрана, као и чињеницом да иза себе има 44 падобранска скока.

– Паковање главног падобрана траје 45, а резервног 30 минута – појашњава разводница Ивана Јорданов из Крушевца и додаје да је то тако јер је десантни падобран површине трособног стана – око 82,5 квадрата.

Њен колега, десетар Дејан Цветковић тврди да су десантни падобрани у беспрекорном стању и да се периодични прегледи редовно изводе на сваких шест месеци.

– Било би боље да се такви послови специјализују – сматра он – зато што би сваки слагач падобрана могао да се посвети само том послу. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

## „Грифони“ најуспешнији падобранци

Екипа Падобранског клуба „Грифон“ Противтерористичке јединице МУП-а Србије најбоља је у генералном пласману 58. падобранског првенства Србије у класичним дисциплинама, које је од 7. до 9. септембра, на спортском аеродрому Лисичји јарак код Београда, организовао Ваздухопловни савез Србије. Друго место заузела је Падобранска екипа Војске Србије „Небеске видре“, док су падобранци Аеро-клуба „Парафин“ освојили бронзану медаљу.

После тродневног такмичења, у конкуренцији 25 падобранаца који су извели укупно 261 скок у дисциплини скок на циљ, у генералном пласману прво место поделили су Љубиша Наумовић из „Парафина“ и Радослав Кораћ из „Грифона“, а на трећу позицију пласирао се Мирољуб Јанићијевић из „Небеских видри“.

Такмичари су у повољним временским условима изводили скокове с висине од 1.000 метара, с које је требало да слете на циљ (електронски диск) пречника три сантиметра, који аутоматски бележи додир.

Модерне куполе захтевају од такмичара велико умеће у управљању, а истовремено обезбеђују велику прецизност при приземљењу. Победник је такмичар који скупи најмање бодова, то јест сантиметара удаљености од центра, а свако приземљење даље од 16 сантиметара од центра диска је промашај и не мери се.

У дисциплини фигуративни скокови надметала су се 23 такмичара, а најбољи је Слободан Терзић из „Грифона“. За њим су се на ранг-листу уписали Љубиша Наумовић из парафинског клуба и Радослав Кораћ, такође из екипе МУП-а.

Фигуративни скокови представљају индивидуални слободан пад у коме судије оцењују колико брзо и прецизно такмичари могу да изведу унапред задати комплет елемената. Серија се састоји од левог заокрета од 360 степени, десног заокрета од 360 степени и салта уназад. Тај низ елемената потребно је извести два пута. Мери се време за које је задатак урађен, па се од тога одузимају казне за погрешно изведене елементе. ■

Н. А.

Јанко Лутовац, светски падобрански рекордер

## С падобраном у легенду

Приликом постављања светског рекорда, први скок падобраном с висине од 250 метара Јанко је извео 1. јуна 1950, у четири сата изјутра. Потом је, сваких наредних четири-пет минута, изводио по један скок – све до касних вечерњих сати, нешто после 21 час увече. Седамнаест сати. Подвиг и данас вредан дивљења.

**П**ред крај Другог светског рата, на тлу Југославије је од бораца пешадијских јединица почео избор кадра за поуну ваздухопловних јединица пилотица, ваздушним стрелцима, оружарима. Међу изабранима је био и водник Јанко Лутовац, рођен 1927. у црногорском селу Дапчиће, у близини Берана. Након обуке за ваздушног стрелца, 1945. године, на 12,7 милиметарском ПА митралезу УБТ, смештеном у авиону типа „штурмовик“, руске производње, Јанка су распоредили у 3. јуришну ваздушну дивизију, која је с матичног аеродрома Лучко, крај Загреба, успешно извршавала борбене задатке.

Годину дана после завршетка рата, крајем новембра 1946, младог Лутовца, успешног нишанџију, послали су у Нови Сад на аеродром „Југовићево“, на курс за инструктора падобранства. Наредне године, после успешно завршеног курса, добио је чин старијег водника. Затим се укључио у обуку нових курсиста, инструктора падобранства. Од прве групе формиран је један од првих ваздушно-десантних батаљона Југословенске армије.



Младом, али већ искусном падобранцу и инструктору Јанку нагон за доказивањем, за адреналином, није дао мира. Претпостављенима је предложио да покуша оборити дотадашњи светски рекорд у броју изведених падобранских скокова у једном дану. Од наума га није одговорило ни нећкање старијих, искуснијих падобранаца. Зна да је опасно, али упорност чини своје и – одобрено му је!

Први дан јуна 1950. године. Време пред свитање, на новосадском аеродр-

ому. На писти два авиона типа ПО 2, с укљученим моторима, спремни за полетање, и већи број сложених падобрана на трави. Иако време не иде Јанку на руку, јер је прохладно и делимично облачно, он не одустаје.

Прорачунао је да од скока до скока има на располагању неколико минута. Нема времена за улазак у авион, па ће стајати на крилу и са њега скакати.

Узлетео је. Први скок учинио је с висине од 250 метара. Трзај отварања падобрана. Тврда доскок диктирала је тадашња врста војног падобрана, којим се није могло управљати. Другови су му помагали приликом намештања новог падобрана. Трчао је до авиона. Поново узлетао. Скакао. Други, трећи, педесети, седамдесети... Више их није ни бројао, јер је за то задужена међународна комисија.

Време се мењало. Облачно је, почела је и кишица. Висина искакања повећава се на 300 метара. Као за инат, појачао се и ветар. Приземљење је све даље од авиона, па је Јанко трчећи прелазео све дужи пут. Комисија и старешине су му саветовали да одустане.

Није осећао ни леђа, ни ноге. Повремено је губио вид од ветра, кише и хладноће, али није одустајао!

Вече је одавно пало. Јанко је и даље скакао. Напољу је готово олуја, провала облака, грмљавина. Било је нешто после девет сати. Извео је стотину тридесет и седми скок. Сваки с савршеним доскоком. Да није тако, ломови би били неизбежни.

### Златна медаља

Током каријере падобранца, Јанко Лутовац остварио је 1.631 скок, с разним типовима падобрана. Последњи скок, тада већ као педесетшестогодишњак, извео је 1983. године, као члан југословенског тима у Узбекистану, једној од република тадашњег Совјетског Савеза. Носилац је прве Златне падобранске медаље, коју му је 1969. године доделила FAI – Fédération Aéronautique Internationale.

## Аеродром „Југовићево“

Од 1945. до 1960. године на тадашњем новосадском војном аеродрому „Југовићево“ налазили су се делови ловачке и јуришне авијације, а 1947. године формирана је и падобранска школа Југословенске армије, која је престала да ради 1951/1952. године. Од 1950. до 1954. деловала је и Школа резервних официра авијације. Током тринаест година, од 1954. до 1967, на „Југовићеву“ је била стационирана и 63. падобранска бригада.

Више није могао да се придигне са земље. Трчали су према њему, мислећи да је повређен. Он није проговарао. Једино је успео да небеским висинама прстима покаже шипак. Победио је. Осећа то.

Комисија је регистровала 132 скока, јер на првих пет није успела да стигне. Ипак, и без тих пет, непризнатих, Јанко је постао светски рекордер. Радост, весеље, овације и честитке присутних наговештавали су да је успео. Те тренутке Лутовац никад није заборавио.

Две године после тога посао га је одвео другим путем – распоређен је на ново радно место, у Савезно министарство унутрашњих послова, у чину поручника. Униформу није скинуо све док то Министарство није прешло под цивилни сектор. У пензију је отишао као начелник Одељења за припрему људства за одбрану земље.

Данас, иако осамдесетпетогодишњак, и даље често диже поглед ка небу и присећа се јуна педесете. Када би се неким чудом, каже, вратио у те године, поновио би исто. И уживао. И онај шипак често упре у висине. Победио је!

Светски рекорд старијег водника Јанка Лутовца остаће записан у аналима падобранства, у сећањима колега, али и причама младих нараштаја српског падобранства. ■

Будимир М. ПОПАДИЋ



## Заједничка обука руских и америчких падобранаца

У бази америчке Копнене војске Форт Карсон у Колораду 1. јуна одржана је додела падобранских звања и сертификата учесницима заједничке војне вежбе. Противтерористичку обуку и вежбу реализовали су руски падобранци и њихови домаћини из 10. групе за специјалне операције.

**Р**еч је о првој заједничкој вежби падобранаца двеју земаља, која је реализована на полигонима за увежбавање урбане борбе, које иначе користе америчке „зелене беретке“. На тим вежбаљима симулиран је изглед блискоисточних градова у Ираку или у Авганистану. Полигони садрже поште, џамије, болнице, продавнице, апотеке, спортски стадион и малу источњачку пијаву с тезгама. Објекти су опремљени намештајем, лутке у објектима и на улицама обучене су у локалне ношње, а на улицама су вози-

ла и војна техника допремљена из Ирака. Сви натписи су на арапском језику. У таквим условима падобранци из САД и Русије изводили су заједничке операције по граду, „чишћење“ појединих објеката, као и ослобађање талаца које су отели терористи.

Учесници вежбе били су наоружани аутоматским пушкама М-4, које су избацивале муницију са бојом. Вежба се одржавала у замишљеној држави, односно у њеном отцепљеном делу. Операција хватања вођа сепаратиста започела је ноћним падобранским скоком.

Пуковник Џон Дидрик, командант 10. групе за специјалне операције, оценио је вежбу као врло успешну. Похвалио је физичку спремност, издржљивост и умешност руских падобранаца. Посебно је истакао падобранца Бориса Казакова, који је у току вежбе успео да се попне на оближњи планински врх, висок 1.500 метара, за мање од пола сата.

– За три недеље проведене у Форт Карсону наши војници и официри су се добро разумели и заједнички успешно извршили задатке – рекао је пуковник Андреј Схироков, командант руских падобранаца. Слична вежба одржаће се следеће године у Русији.

Амерички пуковник Дидрик, на крају церемоније, доделио је руским падобранцима ознаке звања и квалификација стечених на вежби, као и сертификате. ■

Б. Н.

Спартанска бригада – нова падобранска јединица Копнене војске САД



# Класична падобранска формација

На ратиштима у Ираку и Авганистану Бригада је извршавала и задатке из области неконвенционалног ратовања, уобичајене за специјалне снаге, као што је обука страних оружаних снага или употреба ирегуларних трупа у обавештајним и борбеним операцијама. Упркос великим жртвама, у тој јединици забележен је највећи број обнављања војничког уговора и продужавања служења у Копненој војсци.

Устројство Копнене војске САД на Аљасци мање је познато, иако оно обилује значајним специфичностима. Не само да се тамо калио потоњи начелник Здруженог генералштаба Шаликашвили, него је, током већег дела Хладног рата, на Аљасци била смештена већа бригада,

под командом генерала, што је неуобичајено у војсци САД, у којој бригаама устаљено командују пуковници. Та бригада, позната под бројем 172, имала је и ваздушнодесантну компоненту, обично величине батаљона, па је и сам Х. Норман Шварцкопф, касније командујући „Пустињском олујом“, а својевремено

заменик команданта Бригаде на Аљасци, у својој биографији описивао скакање падобраном из хеликоптера на температури добро испод нуле.

Шварцкопф је описао и много важнију ствар. Иако у дане Хладног рата Великим силама није мањкало претњи, стратезима америчке Копнене војске није било лако да се одлуче која би била прецизна улога Бригаде смештене на Аљасци, мада су сматрали да је тамо неопходна. Коначно је одлучено да би, у случају сукоба са СССР-ом, највероватније на удару био локални нафтовод, те је 172. бригада за свој примарни задатак добила његову одбрану.

## После Другог светског рата

Данас Аљаска као да има озбиљнију улогу него током Хладног рата, јер се на њој налази део 25. лаке пешадијске дивизије Копнене војске, сачињен од три бригаде, са 12.000 људи, чија је Ко-

манда и већи део на Хавајима. Штавише, значајем Аљаске за одбрану САД и њене оружане силе посебно се хвалио сенатор Марк Бегић, иначе члан Одбора за оружане силе Сената, у предавању одржаном јула 2009. године за The Heritage Foundation, организацију која посебну пажњу посвећује напору да помогне „Американцима да разумеју важност ракетног одбрамбеног система“.

Најзначајнији аспект Аљаске у одбрамбеном смислу заиста се види у систему противракетне одбране, смештеном у Форт Грилију, којим рукује Национална гарда Аљаске, ојачана авионима F-22, јер се поред базе Елмендорф на Аљасци налазе још две ваздухопловне базе – Ајелсон и Клир Ер.

У тим ваздухопловним базама смештени су и транспортни авиони C-17, који су директно везани за Спартанску бригаду, како је јединица о којој говоримо најчешће позната. Моћ тих авиона наглашава стратешку улогу Бригаде, која има неколико специфичности – то је једина америчка ваздушнодесантна јединица у Пацифичкој оперативној зони, једина падобранска бригада западно од Мисисипија и прва падобранска јединица формирана после Другог светског рата.

Реч је о 4. бригадном борбеном тиму, ваздушнодесантном – „Спартанци“, делу компоненте Копнене војске који чине и 16. борбена авијацијска бригада те 1. бригадни борбени тим – „Арктички вукови“, при чему је авијацијска компонента смештена у Форт Вејнрајту, а лака механизована и падобранска компонента у Здруженој бази Елмендорф-Ричардсон. Све поменуте јединице нису под директном командом своје дивизије, него су потчињене Копненој војсци САД на Аљасци и Копненој војсци САД на Пацифику. Пошто велики и пусти простори и климатске специфично-

сти Аљаске погодују потребама одређених типова обуке, ту се, уз набројане јединице, налази и неколико центара за обуку и војних школа.

Новитети реформе оружаных снага САД, започете 2005. године, које је припремио генерал Ерик Шинсеки, најбоље су се очитовали на примеру 25. дивизије, која је имала најмање изражену индивидуалност од десет постојећих дивизија Копнене војске. Поред преласка с формације од три на формацију од четири аутономне бригаде, основна идеја била је да се дивизија комбинује од по једне ваздушнодесантне (лаке), лаке механизоване, назване „страјкер“, по новом борбеном возилу, и оклопно-механизоване компоненте, при чему би тип четврте бригаде одлу-

шне – била је потребна још једна како би се покриле све дивизије с по једним ваздушнодесантним бригадним борбеним тимом, што је нови назив бригада. Решење је пронађено у устројавању нове падобранске бригаде, која је званично формирана 16. јула 2005. у Форт Ричардсону, на Аљасци. У том тренутку се новоустројени 4. бригадни борбени тим 25. лаке пешадијске дивизије састојао од једног батаљона 501. пешадијског пука, ваздушнодесантног.

Наредних година први командант нове јединице пуковник Мајкл Гарет имао је задатак да јединицу доведе до пуне формације. Она данас има и батаљон за специјална дејства, на нивоу бригаде, што је још једна новост у реформи, 3. батаљон 509. пешадијског пука, 1.



тивао о типу дивизије. У јединицама за специјалне операције реформа је изведена тако што је у свакој од њих уз три постојећа батаљона додат и четврти. На тај начин увећана је бројност оружаных снага САД, а нису осниване или обнављане додатне дивизије, што јавно мњење сигурно не би благонаклоно прихватило.

Пошто је Копнена војска САД, у тренутку започињања реформе, имала девет ваздушнодесантних бригада – пет падобранских и четири ваздушнојури-

ескадрон 40. коњичког пука, 2. дивизион 377. артиљеријског пука, те 725. батаљон за подршку. Све јединице носе атрибут ваздушнодесантних.

### На задацима у Ираку и Авганистану

Нарасле потребе оружаных снага САД за јединицама које могу бити употребљене у Ираку и Авганистану, које још од 11. септембра увелико користе резерву и Националну гарду, нису дозволиле новом саставу да се дуго при-

# ПАДОБРАНАЦ

према за акцију. Већ у септембру 2006. године Спартанска бригада почела је искрцавање у Ираку, где је остала наредних петнаест месеци. У том периоду 53 њена припадника су погинула, а јединица и њени делови деловали су под различитим командама и показали флексибилност. Бригада је извршавала и задатке из области неконвенционалног ратовања, уобичајене за специјалне снаге, као што је обука страних оружа-

нетипичне операције, с нагласком на цивилно-војне односе и реконструкцију земље.

По повратку из Авганистана јединицу је преузео нови командант пуковник Морис Гоинс, који њоме управо командује у новој мисији у Авганистану, која би такође требало да потраје годину дана, у истој зони одговорности. Судбину „своје“ јединице, чији се припадници, конкретно коњички састав, хвале

ција – десантирање америчке 173. ваздушнодесантне бригаде у Ирак 2003. године – има одлике класичног масовног падобранског десанта, а чак је и тада 173. бригада била препотчињена Команди за специјалне операције. И у осталим случајевима када су употребљаване класичне ваздушнодесантне јединице – 82. дивизије или ренџерског пука – коришћени су њихови мањи елементи. За разлику од тога, употреба специјалног десанта је у протеклих 11 година у порасту и није била ограничена само на Копнену војску, нити само на оружане снаге САД.

Будућност 4. ваздушнодесантног бригадног борбеног тима, дакле, 25. лаке пешадијске дивизије, стациониране на Аљасци, само изгледа нејасна. Ако је Спартанска бригада настала „на крилима“ препорода употребе војног падобранства у „рату против терора“, она тешко да ће у Авганистану бити употребљена у изворној намени јер је секретар за одбрану САД Леон Панета на-



них снага или употреба нерегуларних трупа у обавештајним и борбеним операцијама. Упркос великим жртвама, Бригада је исте године била једина у Копненој војсци у којој је забележен већи број обнављања војничког уговора и продужавања служења.

Непуних четрнаест месеци по повратку из Ирака, под командом пуковника Мајкла Л. Хауарда, јединица се нашла у Авганистану. Мисија је трајала годину дана, а Спартанска бригада изгубила је 13 људи. Деловала је у оквиру међународних снага – ISAF, на граници с Пакистаном, и у једном тренутку је под командом имала осам додатних америчких јединица величине батаљона, разнородног порекла. И ту је била укључена у

да су одсекли талибанску Хагани фракцију од локалног становништва онемогућивши јој снабдевање, помно прате медији с Аљаске. Пет батаљона Спартанске бригаде снабдева 725. ваздушнодесантни логистички батаљон, који користи и унајмљене Ми-8/17 хеликоптере, незаменљиве на авганистанским висоравнима.

Јануарска акција „Морнаричких фока“ у Сомалији, где је противтерористички тим имао задатак да ослободи таоце које су држали тамошњи пирати, убачен специјални десантом, само је једна у низу акција којима је „рат против терора“ од 11. септембра 2001. на велика врата вратио тактичко падобранство. Ипак, само једна од тих ак-

говестио да ће повући борбене трупе из те земље 2013. године. Чак и да САД и НАТО у Авганистану остану, падобранској бригади с Аљаске недостају капацитети за специјални десант и једино је могуће да се њени мањи елементи употребе у подршци специјалним операцијама.

Остаје ипак могућност да ће Копненој војсци САД у будућности и на неком другом месту – претпостављамо на Пацифику – затребати класична падобранска формација, примерена конзервативнијем моделу ратовања, те да ће Спартанска бригада тек ту бити употребљена у својој основној намени. ■

Јован ЂУЛИБРК



## Баумгартнер скочио с 22 километра

**А**устријски падобранац Феликс Баумгартнер, познат по бројним подвизима и рекордима које је поставио бавећи се падобранством и BASE скакањем, скочио је 15. марта падобрански скок с висине од 22 километра.

Његов циљ је да до краја 2012. године обори досадашњи рекорд у скоку с највеће висине – 37 километара. Тренутни носилац тог рекорда је пензионисани пуковник Ратног ваздухопловства САД Џо Китинџер, који је 1960. године скочио с висине од 31 километра. Пуковник Китинџер је један од саветника у Феликсовом тиму и његов ментор.

Планирана висина за постизање новог висинског рекорда је 37 километара,

што представља ивицу свемира, где више нема атмосфере. Приликом пролетања кроз стратосферу, Баумгартнер би требало да у слободном паду пробије звучни зид.

На висину од 22 километра Феликса је подигла посебно конструисана капсула, причвршћена за хелијумски балон. Полетео је из Розвела у Новом Мексику. Један од задатака током скока био је и да испроба функционисање капсуле, као и специјалног одела и падобрана које ће носити када буде обарао рекорд. У слободном паду провео је три минута и 43 секунде. Постигао је брзину од око 580 километара на час. ■



## Прво wingsuit слетање без отварања падобрана

**П**рофесионалном каскадеру Герију Конерију пошло је за руком оно што до сада није ниједном другом падобранцу који лети wingsuit. Успешно се приземљио после скока, без отварања падобрана, користећи специјално конструисано одело. Конери је 23. маја искочио из хеликоптера с висине

од 720 метара изнад родног града Хенлија, на Темзи. Wingsuit комбинезон, који је Гери користио, специјално је конструисан за његов подвиг.



Wingsuit је посебан падобрански комбинезон који мења аеродинамику тела падобранца и омогућава дуг хоризонтални лет у слободном паду. Приликом

таквог скока вертикална брзина падобранца многоструко се смањује, док му се због измењене аеродинамике хоризонтална драстично повећава.

Да би приземљење прошло без последица, Конери је морао да лети под посебним углом и да се, такође, под посебним углом приземљи. На месту предвиђеном за приземљење чекало га је 24.000 картонских кутија које су му ублажиле контакт с тлом. Током летења успео је да достигне брзину од скоро 150 километара на сат.

Годинама се знало да је теоријски могуће приземљити wingsuit без отварања падобрана. Чекало се да неко од светских произвођача опреме конструиса комбинезон који би то и омогућио.

Међу падобранцима је о таквом подвигу било доста речи, а многи светски летачи wingsuitа сматрани су фаворитима за такав потез. Помињани су Џеб Корлис, Шин Ито, Феликс Баумгартнер, Жан Лоик Албер. Ипак, успео је каскадер из Велике Британије, који се подвигом уписао у историју падобранства. ■

Б. НАЂ

Специјална јединица војске Шведске

# Борбени орлови



Шведски падобранци – ренџери чине високо покретљиву јединицу, оспособљену да дејствује иза непријатељских линија, извршава извиђачке акције на великим даљинама, с основним задатком да пасивно прикупља информације. Тај специјални састав такође учествује и у међународним операцијама.

**П**адобранску школу у војсци Шведске основао је 1952. године капетан Нилс Ивар Карлборг, по угледу на сличну установу падобранског пука и САС британских оружаних снага.

Јединица шведских падобранаца – ренџера смештена је у бази Карлсборг, заједно са појединим покретним ваздушним јединицама и јединицама посебне намене. Број њених припадника је тајна. Основна специјалност падобранаца је прикупљање информација у непријатељској позадини. Такође, оспособљени су и за извођење диверзија и саботажа.



Припадници тог специјалног састава реализују посебну обуку за ратовање у екстремним зимским условима на Арктику. Због тога могу и до месец дана успешно да дејствују потпуно самостално иза непријатељских линија, без попуне ратним материјалом и опремом, као и без помоћи осталих делова шведских оружаних снага.

Шведски падобранци – борбени „орлови“ за убацивање на непријатељску територију примењују падобрански десант авионима „херкулес Ц-130“ или хеликоптерима „бел“, али и брзим чамцима, уколико затреба. Њихов борбени тим углавном чини шест специјалаца, а у свом саставу има вођу тима, његовог заменика, везисте, стручњака за експлозив, снајперисте и болничара. Понекад, ако то захтева врста задатка, тиму се прикључује и преводилац, како би контактирао с локалним становништвом ради прикупљања обавештајних података.





У падобранцима служе и војници на редовном одслужењу војног рока, који су добровољно тражили да буду упућени у ту јединицу, затим подофицири и официри, било активни или они у резерви. Њихова врло интензивна обука траје 12 месеци, мада је раније била 15. Убраја се међу најтеже и најзахтевније оспособљавање у шведској војсци – и у физичком и у психичком смислу.

Селекција кандидата састоји се из више делова – први траје два дана, затим следе три недеље обуке, а тек на крају завршава се стандардни селективни курс.



Осим регрута, јединица на ригорозну селекцију и обуку прима и официре и подофицире из осталих јединица шведских оружаних снага. Врхунац селекције и обуке представља „орлов марш“.

Маршу претходи извршавање више групних задатака, након којих се групе десантирају падобраном. Затим

зовани за 24 сата, а кандидати, уз све потешкоће и напоре, морају избећи и заробљавање.

На „орлов марш“, ради провере способности и спремности, обавезно једном годишње одлазе сви припадници јединице, без обзира на чин и формацијско место на које су распоређени. Кандидати који у задатом року из првог пута буду успешни на маршу добијају златну значку орла, ознаку звања падобранца ренџера. Официри који такође из првог пута успешно заврше марш имају могућност да даљу професионалну каријеру наставе у тој јединици.

Војници који су завршили обуку и одслужили у јединици могу започети оспособљавање за резервне официре.

Кандидати током селекције у сваком тренутку могу бити искључени из јединице и послати кући или у неки други састав уколико се испостави да не испуњавају предвиђене стандарде обучености. Ако се повреде и због тога не могу да наставе селективну обуку, добијају поново шансу следеће године.

Шведски падобранци су учествовали у међународним операцијама Уједињених нација на Косову и Метохији, у Босни и Херцеговини, Авганистану и Конгу. ■

Бојан НАЂ

### Златна значка

Ознака падобранске јединице Шведске је падобран у лоровом венцу, који падобранци носе на бордо беречи, а добијају је после првог падобранског скока. Значка „златног орла“ додељује се за успешно завршену падобранску обуку и сматра се вреднијом од ознаке, јер се добија тек по завршетку комплетне обуке. „Златног орла“ могу носити и припадници осталих јединица ако су завршили падобранско оспособљавање.

почиње марш у дужини од 30 до 70 километара, с ранцем од 30 килограма на леђима, по неприступачном терену. Потом следи индивидуални тест у навигацији, у дужини од 10 километара, с оружјем и борбеном опремом. И марш и навигациони тест морају бити реали-



Задатак јединице из Мофета



## Драматично спасавање на Пацифику

Припадници Ваздухопловне националне гарде из 129. спасилачког ваздухопловног винга завршили су 4. маја 2010. четвородневну акцију спасавања повређеног морнара на око 650 миља од обале Калифорније

**В**инг је послао два спасилачка хеликоптера ХХ-60Г „пејв хок“ и један авион МС-130Р „борбена сенка“, које је пратио авио-танкер КС-130Ј „супер херкулес“ Корпуса морнаричке пешадије из ваздухопловне базе „Мирамар“ да би покупили Мајкла Калахара, педесетшестогодишњег морнара из Порт Анђелеса у Вашингтону, који је на својој једрилици „Дете ветра“ доживео повреде главе и врата опасне по живот. Спа-

силачка летелица такође је извукла четворочлани падобранско-спасилачки тим које је стациониран у истој бази, као и 129. винг.

Одговарајући 1. маја на позив Спасилачког координационог центра Обалске страже САД у Аламеди, четири падобранца спасиоца су у Мофету укрцана у авион Обалске страже „херкулес“. Одлетели су до „Детета ветра“, 1.400 миља југозападно од Ла Паза у Мексику. Пошто су били ограничени количином авионског горива

и нису имали друге могућности за спасавање, спасиоци су искочили падобранима у океан, с чамцем „зодијак“ и довољно медицинских залиха, како би повређеног одржали у животу неколико дана.

Ујутру 2. маја 11. регионални координациони центар Обалске страже употребио је систем AMVER – аутоматска узајамна помоћ спасавања пловила, како би преусмерио либертијски трговачки брод „Кап Палмерстон“ и упутио га ка Енсабади да би се сreo с једрилицом и покупио спасиоце и њиховог пацијента. Програм AMVER спонзорисала је америчка Обалска стража и представља глобални добровољни систем обавештавања који користе надлежни за трагање и спасавање широм света како би обезбедили помоћ особама унесрећеним на мору.



## Стандардне процедуре

Приликом извођења акција трагања и спасавања, нарочито сложених или масовних у случају већих несрећа због природних катастрофа, неопходно је ангажовати све расположиве снаге и средства. У појединим земљама постоје заједнички оперативни центри, који ангажују различите државне службе у зависности од потреба које намеће ситуација. Опрема, комуникација и поједине оперативне процедуре су стандардизоване.

Америчка обалска стража стекла је значајна искуства у току масовне акције спасавања становништва за време урагана „Катрина“. Један од важних закључака јесте да управо стандардизација обуке и опреме омогућава несметано и ефикасно одвијање спасилачких акција, без обзира на састав и порекло чланова посада и употребљених ваздухоплова.



Због удаљености од обале, јаким ветрова и отвореног мора, надлежни су одлучили да наведу пловило ближе обали и послали додатни спасилачки авион за извлачење падобранца спасилаца и транспорт пацијента до медицинске установе на копну.

После пребацивања пацијента и падобранца спасилаца с мале једрилице на велико контејнерско пловило, брод се упутио ка Сан Дијегу.

Ваздухопловно особље и особље из 129. винга формирали су наменску јединицу за трагање и спасавање и предислоцирали се у поморску ваздухопловну базу Норт Ајленд у суботу 3. маја. Већ наредног дана поподне спасилачка група од два хеликоптера „пејв хок“, авиона „супер херкулес“ и маринског авио-танкера ус-

поставила је контакт са Кап Палмерстоном. „Пејв хокови“ су помоћу дизалице извукли пацијента и спасиоце с брода у хеликоптер, а остали ваздухоплови служили су као платформе за допуну горивом, односно за командовање и контролу јединице за трагање и спасавање.

Падобранци спасиоци пружили су медицинску помоћ повређеном док су чекали долазак ваздухоплова 129. винга и током лета до Сан Дијега, где је пацијент пребачен у Скрип меморијалну болницу у Ла Џоли око 9 часова увече. Ваздухоплови јединице за трагање и спасавање успешно су се вратили у поморску ваздухопловну базу Норт Ајленд и маринску ваздухопловну базу Мирамар касно увече истог дана.

– Радећи заједно са Ваздухопловном националном гардом, Ратним ваздухо-

пловством, Маринским корпусом и Обалском стражом четири дана, то је заиста био здружени спасилачки подухват – рекао је пуковник Амос Багдасаријан, командант 129. спасилачког винга и додао да од планина Авганистана до отвореног мора Пацифика спасиоци 129. винга никада не престају да живе у складу са својим мотом – помоћи да би други могли да живе.

Акцијом јединице из Мофета број оних које су припадници тог 129. винга спасили повећао се на – 909. Њихова мисија је да се свакодневно обучавају и буду спремни за извођење ратних мисија спасавања било где у свету. Додатак том задатку јесте сарадња и са Обалском стражом и различитим цивилним спасилачким агенцијама. ■

Марио БРАДИЋ

Књига *Ера ваздушне моћи* Мартина Ван Кревела

# Доба заласка

Martin Van Creveld,  
The Age of Airpower,  
Public Affairs, New  
York, 2011, 498 pp.

Када окрене прву страну књиге *Ера ваздушне моћи* Мартина Ван Кревела, објављене 2011. у Њујорку, а чија је нова књига, о ратним играма, у штампи, читалац кога занима шта тај војни историчар и теоретичар, коме је приписано да је написао најзначајнију књигу о стратегији после Клаузевица – *Трансформација ратна, о ваздушнодесантном аспектију ратовања*, не може да се отме двоструком утиску. Наиме, слика „двадесет хиљада савезничких падобранаца како лебде на путу да буду масакрирани од Немаца у Арнему док још петнаест хиљада људи слеће једрилицама”, једна је од укупно шест којима израелски научник холандског порекла описује целокупну историју ратовања у ваздуху.

На основу тог односа читалац би могао да закључи да ће Ван Кревелд осветити значајан простор ваздушнодесантном ратовању, које је у протеклих десетак година доживело препород у Ираку и Авганистану. Тај утисак био би погрешан, јер аутор *Ере ваздушне моћи* свим облицима ваздушнодесантног и ваздушнојуришног ратовања – „вертикалног обухвата” како га Кревелд најчешће назива – посвећује не више



од тридесетак страна, укључујући и узгредна спомињања.

Други би утисак био да по Ван Кревелдовом мишљењу „вертикални обухват” – барем у свом масовном облику какав је дат у уводној слици – није оправдао наде које је у њега полагано све од Бенцамина Френклина па до француског „Mythe Para” у првим деценијама после Другог светског рата. Тај утисак био би исправан, јер је ауторов став толико скептичан да он – парадигматично – моделује уводну слику пре-

ма свом песимистичком увиду – док су Британци и Пољаци заиста доживели катастрофу у Арнему септембра 1944. године, две америчке дивизије у истој операцији успешно су извршиле задатак, зауевши мостове на Рајни.

Ипак, за Ван Кревелда масовне ваздушнодесантне операције – а он, поред операције „Market Garden”, као класичне примере наводи немачки десант на Крит, искрцавање на Нормандији и совјетски десант у Буркини у Украјини 1943. године – завршавају или без претераног успеха или масакром. Редак изузетак, и према Ван Кревелдовом мишљењу „најуспешнију ваздушнодесантну операцију” уопште, представља дејство британске 1. падобранске дивизије приликом искрцавања на Нормандију, која је „извршила све задатке и одржала положаје, упркос немачком контрападу, све док није стигло појачање”.

Другим речима, за Мартина Ван Кревелда ваздушни десант јесте само један од аспеката ваздухопловне моћи, подобан употреби беспилотних летелица, којима, уосталом, према његовој књизи припада будућност ратног ваздухопловства, те он истражује могућност десантирања војника или као део комбинованих операција или упоредо с могућношћу, о којој расправља и Ђулио Духе у свом делу из 1921. године *Il dominio dell'aria*, наиме да се „разара цела (противничка) земља” не

само обичним бомбама него и хемијским и биолошким средствима. Тако гледано, разумљиво је зашто Ван Кревелд не посвећује пажњу зачецима ваздушно-десантних јединица и тек у основним цртама разматра њихову масовну употребу у Другом светском рату.

Тек када дође до поратног периода, „када је, с обе стране Антлантика, ентузијазам за све ваздушнодесантно био на врхунцу“, и употребе ваздушнодесантних и ваздушнојуришних јединица у противгерилском ратовању, он том аспекту посвећује озбиљнији простор. Док је конвенционални „вертикални обухват“ покушан неколико пута на блискоисточном ратишту, али се само у случају ваздушнојуришног напада на Абу Агеила у Шестодневном рату 1967. године показао потпуно оправданим, противгерилско дејство јесте испробано од Индокине до Магреба и Родезије, где се само у том последњем случају показало врло успешним, а то, између осталог, зато што су родезијски падобранци били обучени за скакање на слободно дејство или су „бивали бачени у малим тимовима свуда око герилаца“.

Да би показао супротан случај, неуспех употребе ваздушног десанта у противгерилском ратовању, Ван Кревелд се враћа у Други светски рат и једини пут у књизи *Ера ваздушне моћи* нашироко расправља о једној ваздушнодесантној операцији и разлозима њеног неуспеха. Нимало случајно, реч је о операцији „Коњићев скок“, у речнику НОБ-а познатој као „Десант на Дрвар“.

То је други пут да се Ван Кревелд бави простором бивше Југославије у књизи *The Age of Airpower* (бомбардовање НАТО-а је, такође, детаљно изложено у веома балансираном маниру) и упркос појединим материјалним грешкама, очито је да он веома добро знаје наш простор, што није ни чудно јер је докторирао тезом о немачком нападу на Југославију 1941. године.

Наглашавајући да су Немци само у тој операцији имали више губитака

него у целом Априлском рату, Ван Кревелд излаже разлоге неуспеха „Коњићевог скока“. Прво, тајност ове операције била је компромитована, а партизани су боље познавали терен, што је чест случај у герилском ратовању. Друго, што није уобичајено, партизани су уживали британску ваздушну подршку („с аеродрома у јужној Италији, који ће за неколико деценија прихватати авионе НАТО-а који ће учествовати у нападу на Србију“, како каже сам Ван Кревелд), тако да је већ другог дана операције командант Луфтвафе у Независној држави Хрватској био присиљен да својим пилотима забрани узлетање.

Да закључимо – иако се књига Мартина Ван Кревелда *Ера ваздушне моћи* не бави ваздушнодесантним ратовањем у већем обиму, реч је о књизи човека који је, према речима Едварда Литвака, „или водећи светски војни историчар или нешто најближе томе“ и чији су закључци, када се говори о будућности авијације – далекосежни, те ће имати сигурних последица на падобранске, ваздушнојуришне и специјалне јединице.

Према његовом мишљењу, ратно ваздухопловство постало је прескупо, преосетљиво и прегломазно и налази се у силазној путањи, слично прекопликованим и прескупим витешким оклопима из 15. века, или својевременим грчким ратним бродовима. Сходно томе, ни масовне ваздушнодесантне операције и јединице немају будућности и употреба ваздушног десанта у будућности могућа је углавном у противгерилским и специјалним операцијама.

Последњи став је више сугерисао него што га је директно изрекао, и штеља што се Ван Кревелд није озбиљније бавио употребом десанта у Ираку и Авганистану у првој деценији 21. века. Да је тако учинио, сигурно да би теоретичари ваздушнодесантног ратовања читајући *The Age of Airpower* мање нагађали или дописивали, што узевши у обзир ауторову креативност и непредвидљивост, ипак неће бити лако. ■

Јован ЂУЛИБРК

## Израел унапредио технику снабдевања снага

На основу искустава из Либана 2006. године, Управа за логистику израелских одбрамбених снага развила је нове системе којима је унапређена техника снабдевања првенствено јединица које су одсечене од главнине снага или се налазе у непријатељској позадини. Новине су демонстриране на вежби на којој су из транспортних авиона „херкулес“, јединицама чије су линије снабдевања „пресечене“, десантирани муниција, храна, санитарски материјал, као и теренска возила „хамер“.

Развијен је самопокретни падобрански систем за снабдевање трупа на великим раздаљинама – „летећи слон“ – који се креће на мотор с елисом. Може да понесе терет до једне тоне, а лансира се посебним катапултом, после чега куком качи терет. Помоћу GPS-а наводи се на одређену локацију.

Друго побољшање односи се на дигитални софтвер „цајад“, који обезбеђује праћење снабдевања на свим нивоима у реалном времену. Корисник у сваком тренутку зна где се налазе залихе, материјал или муниција који се транспортују.

Софтвер даје дигиталну слику бојишта и обезбеђује размену података о снагама, као и информације добијене осматрањем из ваздуха или са земље.

Развијен је и систем који се користи приликом хеликоптерског транспорта. Реч је о теретном контејнеру који се монтира испод транспортног хеликоптера и омогућава да се летелица креће без смањивања брзине. На контејнеру аеродинамичног облика налазе се и крила која смањују отпор ваздуха, тако да се током испоруке терета ваздухоплов не успорава. ■

Б. Н.

„Жене за небо без граница”

# Скок над Београдом

**К**рајем јула, изнад батајничког аеродрома, 18 дама из 11 држава региона успело је у да у слободном паду направи до сада највећу формацију падобранки на небу изнад Србије. Удружење жена летача Србије је, уз помоћ и подршку Министарства одбране и Комаде Ваздухопловства и противваздухопловне одбране Војске Србије, организовало је скок под слоганом „Жене за небо без граница”.

Ана Вујчић, Радмила Ђурић и Мина Мирковић из Србије, Маја Влах из Хрватске, Андреа Падуреан, Алина Симе и Бјанка Митран из Румуније, Анамарија Грубач из Црне Горе, Јелица Крајческа из Маке-

доније, Симона Вибрилова из Чешке, Бејза Гулсој и Дениз Сунгар из Турске, Јелена Вученовић из Босне и Херцеговине, Кристина Кержан из Словеније, Јулијана Георгиев из Бугарске, Вероника Волђеш,

Силвија Сомлаи, Адриен Гергељи и Естер Нол из Мађарске, на

најлепши начин репрезентовале су падобрански спорт, дружиле се, те обележиле стогодишњицу српског војног ваздухопловства.

Координатор пројекта и тренер падобранки заставник Небојша Јандрић Џими, инструктор падобранства и опитни падобранац, истиче да су падобранке, упркос различитом летачком искуству, обуци и опреми, успеле да се за кратко време ускладе и направе „добитну” формацију.

Заставник Радмила Ђурић је инструктор падобранства у 63. падобранском батаљону Специјалне бригаде наше војске, а иза себе има више од 1.600 скокова. Двадесетједногодишња Никшићанка Анамарија Грубач је студенткиња новинарства. Бјанка из Румуније школује се на престижном Оксфорду. Да падобранство и материнство „могу заједно” потврдиле су Алина из Румуније и Бејза из Турске. Алина је у Београд повела и сина Давида. Јелица Крајческа, познатија као Ели, професорка је физичке културе у Скопљу, а уз Ану, Мину и Радмилу прошле године поставила је српски рекорд у великој формацији. Мина је програмерка, а Ана води фризерски салон. Маја Влах, Сомборка по рођењу, живи у Загребу и скаче за „Хомо воланс”.

До висине од 4.000 метара, с које су падобранке искакале током увежбавања и рекордног скока, однео их је хеликоптер Ми-17 српске војске из мешовите хеликоптерске ескадриле – „Пегаз”. ■

Игор САЛИНГЕР







Једрење параглајдером

# Место где нема бриге ни умора



Више од педесет пилота параглајдера окупило се од 22. до 27. јуна на падинама Старе планине, на Предсветском купу у праглајдингу – „Књажевац опен 2012“. Манифестација која због јаког ветра није прошла како су очекивали организатори – Ваздухопловни савез Србије и Клуб слободног летења „Арес“ – ипак је још једном потврдила традиционално српско гостопримство, због кога ће наша земља наредне године бити домаћин светског купа у параглајдингу.

**И**ако су летове изнад обронака Старе планине у околини Књажевца и Нишке бање ометале неповољне временске прилике за параглајдеристе, био је то још један пријатан скуп људи жељних додатног адреналина. Само једног, од пет предвиђених дана, полетели су сви пилоти, а и тада је ветар изнад Бање био прејак и не-

повољан, па се трка није могла сматрати успешном. Услов за то јесте да најмање петина такмичара прелети бар шест километара задате путање.

На таквом надметању циљ је да се задата путања прелети у што краћем времену, уз успутно „оверавање“ контролних тачака. То су, уствари, замишљени цилиндри ширине 400 метара, кроз које

пилот параглајдера треба да прође. Пред сваки лет поставља се дневни задатак – рута коју такмичари уносе у навигационе инструменте, а небески пут који пилоти треба да пређу често износи и неколико десетина километара.

Применом новог система који су патентирала двојица параглајдериста из Русије, Димитриј Корољев и Алексеј Тараканов, сви пилоти и њихове позиције прате се уживо, комбинацијом информација добијених читавањем положаја преко сателита (ГПС) и употребом пакетног преноса података мрежом мобилне телефоније (ГПРС), што такмичење, према речима Корољева, чини занимљивим. Мали уређај, „трекер“, који сваки пилот има, омогућава да накнадно погледају трку и анализирају своје кретање.



Међу учесницима ветровитог једрења изнад Старе планине били су: програмер Виктор Сибирцев из Израела; његов колега по професији Игор Ликошерцов из Аустралије; тату мајстор и онедавно угоститељ Драган Мартиновић Мартин из Косовске Митровице; припадник српске жандармерије Предраг Несковић; инжењер и фитнес инструктор Сергеј Чепелиев из Украјине; Жељко Овука, генерални секретар Ваздухопловног савеза Србије и државни рекордер у прелету параглајдером; Томоко Уно, медицинска сестра из Токија на четворомесечном путовању Европом; Ала Дубитскаја, мена-



## Термални стубови

Параглајдинг је својеврсна комбинација падобранства и једрења. После полетања, пилоти параглајдера једре у ваздуху и траже такозване термалне стубове, односно ваздушна струјања топлог ваздуха који се креће нагоре. Тако добијају на висини, с које се могу спуштати у жељеном правцу. Циљ им је да остваре што дужи прелет или уживају у слободном лету. Најуспешнији лете и више стотина километара од места полетања.

## Првак Србије

Током августа на Копаонику је одржан још један предсветски куп, на којем је учествовало 70 пилота параглајдера из 16 држава. Победио је Јасен Савов из Бугарске, а другопласирани је домаћи такмичар Владимир Бачанин. Државно првенство организовано је последњег викенда у августу у околини Краљева. Тада је Предраг Дудић, члан Параглајдинг клуба „Голија“ из Рашке, постао државни првак у дисциплини прелет, док је другопласирани Срђан Ристановић из Спортског клуба „Дуст Девил“ из Београда, а за треће место изборио се Жељко Овука из београдског Клуба слободног летења „Арес“.

џерка из Молдове; мајор румунске војске Самареану Сорин; електричар Роберт Соба из Словеније...

И приче су им различите. Према речима једног пилота, кад си горе, ништа не постоји сем тебе и ваздуха, ни бриге, ни умор, ни физичке или физиолошке потребе.

Бунарија из Крушевца Владимир Баћанин Влајко, кога колеге сматрају једним од најбољих српских пилота параглајдера, дошао је на такмичење са девојком Ваном и тромесечним штенетом џек расела, Пером, који је веселим махањем репа одмах побрао симпатије и постао незванична маскота такмичења. Одштампана му је и официјелна акредитација с именом „Пера“ и примереном функцијом – „The Dog“. А како и не би када је, иако има тек три месеца, већ летео параглајдером, прикачен за

Влајка посебно направљеним системом веза.

Најстаријој такмичарки, учитељици у пензији из Јапана Јуми Хшимото, која је закорачила у шесту деценију, нимало не смета да сакупља бодове за учествовање у светском купу.

Жељко Овука, српски рекордер с прелетених 186 километара, каже да су упркос негостољубивом времену учесници презадовољни гостопримством и организацијом такмичења. Управо због тога Светска ваздухопловна федерација поверила је Ваздухопловном савезу Србије организацију светског купа у параглајдингу, који ће се 2013. године одржати на Копаонику. А наредне, 2014. године, Савез организује два европска првенства – у прецизном слетању параглајдером, у Вршцу, те у прелету параглајдером, на Копаонику. ■

Игор САЛИНГЕР

**ВДВ у ратној 1944 (4)**

## Битка за пролаз кроз Карпате

Последња велика ваздушнодесантна операција Црвене армије у Другом светском рату одиграла се у септембру 1944. године. Месец дана раније словачка војска и делови њиховог Националног савета подигли су устанак против квислиншке владе, коју су подржавали Немци. Током устанка ослобођено је неколико градова у источном делу земље.

**И**сточни армијски корпус, који се састојао од 1. и 2. дивизије, имао је задатак да заузме пролазе Дукла и Липков кроз Карпате и тако омогући улазак совјетске Црвене армије у Словачку, чије су се јединице већ прикупиле источно од Карпата. Већ од јула Совјети су активно помагали словачке партизане, убацујући падобранима оружје и залихе, као и борце обучаване у Совјетском Савезу.

Крајем августа у Штаб 1. украјинског фронта маршала Коњева стигао је заменик команданта словачког Источног корпуса, у пратњи више официра. Тражили су помоћ у ратном материјалу и оружју, коју су и добили. Неколико дана касније совјетски авиони почели су да достављају партизанима велике количине оружја, муниције и експлозива на аеродром под њиховом контролом, у Три Дуба.

Немачки одговор био је брз и енергичан. Већ 1. и 2. септембра разоружали су обе дивизије Источног корпуса и повратили контролу над делом територије коју су држали устаници. У пролаз Дукла немачке снаге из Мађарске и Пољске стигле су 10. септембра и блокирале про-



лаз совјетској 38. армији и трима бригадама чешког 1. корпуса.

Међу чешким јединицама била је и падобранска бригада, којом је командовао пуковник Прокрил. Формирана је 1. фебруара 1944. у Ефремову крај Туле, на реци Упи, у западној Русији, као независна чешка падобранска јединица. Њене припаднике обучавали су официри и подофицири совјетске Ваздушнодесантне војске. Била је састављена је од Чеха који су напустили земљу и побегли у Совјетски Савез после немачке инвазије 1939. године.

Падобранска бригада бројала је 4.280 војника, а састојала се од Штаба, четири падобранска батаљона, артиљеријског, противтенковског, противавионског и оклопног батаљона, као и извиђачке чете, инжењеријске чете и чете везе.

Уз совјетску 242. тенковску бригаду, чешки падобранци налазили су се на десном крилу 38. армије 1. украјинског фронта. До средине септембра успели

### Избегавање ваздушних десаната

До краја 1944. године совјетска Висока команда, поучена искуствима с чешким падобранцима, као и сазнањима стеченим у ранијим ваздушнодесантним операцијама, одлучила је да више не примењује масовне десанте.

Масовни ваздушни десанти нису увек били успешни, а коштали су много, посебно када је реч о броју страдалих војника и уништеном ратном материјалу. Команда је решила да ваздушнодесантне снаге користе само као појачање партизанским снагама, или за извиђање, те за диверзантске акције.

су да заузму пролаз кроз планине код Розтокија и да ослободе Пулави.

Потом је чешка падобранска бригада повучена да би учествовала у операцији подршке партизанима, који су својим деловањем помагали наступање совјетске 38. армије.

Средином септембра претходница од дванаест падобранца десантирана је на аеродром код Три Дуба. Десет дана касније окупљени су водећи елементи бригаде. Пратила их је главнина снага, која је имала тешко оружје и опрему добијену почетком октобра.

До 25. септембра 1.855 припадника чешке падобранске бригаде десантирано је и распоређено на простор Банске Стјавнице, према западу и југозападу, где су се придружили партизанима, којих је било око 15.800. Немци су 18. октобра започели противнапад како би сломили словачки устанак.

На почетку напада заузели су Брезно и Зволен, а 27. октобра и Банску Бистрицу, главни центар устаничке територије у Словачкој. Словачка армија и чешки падобранци морали су под борбом да се повуку у планине. Падобранци су тада претрпели велике губитке. ■

Бојан НАЂ